

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih Slovenije

Ljubljana, 4. novembra 1977 — Številka 18

(Foto: Jože Gal)

Emil Rojč

Kako hitreje v reformo usmerjenega izobraževanja

Smo v predkongresnem obdobju, ki nas obvezuje, da celostno pregledamo dosedanje bero rezultatov preosnove vzgoje in izobraževanja in pospešimo nadaljnje korake za njeno uresničevanje. Prav v ta namen se je pretekli teden predsedstvo CK ZKS ponovno lotilo obravnave nekaterih osrednjih vprašanj, ki zadevajo razmere in družbeno akcijo za reformo. Pri tem je izhajalo iz kritične ocene te akcije, ki se je razdrobila na nekaj delnih ukrepov in sprememb v samem vzgojnoizobraževalnem sistemu in ni posegla globlje v družbenoekonomsko osnovo celotnega združenega dela. Ocenilo je, da obstaja še veliko nejasnosti, omahovanja in odporov, še posebno ko gre za uresničitev osrednjih načel za oblikovanje usmerjenega izobraževanja: izobraževanja za delo, iz dela in z delom. Kasnimo pa zlasti v samoupravni preobrazbi šolstva v združeno delo, na temelju združevanja dela, dohodkovnih odnosov, samoupravnega načrtovanja in novega družbenoekonomskega položaja prosvetnih delavcev.

Vzroki za tako stanje so tudi v tem, da z zastavljeno družbenopolitično akcijo nismo znali in uspeli približati delavcem v združenem delu njihove vloge in naloge, ki jih imajo kot nosilci izobraževalne politike in reformnega procesa. Tudi v vrstah prosvetnih delavcev se pogosto srečujemo s primeri načelnega pristajanja in soglašanja z reformo, pri uresničevanju — posebno če posegajo ti procesi bolj korenito v tradicionalizem in stare odnose — pa naletimo na oportunitizem, nedoslednost in zadovoljevanje s formalnimi organizacijskimi spremembami. Slabost na eni in drugi strani je v tem, da se reforma vzgoje in izobraževanja ne povezuje dovolj tesno in neposredno z bitko za uresničevanje zakona o združenem delu in s prizadevanji za nove družbenoekonomske odnose v vseh temeljnih samoupravnih celicah.

Predsedstvo je opozorilo tudi na nezadostno usklajenost dosedanjih akcij za reformo, saj bi morali postopne spremembe v vzgojnoizobraževalnem sistemu skladno načrtovati s potrebami po pedagoških in drugih potrebnih kadrih, z možnostmi, ki jih ima mladina za delovno in proizvodno prakso in s potrebnimi novimi učbeniki. Posebej pa je poudarilo, da je nujno še bolj odločno usklajevati spremembe v vzgojnoizobraževalnem sistemu s srednjeročnim in dolgoročnim načrtom razvoja SR Slovenije. Nevzdržno je pasivno in neprizadeto ugotavljanje, kako se vzgojnoizobraževalni sistem še naprej reproducira v skladu s svojo logiko, ne da bi upošteval temeljne strukturne spremembe v razvojnih načrtih družbe. V teh načrtih dajemo poudarek pridobivanju hrane, energetiki in prestrukturiranju predelovalne industrije, usposabljanju pa skoraj dve tretjini kadrov za neproizvodne poklice, med njimi pretežni del za administrativna opravila.

Veliko nejasnosti je v naši republiki tudi v zvezi s samim pojmom usmerjenega izobraževanja in v načinu snovanja centrov usmerjenega izobraževanja. Pod vtisom prvih opredelitev in konkretizacij usmerjenega izobraževanja ponekod še vedno govorijo o prvi, splošnoizobraževalni in drugi, poklicni fazi usmerjenega izobraževanja. Predsedstvo CK ZKS pa je že s svojimi sklepi spomladi tega leta zavzelo jasno stališče, da se mora glede na kadrovske razmere in potrebe v naši republiki in glede na slabosti v dosedanjem srednješolskem sistemu vse izobraževanje po končani osemletni osnovni šoli strniti v nepretrgan proces izobraževanja za delo in z delom. Pri tem pa morajo prosvetni delavci skupaj z delegati temeljnih organizacij združenega dela materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti, prek enot samoupravnih interesnih skupnosti, temeljnih in posebnih izobraževalnih skupnosti sprejeti dogovore o vsebini in trajanju programov vzgoje in izobraževanja ter o organizaciji tega procesa. V ta namen lahko oblikujejo tudi centre usmerjenega izobraževanja kot organe združenega dela, ki bodo usklajevali programske osnove vzgojnoizobraževalnega dela in skrbeli za in-

terdisciplinarne načine v organiziranju vzgojnoizobraževalne dejavnosti za različne potrebe združenega dela.

Doseči želimo skrajšanje tega procesa, hkrati pa tudi njegovo permanentnost, to je doživljenjsko izobraževanje iz dela. Skupna in enotna vzgojnoizobraževalna osnova ob samem startu v usmerjeno izobraževanje bo zagotavljala nadaljnje izobraževanje in omogočala potrebno prehodnost znotraj vzgojnoizobraževalnega sistema. To, da se v nekaterih republikah drugače lotevajo organiziranosti usmerjenega izobraževanja, nas ne bi smelo motiti, saj bo mogoče z družbenimi medrepubliškimi dogovori doseči odprtost in prehodnost med posameznimi oblikami usmerjenega izobraževanja.

Nadaljnji pospešeni koraki za reformo vzgoje in izobraževanja bodo šli nedvomno v naslednjih smereh: v pripravo zakona o usmerjenem izobraževanju in akcijskega programa postopnih sprememb, v smeri uveljavljanja svobodne menjave dela in nadaljnega razvoja samoupravnih interesnih skupnosti za vzgojo in izobraževanje, v smeri oblikovanja enot izobraževalnih skupnosti ob šolah in izobraževalnih centrih ter nadaljnjih integracijskih procesov med vzgojnoizobraževalnimi organizacijami in drugimi organizacijami združenega dela.

Zakon o usmerjenem izobraževanju naj bi nastajal ob sodelovanju čim širšega kroga delavcev vzgoje in izobraževanja in drugih delavcev v TOZD, v celotni vzgojnoizobraževalni dejavnosti, od samoupravnega kadrovskega načrtovanja do izdelave izobraževalnih programov in drugih vprašanj vsebine, odnosov in organizacije dela, na temelju dohodka in samoupravljanja. Naloge so razgrnjene in smer uresničevanja začrtana. Potrebno bo le več zavzetosti, več akcijske usmeritve vseh družbenopolitičnih dejavnikov, zlasti SZDL, sindikatov in ZSMS ter usklajenih korakov.

Delavske univerze — sooblikovalke usmerjenega izobraževanja

Te dni je svet Zveze delavskih univerz Slovenije obravnaval teze za zakon o usmerjenem izobraževanju, vključevanje delavskih univerz v izobraževalne skupnosti ter integracije na področju izobraževanja z vidika položaja in vloge delavskih univerz.

Tako na tej seji kot tudi na posvetovanju delavskih univerz vprašanih integracij, ki smo ga imeli 4. oktobra, je bilo poudarjeno, da preobrazbe vzgoje ne moremo skrbiti na organizacijsko (formalno) združevanje med vzgojnoizobraževalnimi organizacijami v tako imenovane centre usmerjenega izobraževanja kot zbir izobraževalnih organizacij, ki je ločen od drugega združenega dela. Na tej seji sveta je bila deležna posebne pozornosti misel tovariša Sergeja Kraigherja s seje predsedstva CK ZKS, naj bodo centri »organi znotraj združenega dela, ki bodo strokovno politično usklajevali programe vzgoje in izobraževanja od predšolske vzgoje do najvišjih stopenj izobraževanja.«

Takemu načelu in smotru je povsem tuje dogovarjanje, da ne rečem »pogajanje« med izobraževalnimi organizacijami ali dogovarjanje v kabinetih z vidika posameznih materialnih interesov, kaj bi kdo delal, kdo se bo s kom združil ipd. Ob podpori družbenopolitičnih organizacij in ob sodelovanju delavcev v izobraževanju bo moralo združeno delo na področju »uporabnikov« vse bolj dognano določiti svoje kadrovske in izobraževalne potrebe; iz tega izhajajo tudi na-

loge in oblike organiziranosti izobraževanja.

Na seji sveta in na omenjenem posvetovanju pa se je izkazalo, da so delavske univerze (poleg drugih) ujele v tok političnih in strokovnih razmišljanj in načrtovanj, ki se ne opirajo na spoznane potrebe uporabnikov, vsebino in temu ustrezne didaktične rešitve, ampak jim je izhodišče integracija med izobraževalnimi organizacijami kot posoda, v katero bodo vlivali, kar bo potrebno in možno (o slednjem se bolj malo razmišlja — pogosto se računa s sredstvi, ki bi jih nekdo od zgoraj »dal«). Namen posvetovanja in seje sveta je bil, da naj bi delavske univerze pomagale spremeniti takšno smer »preobrazbe« izobraževanja. Delavske univerze se ne nameravajo zapirati vase in se izločati iz skupnih prizadevanj; njihovo hotenje je, da se povežejo z združenim delom kot virom njihove vloge nalog ter s celotnim vzgojnoizobraževalnim področjem v enotno delujoč sistem in odnos.

Delavske univerze (tako kot vse izobraževalne organizacije) so kot del združenega dela sooblikovalke usmerjenega izobraževanja (kot ga je definirala na seji predsedstva tovariš France

Popit), ki ni predvsem pedagoški princip, ampak pomeni izobraževalno dejavnost kot del združenega dela.

Odklanjamo način reševanja tega vprašanja v nekaterih občinah, kjer so naloge »porazdelili« med šole kot »centre«, delavski univerzi pa prepustili »drugo izobraževanje odraslih«.

Zavzeli smo se za sociološko politični pristop k temu vprašanju, ki naj da povsem jasen odgovor, ali v tem obdobju potrebujemo delavske univerze s poznano sociološko-politično, v bistvu razredno funkcijo osvoboditve in usposabljanja delavcev in delovnih ljudi sploh na področju samoupravljanja, dela in drugih področij življenja, ali pa je potrebno takšno funkcijo v prihodnje spremeniti. Ugotavljamo, da izobraževanje odraslih potrebuje (v DU in tudi drugih izobraževalnih organizacijah) svojevrstno organiziranost, gibčnost, prilagodljivost vsakokratnim potrebam in svojevrstno didaktično-vsebinsko različico. Glede na take opredelitve ne bo težko najti, ustreznih programskih modelov tudi za delavske univerze.

Pri tem je bistven družbenoekonomski odnos. Delavske univerze morajo preiti od izoblikovanega odnosa k svobodni menjavi dela (za razliko od šol, ki prehajajo k svobodni menjavi dela od proračunskega odnosa). To je pomembno zlasti za programsko strukturo; brez upoštevanja tega ne bodo možne programske preusmeritve, ki jih narekuje potrebe. Zato smo dali poudarek tudi povezovanju de-

lavskih univerz v interesne skupnosti in novim oblikam interesnega povezovanja (enote samoupravne interesne skupnosti za izobraževanje odraslih).

Zakon o usmerjenem izobraževanju bo ob samoupravnem konstituiranju interesov in izobraževalne dejavnosti imel pomembno vlogo v preobrazbi vzgoje in izobraževanja. V razpravi o tezah za ta zakon smo opozorili na neustreznost tega, da se izobraževanje zožuje na poklicno izobraževanje, s tem pa ohranja dualizem med »šolskim« in drugim izobraževanjem, med izobraževanjem mladine ter izobraževanjem ob delu in iz dela.

Opozorjamo, da je treba v zakonu uresničiti koncept celotnega in permanentnega izobraževanja, ki naj bo jasneje definirano, čeprav s tem ni rečeno, da bi ga moral zakon v celoti tudi normativno urejati in uresničevati samoupravno urejanje. Tako naj ta zakon opredeli tudi funkcijo delavskih univerz in sorodnih organizacij. Opozorili smo, da bi bilo treba upoštevati nekatere zadeve in zakona o organizacijah za izobraževanje odraslih, ki so v nekaterih pogledih presetele druge šolske predpise. Delavske univerze so se dogovorile, da bodo pripravile konkretne predloge, ki zadevajo ta vprašanja. Ponudile bodo v družbeno verifikacijo tudi svoje zamisli o prihodnji vlogi, samoupravni organiziranosti, programskem konceptu in organizacijsko-didaktičnih medelih.

MARJAN LAH

Presežek in zaostajanje

Dokaj optimistično je izzvenelo poročilo o položaju vzgoje in izobraževanja v letu 1977, ki smo ga poslušali na 17. seji skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije, letošnjega 26. oktobra. Govorilo je o tem, da smo napravili velik korak pri uvajanju sistema družbenega načrtovanja na področju vzgoje in izobraževanja: samoupravne sporazume o temeljnih planov občinskih izobraževalnih skupnosti, temeljnih planov vzgoje in usmerjenega izobraževanja itn. je sprejela velika večina delavcev, pa tudi sporočilo o zbiranju denarja bi nas utegnulo spraviti v dobro voljo, če se ne bi bilo treba soočiti s stvarnostjo.

Omenjeno poročilo pravi, da so sredstva za izobraževanje v prvih devetih mesecih leta 1977 pritekala tako, da so celo presežala zahtevana predvidevanja v enotnem programu slovenskega osnovnega šolstva, za usmerjeno izobraževanje pa tako, kot je bilo predvideno. Na realna tla pa nas postavijo že te stavke: cene za enoto storitve (oddelek) so bile predvidene v takšni višini, da bi zagotavljale delavcem v osnovnem izobraževanju ob upoštevanju sprejetih standardov in normativov osebni dohodek 2.885 din na pogojno nekvificiranega delavca. Podatki pa kažejo, da je bil doseženi osebni dohodek na pogojno nekvificiranega delavca v osnovnem šolstvu v prvih osmih mesecih 2.689 dinarjev.

Vzroki za te številke naj bi bili: pozno sprejeti samoupravni sporazumi in drugi akti o financiranju, nižje cene na enoto storitve, kot je bila sprejeta v skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije, šole so širile programe in uporabljale denar za dopolnilni program pa tudi metodologija izračuna zneska na pogojno nekvificiranega delavca ni bila enotno uporabljena. Razlika je nastala tudi med predvideno in resnično amortizacijo po minimalnih stopnjah, ki bi jo bilo treba zagotoviti v okviru dveletnega programa. Očitek zadeva tudi šole, ki so zaposlile več delavcev kot to določajo standardi in normativi izobraževalne skupnosti.

Zdaj je na vrsti usklajevanje presežka denarja z izračuni — glede na nove, stvarnejše ocene o masi osebnih dohodkov. Skupščina izobraževalne skupnosti predlaga občinskim izobraževalnim skupnostim, naj uskladijo

dotok denarja in ustavijo priliv prispevkov, ko bo ta dosegel 100 odstotkov dogovorjene cene programov. Posebej je poudarjeno, da je treba upoštevati določila samoupravnih sporazumov in spoštovati sprejete sporazume o temeljnih plana v občinah. Opravljeno delo v šolah mora biti plačano v skladu s standardi in normativi, ki veljajo za vrednotenje enotnega programa. Šole ne smejo prelivati sredstev za druge programe.

Tako kot na vsaki seji so tudi na tej delegati opozarjali na kritično stanje osebnih dohodkov v šolstvu, saj zaostajajo v primerjavi z gospodarstvom za 20,7 odstotkov, v primerjavi z drugimi družbenimi dejavnostmi pa za 9,7 odstotkov. Slišali smo tudi, da bi bilo to mogoče delno reševati z disciplino in doslednim upoštevanjem standardov in normativov, z omejevanjem dodatnega programa in z racionalizacijo stroškov v občinskih izobraževalnih skupnostih.

Nehote se vprašamo, ali je mogoče, da je vzrok za tolikšno zaostajanje res samo v kršitvah sporazumov, saj vemo, da je dejavnost vzgoje in izobraževanja že nekaj let v podrejenem položaju v primerjavi z gospodarstvom. Koliko zaležejo opozorila o nediscipliniranem ravnanju delavcev v gospodarskih dejavnostih, ki nenehno zvišujejo osebne dohodke ne glede na uspešnost poslovanja? Tudi ugotovitev, da je modernizacija šolskih stavb sicer prinesla boljše možnosti za delo, hrati pa povzroča šolam nenehne težave — večje izdatke za amortizacijo — ni od včeraj. Res pa je, da vse doslej ni bilo kaj prida narejeno za to, da bi zadevo ozdravili.

In končno: zakaj tudi v sporazumih za vzgojnoizobraževalno dejavnost ni določila, da so tudi prosvetni delavci upravičeni do sprotne valorizacije osebnih dohodkov glede na zvišanje življenjskih stroškov? Zaradi vsega tega je nujno resno ukrepati, so menili delegati na seji skupščine in se dogovorili, da bodo vsak na svojem območju pregledali in razčlenili stanje v šolstvu. Gradivo bo pripravil tudi izvršni odbor izobraževalne skupnosti Slovenije, o problemu valorizacije cen vzgojnoizobraževalnih programov pa bodo razpravljali na prihodnji seji skupščine.

MARJANA KUNEJ

Temelji marksizma — splošna dialektična metodologija

Soja sveta Univerza v Ljubljani

Visokošolski študijski predmet temelji marksizma, ki zajema v svojem programu tri dele: temelje politične ekonomije, temelje filozofije in temelje sociologije ter politologije, naj zaživi v polni meri, njegova izhodišča pa naj postanejo splošna dialektična metoda dela v visokem šolstvu. Temeljna naloga vseh visokošolskih delovnih organizacij je skrb za marksistično zasnovanost študija in znanstvenega dela na univerzi. Te misli so bile večkrat poudarjene na seji univerzitetnega sveta ljubljanske univerze, ki jo je vodil predsednik Emil Rojc.

V zavzeti razpravi ob tej glavni točki in obsežnem dnevnem redu so se udeleženci seje zavzeli za to, da bi se celotno in čim hitreje uveljavili smotri tega predmeta.

Svet univerze je izrekel pohvalo in priznanje Marksističnemu centru univerze in komisiji za razvoj predmeta temelji marksizma za dosežene rezultate; kljub velikim kadrovskim in prostorskim težavam se je predmet uveljavil v vseh visokošolskih delovnih organizacijah.

Kot je pokazala razprava, je večina študentov zainteresirana za to študijsko področje, vendar ga ne želi obravnavati kot klasičen šolski predmet — le z visoko teorijo marksizma. Študentje želijo zainteresirane predavatelje in sodobno, zavzeto obravnavo družbene problematike glede na posamezne stroke in aktivno sodelovanje strokovnjakov iz prakse in družbenopolitičnih delavcev. Pogrešajo dobre učbenike in več tovrstnega gradiva. Visokošolski delavci bodo v prihodnje poglobljeno proučili odnos študentov do tega predmeta ter si prizadevali za hitrejšo uveljavljanje novosti in vsebin marksizma na vseh področjih dela visokošolskih organizacij.

Razpravljalci so poudarili, da bo predmet temelji marksizma veliko bolj aktualen, če bo njegova obravnava izhajala iz neposredne samoupravljalke prakse in zakona o združenem delu, saj je njegov končni smoter usposabljanje študentov za prihodnje delo v temeljnih organizacijah združenega dela.

T. D.

Idejnopolično delo tudi v društva

V dneh od 20. do 23. oktobra je Zveza prijateljev mladine Slovenije organizirala in izvedla na Bledu tridnevni seminar za vodstvene kadre občinskih zvez društev prijateljev mladine. Namen seminarja je bil razčleniti delo te organizacije in še posebej vlogo pionirske organizacije.

Seminar, ki ga je obogatila beseda Franca Šetince, sekretarja izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS, je pokazal, da je Zveza prijateljev mladine Slovenije dosegla v preteklosti velike uspehe pri delu z mladimi. Potrjeno je bilo načelo o pomenu uvajanja idejnopolitične vsebine v delovanje društev. Tudi Zveza prijateljev mladine Slovenije ima ob pripravah na 8. kongres ZKS in 11. kongres ZKJ pomembne naloge. Predvsem je potrebno, da ob temeljiti analizi minulega dela ta organizacija začrta naloge, ki jih bo treba izvesti v prihodnosti. Tako je npr. treba pomesti s stariimi odnosi do mladih. Način dela z mladimi ne sme biti varuški ali pridigarški, temveč ustvarjalni. Mlade je treba soočiti s stvarnostjo in jih pripraviti na spopade z ovirami, ki jih morajo pozitivno reševati.

Poseben pomen ima Zveza prijateljev mladine Slovenije pri oblikovanju socialistične zavesti mladega človeka. Mladi se morajo zavedati, da bodo zgolj z aktivno vlogo — s svojim zavzetim delovanjem, podkrepljenim z znanjem, reševali pomembne probleme. Razumljivo je, da je treba pri tem izhajati iz prakse.

Zveza prijateljev mladine Slovenije je sestavni del našega družbenega sistema, zato je njeno delo izredno pomembno. Ne sme se torej omejit zgolj na vprašanja znotraj organizacije in se morda izolirati.

Naloga Zveze prijateljev mladine Slovenije je upoštevati množico interesov, delovati mora aktivno kot soustvarjalca politike znotraj SZDL, se bojevati prek svojih predstavnikov in uveljavljati pozitivne interese.

Na seminarju je Franc Šetine spomnil na ugotovitve posvetovanja o vlogi družbenih organizacij in društev, ki je bilo pred kratkim pri CK ZKS.

V društvih je treba povečati vlogo članstva. Delegatski odnosi naj omogočijo pomembnejši vpliv članstva pri oblikovanju politike in uresničevanju sprejete politike. Bolj kot doslej je treba odpravljati deklarativni resolucijski in forumski način dela ter ustvarjati možnosti za tako delo, pri katerem bo sodelovalo čimveč članstva. Pri tem ima Zveza komunistov pomembno nalogo in aktivni ZK morajo še bolj kot doslej uveljaviti svojo vlogo. Letošnji blejski seminar Zveze prijateljev mladine Slovenije je opozoril na to, da je treba v organizacijo nenehno vključevati mlade člane. S takšno politiko bo moč doseči več pravega posluha za probleme mladih. Gre za ustvarjanje razmer, v katerih bo mladina lahko enakovrno sodelovala.

Zveza prijateljev mladine Slovenije je organizirala delo seminarja v skupinah. Ivo Štajdohar, strokovno politični svetovalec v svetu za delo s pionirji, je pozitivno ocenil delo skupine, ki jo je vodil. Pozitivno oceno drugih dejavnosti seminarja je podal Stane Štemberger, sekretar ZPMS. Tako so se udeleženci seminarja lotili tudi povsem določenih vprašanj. Pregledali so uresničevanje dosedanjih sprejetih sklepov, organiziranje in delovanje Zveze pionirjev Slovenije, stike s krajevnimi skupnostmi, razpravljali o celodnevni šoli in Zvezi pionirjev, pripravah na Jugoslovanske pionirske igre, pripravah na tradicionalne republiške in zvezne prireditve in drugih vprašanjih.

Posvetovanja so se udeležili predsedniki občinskih zvez ZPM ali njihovi namestniki, kandidati za funkcijo predsednika občinskega sveta ZPMS in drugi. Na koncu naj posebej omenimo še eno izmed tem seminarja: — pogovor o akciji za graditev doma pionirjev, ki so ji udeleženci pripisali velik pomen. Pionirji bodo sami poskušali zbrati nekaj denarja, pričakujejo pa, da jim bo pri graditvi doma in pri zbiranju ustreznih sredstev pomagala tudi družba.

IGOR PLOHL

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja in Izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiri- najstrednevo med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. V. d. direktorja in glavnega urednika Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina: 70 din za posameznike, za šole in druge ustanove 120 din. Št. tek. računa 50101-601-16915. Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643 Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list »Prosvetni delavec« prot temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

kona o združenem delu, izhajajoč iz tez o razporeditvi delovnega časa v okviru 42-urnega delovnega tedna ter iz določil samoupravnega sporazuma, ki opredeljujejo načela delitve. Pri razpravi in pripravi gradiv bodo pomagale skupne komisije posameznih grupacij. Objavljene teze bodo rabile kot usmeritev za posamezne opredelitve. Na posvetih je bilo dogovorjeno, da bi razpravo o osnutku II. samoupravnega sporazuma končali do 15. novembra, nakar bo delovna skupina na osnovi pripomb oblikovala besedilo predloga. Predlog bo objavljen v listu Prosvetni delavec. S tem želimo doseči, da bi imeli sleherni delavec možnost sodelovanja že pri nastajanju vsebine, ne le pri formalnem odločanju o udeležbi pri sporazumu. Razpravljalci so na posvetih poudarili potrebo po soodvisnosti med določili samoupravnega sporazuma in merili za finančno realizacijo opravljenih delovnih programov zato menijo, da morajo postati samoupravne interesne skupnosti sopodpisniki samoupravnega sporazuma. Treba bo zagotoviti tudi enotno metodologijo načrtovanja sredstev za finančno realizacijo programov, kakor tudi merila za diferenciacijo financiranja dejavnosti šol glede kakovosti in obsega opravljenega dela. Na ta način bo tudi načelo svobodne menjave dela dobival svojo pravo vrednost, so menili na posvetih. O tem bodo zavzeli svoje stališče tudi delegati republiškega odbora našega sindikata.

SLAVKO PEVEC

Na rub. IV. Kongresa pedagogov Jugoslavije

Vzgoja in delo

Pogovor z dr. Francetom Strmčnikom, profesorjem Filozofske fakultete v Ljubljani

Dr. Franceta Strmčnika smo naprosili za pogovor zato, da bi zvedeli njegovo mnenje in vtise z letošnjega IV. kongresa jugoslovanskih pedagogov. Objavljamo pogovor, hkrati pa tudi odlomek iz njegovega referata **VZGOJNOIZOBRAŽEVALNA PODOBA NAŠE OSNOVNE ŠOLE**, ki je bil tema prvega simpozija na kongresu.

— Povejte nam, prosim, kakšno je bilo vodilo kongresa in na kaj je poskušal kongres odgovoriti.

— Kongres je poskušal odgovoriti na temeljno vprašanje: kako s teoretičnega vidika povezati izobraževanje z delom. Pokazal je, kako je treba pojmovati delo v njegovi humanizirajoči funkciji in opozoril, da se moramo varovati enostranskega pojmovanja dela — dela z rokami, saj ne smemo pozabiti, da je prav delo ena temeljnih sestavin vzgoje vsestransko razvite osebnosti. Skratka, kongres je

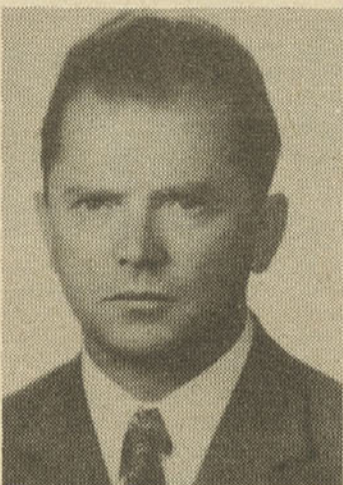
Posebna vrednost kongresa, ki jo moram poudariti, je tudi v tem, da se je kongres zavzel za to, naj bi vse spremembe reforme bolj znanstveno proučili. To je nedvoumno zahteval in nasprotoval praksi, da bi se stihsko poseglo v šolo brez poprejšnjih, vsaj delno predvidenih ukrepov.

— Kaj je, po vašem mnenju, kongres prinesel neposredno uporabnega za šolsko prakso?

— Dal je in poglobil teoretično iztočiče, na katerem se gradi naš šolski sistem osnovne šole in usmerjenega izobraževanja. Odločno se je zavzel za povezavo učenja z delom. Treba se je bolj zanesljivo lotiti natančno opredeljenih nalog sodobne osnovne šole.

Posamezna poročila so obravnavala zelo konkretno problematiko: predšolsko vzgojo, estetsko in delovno vzgojo v osnovni kot splošno izobraže-

vanje. Veliko smo govorili o konceptih usmerjenega izobraževanja v republiških projektih, kar je pripomoglo k zblizanju in razčiščenju razlik med republikami in pokrajinami. Mislim, da bodo dosežki teh osvetlitev ugodno vplivali na organizacijo in načrtno oblikovanje zgradbe našega usmerjenega izobraže-

Dr. France Strmčnik

vanja. Razpravljali smo o šolskih centrih, o vlogi šole kot ustanove v usmerjenem izobraževanju, o vključevanju nekliških ustanov, kot so delavske univerze in TOZD v šolski sistem. Posebno pozornost smo posvetili vlogi uporabnikov izobraževanja ali bolje — združenemu delu. Dobiti mora večje pristojnosti in pravice, hkrati pa več in bolj odgovorno sodelovati.

Kongres je prinesel prenekatero rezultate in zbral mnoge izkušnje, ki bodo prav gotovo v pomoč učiteljem praktikom. Daljši sestavki in referati bodo objavljeni v eni izmed naslednjih števil PEDAGOGIJE, precej tega gradiva pa bo objavljen tudi slovenski pedagoški tisk. Moram pa povedati, da bo razočaran tisti, ki bi pričakoval s kongresa dovršene recepte za prakso. Učitelju je prepuščeno, da tuje izkušnje in teoretične

STATISTIKA

Četrti kongres pedagogov Jugoslavije z delovnim naslovom **VZGOJA IN DELO** je potekal v Budvi od 19. do 21. oktobra. Pripravila ga je Zveza pedagoških društev Jugoslavije. Uvodni referat na kongresu je bil **VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE V SAMOUPRAVNI SOCIALISTIČNI DRUŽBI KOT FUNKCIJA DELA IN V FUNKCIJI DELA**, ki ga je podal profesor Filozofske fakultete v Zadru dr. JOSIP PIVEC. Med delom kongresa sta potekala dva simpozija na naslednji temi: **VZGOJNOIZOBRAŽEVALNA PODOBA NAŠE OSNOVNE ŠOLE**, referat dr. FRANCETA STRMČNIKA, profesorja Filozofske fakultete v Ljubljani in — **SAMOUPRAVNA PREOBRAZBA USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA**, referat dr. MIHAJLA PALOVA, profesorja Filozofske fakultete v Novem Sadu in njegovih sodelavcev. Na kongresu je prišlo približno 700 pedagogov iz vse Jugoslavije, udeležili pa sta se ga tudi delegaciji madžarskega Pedagoškega društva in predstavnikov slovenskih učiteljev iz Trsta. Poslušali so pet referatov in koreferatov. Na plenarni razpravi so udeleženci prispevali 10 poročil, na razpravah obeh simpozijev pa 55.

Namen kongresa: iskanje teoretičnih in praktičnih rešitev, da bi v prihodnje zagotovili delu večjo vlogo v vzgojnoizobraževalnem procesu in izbrali njegovo vzgojno in izobraževalno komponento.

Zavzete razprave so prav gotovo eden izmed dokazov, da je kongres dosegel svoj smoter.

poskušal odgovoriti na vprašanje: kako »spojiti« roke in glavo. V sedanjem trenutku je najvažnejše vprašanje, kako prilagoditi celoten šolski sistem tem težnjam.

Poleg obravnave temeljne kongresne teme sta bila na sporedu še dva simpozija. Prvi je bil posvečen vzgojnoizobraževalni učinkovitosti osnovne šole, drugi pa perečim problemom uvajanja usmerjenega izobraževanja.

— Kakšni so vaši vtisi s kongresa? Kaj menite o njegovi vrednosti ali bolje: kako bi ocenili njegov uspeh pri iskanju novih, konkretnih rešitev?

— Vrednost kongresa je prav gotovo v tem, da se je ob tako izbrani tematiki kongresnega programa teoretično bolj poglobil velik del strokovnih vprašanj. Pripomogel je, da smo vprašanja, ki so bila posredno ali neposredno povezana s programom, teoretično poglobili in tudi praktično osvetlili. Menim, da je kongres dosegel svoj smoter, saj je na njem aktivno sodelovalo 70 pedagogov, v glavnem s kakovostnimi prispevki. Marsikateri od teh prispevkov je rezultat posplošene prakse življenja in dela šole. Razprave so razgrnile številne probleme, ki ostajajo še vnaprej pereči. Kongres ni končal svojega dela s formalnimi sklepi, pač pa je pedagogom odprl in nakazal prihodnje delo na nekaterih pedagoških področjih.

Ugotoviti moramo, da je kongres pedagogov Jugoslavije omogočil med drugim izmenjavo dragocenih izkušenj, informacij in mnenj. In ne nazadnje: ob njem so se razvili novi strokovni, znanstveni in tudi osebni stiki med udeleženci.

MISLI S KONGRESA

Od X. kongresa ZKJ do danes so potekale že številne družbenopolitične in strokovne akcije, ki so pripomogle, da so bili v prvi fazi preobrazbe usmerjenega izobraževanja doseženi začetni rezultati.

Udeleženci kongresa so menili, da je treba v prihodnje skupno, interdisciplinarno proučevati te rezultate in reševati tvrstne probleme v nehnem sodelovanju s strokovnimi, družbenopolitičnimi dejavniki in z organizacijami združenega dela. Ugotovili so, da so v nekaterih socialističnih republikah in pokrajinah vidne nove smeri in organizacijske rešitve tega dela vzgojnoizobraževalnega sistema, zasnovanega na načelih socialističnega samoupravljanja in zakona o združenem delu. Dosežene so tudi pomembne spremembe pri vzgojnoizobraževalnih vsebinah glede na temeljne ideologije marksizma. Vzgojnoizobraževalne vsebine v dvehletnih skupnih osnovah srednjega šolstva v prvi fazi pa tudi v drugi fazi usmerjenega izobraževanja so do neke mere usklajene z zahtevami in potrebami združenega dela in z zmožljivostmi učencev glede na današnje možnosti. Udeleženci so menili, da še posebej prispevata k uspešni preobrazbi usmerjenega izobraževanja novouvedeni področji: temeljni marksizma in socialistično samoupravljanje ter osnovne tehnike in proizvodnje. Tudi v visokošolskem delu usmerjenega izobraževanja so uresničene začetne akcije glede na zahteve enotne zasnove usmerjenega izobraževanja. Po mnenju udeležencev pa se precej počasi uresničuje povezovanje ali združevanje obeh delov vzgojnoizobraževalnega sistema z združenim delom. Kongres je znova poudaril številne probleme v zvezi z racionalnim in uspešnim študijem kot tudi odnos tega področja pri vključevanju v razvoj materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti. Pri nadaljnjih akcijah preobrazbe visokošolske stopnje usmerjenega izobraževanja je treba med drugim upoštevati tudi zahtevo po prožnosti in prehodnosti izobraževanja. Bolj odločno je treba nastopiti pri uresničevanju vertikalnih in horizontalnih notranjih logičnih vezi v celotnih vsebinah usmerjenega izobraževanja. Ob tem moramo upoštevati dosežke v posameznih znanostih in kulturi, zahteve družbene skupnosti, združenega dela, pa tudi nagljenosti, sposobnosti in zanimanje posameznikov. Tudi v prihodnje bo potrebno organizirano strokovno delo pri nadaljnji praktični obdelavi pedagoškodidaktičnega vidika vzgojnoizobraževalnega procesa kot samoupravnega procesa in skupnega dela učencev in učitelja ob uvajanju sodobne tehnologije, ki to omogoča. Udeleženci kongresa so menili, da mora pedagoška teorija bolj zavzeto sodelovati pri teoretičnem upoštevanju pozitivne prakse in pri nadaljnji obdelavi problematike usmerjenega izobraževanja.

valni šoli, vlogo in potem moderne izobraževalne tehnologije vse do uvajanja novih demokratičnih odnosov v šoli.

osvetlitve prenaša na svoje delo in v delovno okolje. Pripravila: TEA DOMINKO

Odlomek iz referata VZGOJNOIZOBRAŽEVALNA PODOBA NAŠE ŠOLE dr. Franceta Strmčnika

Res šola za življenje?

Že dalj časa se zadržujemo ob zelo žgočih in aktualnih vprašanjih, na katera tako različno odgovarjamo. Kako je z našo vzgojnoizobraževalno uspešnostjo? Ustavimo se le ob nekaterih, morda najpomembnejših problemih s tega področja in jih poskusimo nekoliko bolj osvetliti vsaj z nekaterimi argumenti iz prakse. Začnimo s problemi izobraževanja.

»SOCIALNE« DVOJKE

Najprej o problemih izobraževanja ali učnega uspeha. Glede tega je dosegla osnovna šola brez dvoma viden napredek, zlasti če pomislimo, da je še pred petimi leti uspešno končalo osnovno šolanje manj kot 70 % kake generacije. Toda velika večina predmetnih učiteljev (89 %) trdi, da so se dvignili učni uspehi le pri slabših, ne pa tudi pri drugih učencih. Tako meni tudi 79 % šolskih pedagogov in psihologov, ki dokazujejo, da so vse distribucije uspeha asimetrične, pomaknjene v levo proti zadostnim, to da mislijo, da so »izboljšali svoj formalni uspeh le neuspešni učenci«. Bolj optimistično je mnenje razrednih učiteljev in ravnateljev. Okoli 32 % razrednih učiteljev in okoli 36 % ravnateljev zagotavlja, da se vsaj delno izboljšuje tudi učni uspeh uspešnih učencev.

Mnogo manj zadovoljni postanemo ob tem splošnem zvišanju učnih uspehov, če razčlenimo njihove vzroke. Velika večina (okoli 90 %) anketiranih vidi glavni vzrok za zvišanje učnih uspehov v zniževanju učne zahtevnosti in v napredovanju z negativno oceno, v tako imenovanih »socialnih« ali »minimalnih« dvojkah. Mnogo učiteljev povezuje zniževanje ocenjevalne zahtevnosti s pritiski od zunaj.

To vprašanje zasluži največjo pozornost. Za ta pojav je treba vedeti in ga nadzorovati, da se učna zahtevnost ne bi preveč znižala. Če se to že dogaja ali če je nevarno, da bi se to res zgodilo, potem imamo opraviti z veliko slabostjo (z nepredvidenimi posledicami), s katero bi se morali hitro in resno spoprijeti. Nič ne škoduje kakemu narodu in njegovemu ugledu bolj kot etiketa, da ima slabo in nezahtevno šolo.

Kaže, da so k izboljšanju učnih uspehov najmanj prispevali učenci sami, saj se glede učne aktivnosti niso bistveno spremenili. Med vzroki zvišanih učnih uspehov uvrščajo lastna prizadevanja učencev na zadnje mesto. Mnogim je menda napredovanje z negativno oceno v potuho, ker jim omogoča priti do uspehov po lahki in hitri poti. In vendar je učenčeva učna aktivnost ne le sredstvo učenja, marveč predvsem njegov najpomembnejši rezultat. Če v tem pogledu učencev nismo spremenili, če v njih nismo zbudili zanimanja za učenje ter razvili veselja in potrebe po delu, po samoizobraževanju itd., so vsi drugi učni uspehi dvomljive vrednosti.

Kljub tej nevarnosti najbrž le ni razlogov za preplah. Obstajajo mnoga znamenja, da se je močno izboljšala tudi kakovost sicer bolj izobraževalnega kot pa vzgojnega dela.

KDO JE KRIV?

Zdaj ko smo omenili vzroke, ki so privedli do izboljšanja učnih uspehov, si oglejmo še tiste, ki jih zavirajo.

V tej kategoriji vzrokov omenjajo učitelji na prvem mestu šibko zanimanje in skrb staršev za učne obveznosti njihovih otrok, ki na predmetni stopnji še bolj upade. Temu se pridružujejo še pomanjkljiva predšolska vzgoja, obremenjenost otrok z domačim delom, učenčeve neugodne razmere za učenje, problemi oddaljenosti od šole ipd.

Na drugo mesto so uvrstili učitelji (61 %) nezadovoljive delovne in učne razmere učencev in učiteljev v šoli. Med temi omenjajo na prvih mestih previsoko število učencev v razredu in preobsežne učne načrte ter druge delovne programe, ki učitelja preobremenjujejo in mu preprečujejo diferencirano in individualizirano delo ter dejanje intenzivnejše pomoči učencem z manjšimi učnimi zmognostmi.

Učitelji navajajo še slabo opremljenost šol z učili, učbeniki in z drugim učnim gradivom ter šibko strokovno pomoč, ki jo dobivajo od šolskih in zunajšolskih strokovnih služb.

Skoraj polovica učiteljev (49 %) pripisuje velik pomen tistim oviram učenja, ki vsaj na videz izvirajo iz učencev samih. Pričakovati je bilo, da bodo učitelji omenjali v tej zvezi predvsem učence s specifičnimi težavami ali drugače motene učence. Večina ugotavlja, da je zanje nediferenciran ali neindividualiziran pouk pretrd oreh. Svojevrstni problem so telesno utrujeni in nenaspani učenci. Nenavadno veliko je tudi učencev z motnjami vida, sluha, govora, invalidnih otrok in otrok z drugimi zdravstvenimi težavami. Njihov socialni in učni položaj je lahko bistveno otežen.

Prav tako je bilo pričakovati, da se bodo pritoževali učitelji nad pasivnostjo in nezavzetostjo učencev ter nad njihovimi slabimi učnimi ali delovnimi navadami. Glavni vzrok za te težave je motivacijske narave. Pritiski malo zaležejo, primernejši spodbudni mehanizmi pa ne uporabljamo dovolj. Zlasti učenci z manjšimi učnimi zmognostmi so zaradi tega močno prizadeti. Učitelji pojmujejo učenčeve učne zmognosti kot stabilen dejavnik, zato mnogi ne verjamejo, da je možno s spodbujanjem kaj spremeniti.

Tudi zmognosti mnogih sposobnejših učencev so premalo izrabljene. Po nekaterih šolah so ta odnos proučili in dobili med sposobnostmi in učnim uspehom le 40 do 50 odstotno soodvisnost. Zlasti za predmetno šolsko stopnjo velja, da so storitve učencev daleč pod njihovimi sposobnostmi.

Sorazmerno malo, le nekaj nad 26 % učiteljev išče vzroke za to, da nekateri učenci ne uspevajo, v sebi, v svojih objektivnih in subjektivnih slabostih. Ti izjavljajo, da ne izrabijo vseh možnosti izobraževalne tehnologije, posledica tega pa je nezanimiv in zastarel pouk. Učitelji si očitajo, da se ne poglobljajo dovolj v probleme učencev, da nimajo do manj uspešnih učencev dovolj toplih in strpnih odnosov, da z njimi premalo vzgojno delajo itd. To svoje razpoloženje in slabosti pogosto povezujejo z utrujenostjo, prezaposlenostjo in z malodušjem, ki ga poraja mačehovski odnos družbe do njihovega poklica.

Temeljno bomo lahko rešili to vprašanje le, ko bomo zares sprejeli različnosti učnih zmognosti učencev kot nekaj naravnega, ko učencev z manjšimi učnimi zmognostmi ne bomo manj cenili, ko bomo individualizirali šolsko delo in zahtevali od vsakega toliko, kolikor ob največji pomoči šole optimalno zmore.

V tej zvezi pripisujejo učitelji veliko vrednost delu s starši in uvajanju podaljšanega bivanja ali vsaj sistematičnega dopolnilnega pouka, ki bi omogočil individualno korektivno delo s temi učenci, sprotno preverjanje in več ponavljanja ter utrjevanja znanj in sposobnosti. Nadalje se zavzemajo za zgodnje in teamsko spoznavanje in za individualizirano učno obremenitev teh učencev, za večje upoštevanje njihovih interesov, za konkretne in postopne zadoožitve, za pogosta priznanja, za vključevanje teh učencev v ustrezne interesne dejavnosti, kjer bi lahko doživljali blagodejnost uspehov še bolj kot v šoli.

Razumljivo je, da vsega tega ne zmorejo učitelji sami. Poleg materialnih in kadrovskih pogojev jim mora biti zagotovljena vsestranska strokovna pomoč. Te pa je deležen naš učitelj mnogo premalo.

ZAKAJ VELIKO UČENCEV NE MARA ŠOLE

Spregovorimo še o odporih do šole ne le »slabših«, marveč tudi mnogih »boljših« učencev o tako imenovanem »notranjem begu« učencev od šole. Strah, ki je bil stola simbol za šolo, se danes ni kaj bistveno zmanjšal, čeprav je spremenil svojo podobo. Mnogi menijo, da ga je celo več, če se upošteva, da so učno storilnostni pritiski staršev in šole hujši in da je čas šolanja mnogo daljši. Lahko si predstavljamo občutja mladih ljudi, ki se iz dneva v dan in leto za leto podajajo na to pot strahu in odporov ter posledice, ki jih ima tako življenje za osebnostni razvoj in osvobajanje mlade osebnosti. Šolske reforme se že skoraj sto let borijo proti taki šoli. Toda, če izvzamemo pretiravanje pedocentrizma in nekaterih drugih pedagoških smeri, npr. priložnostnega pouka, ki so se zavzemala za šolo igre in zabave, še vedno nimamo uresnične šole, ki bi bila bolj vesela in povezana s prijetnimi dožitvi prostovoljne dejavnosti, uspehov, vedočljivosti in priznanj. V tem pogledu ni naša šola nikakršna izjema. »Otrok danes šole ne sprejema kot hram učenosti. Za mnoge je neprijetna, grozna in pusta. Mislim, da je naša prva in najpomembnejša naloga, približati jo otroku drugače in bolj toplo.« (mnenje učiteljev razrednega pouka)

Koliko je takih učencev, ki šolo doživljajo z odporom, je težko reči. Na neki osnovni šoli so jih našli okoli 5 %, na drugi pa domnevajo, da jih je okoli 30 %, največ v višjih razredih. Vzroki za te odpore sovravno raznovrstni.

Razdelimo jih lahko na nekaj najpomembnejših kategorij. Največ učencev ima odpor do šole zato, ker ne uspevajo ali pa vsaj ne uspevajo tako, kot bi hoteli njihovi starši. Neuspešni učenci so zapleteni v začaran krog: starši — pričakovanja, šola — zahteve. Zanje je učenje vse bolj odvratno napor, ki ga premagujejo, kolikor ga, z velikim neugodjem. Šola pozna zanje največkrat le pritisk. Toda strah pred posledicami mora biti večji, kot so neugodnosti učenja, sicer pritisk ni učinkovit.

V drugo skupino spadajo učenci, ki so ponavadi sposobni in tudi uspevajo, vendar ne toliko, kot bi zmogli. Med njimi je najbrž več pasivnih, apatičnih kot pa takšnih, ki bi čutili poseben odpor do šole. Ti učenci se pogosto identificirajo z ravnodušnim odnosom svojih staršev do šole, največkrat pa je v ozadju nezanimiv in neindividualiziran pouk ali zanemarjanje teh učencev in njihovih posebnih nadarjenosti.

V zelo pomembno skupino vzrokov za odpor do šole moramo uvrstiti nedemokratične in nehumane »odnose učitelja, zlasti do nekaterih, največkrat manj uspešnih in teže vodljivih učencev. Krivičnost, neobčutljivost, žalitve, nesposiljivost, antipatije, podcenjevanje, ignoranca in druge vzgojitelje nevedne slabosti zagrenijo šolo marsikateremu učencu.

Največ odporov do šole pa izvira iz zastarelosti in nepriljubljenosti učnega dela.

Potemtakem bi morala biti šola mnogo bolj izbirljiva in previdna pri izbiranju svojih dejavnosti in vsebin, da ne bo za učence dolgočasna in odbijajoča. Dolgočasje je namreč njen največji sovražnik. Toda dolgočasno je predvsem tisto, kar je za učenca nezanimivo in odveč že samo po sebi, kar ga ne angažira in kar ni zanj aktualno že danes. Šola bo usposabljala mlade za življenje predvsem s tem, da bo sama odločeneje spreminjala svojo stvarnost in vključevala v te procese tudi učence. Revolucionarnosti svojega jutrišnjega poslanstva bodo učenci bolj spoznali in občutili, če se zanje ne bodo šele pripravljali, marveč bodo že danes v njej aktivno sodelovali. Avtohtone, zaželeno zavesti ni mogoče razvijati, če je izolirana od svojega vira, od ustreznega okolja in prakse. Zato ne zveni posebno prepričljivo, če šola neprestano poučarja, kako usposablja učence za življenje, hkrati pa si v imenu tega življenja, ki ga hoče kompenzirati, podreja velik del otrokovega zdajšnjega življenja, ne da bi se sama dovolj hitro in korenito prilagajala novim spremembam ali sama pri tem spreminjanju dejavno sodelovala.

čim bolje se bomo poznali

Prejeli smo

Prosim, da objavite to pojasnilo za nekatere nejasnosti in neobjektivnosti v članku tov. S. Jesenovca, ki je bil objavljen v Prosvetnem delavcu št. 14, dne 9.9.1977 pod naslovom »PREMALO UPOŠTEVANE POSEBNOSTI ŠOL NA VASI« v rubriki »ČIM BOLJE SE BOMO SPOZNALI, TEM BOLJE BOMO DELALI«.

Tov. Stane Jesenovec se je oglašil pri meni v drugi polovici meseca avgusta z željo, da bi se pogovorila o problematiki na naši šoli, merilih, o delovanju delegatskega sistema in drugem. Ker pa sva se pogovarjala med 21. in 23. uro, je morda prav v tem vzrok za nekaj nejasno in nepravilno navedenih stavkov iz najinega pogovora. Tako na primer na šoli v tem šolskem letu ne bomo imeli 320 učencev (imamo jih le 256), temveč čez 8 let, ko bo letošnja generacija prvošolčkov v 8. razredu.

Glede prispevka OIS Murska Sobota za MDA »GORIČKO 77« moram reči, da je številka prispevkov ostalih (TTKS, SOV, KS, MDA) res večji, vendar moram takoj poudariti, da bo

OIS pomagala v naslednjih letih pri odplačilu anuitet za posojila, ki niso ravno majhna.

Do največjega spodrsjlaja v članku pa je prišlo pri ocenjevanju delegatskih odnosov. Naša šola ima dve delegaciji: splošno delegacijo in delegacijo SIS; zato sem delegatske odnose ocenjeval na splošno, tov. Jesenovec pa je v članku zapisal, kot da gre za oceno delegatskih odnosov samo v Občinski izobraževalni skupnosti. Zato javno poudarjam, da v pogovoru nisem ocenjeval samo delegatskih odnosov OIS M. Sobota, temveč na splošno. Hkrati tudi poudarjam, da »vzvišen, napačen odnos« (kot je zapisano v članku) niti malo ne velja za Občinsko izobraževalno skupnost M. Sobota, saj so ravno v njej delegatski odnosi kar najbolj korektni, človeški in samoupravni.

Menim, da je tej neprijetnosti oziroma nepreciznosti v članku botrovala pozna ura, zaradi česar je nastala v članku ta neljuba in neobjektivna ocena.

KOLOMAN RITUPER
ravnatelj osnovne šole
Gornji Petrovci

Katero merilo je pravo?

Na zadnji seji izobraževalne skupnosti občin Izola, Koper in Piran ter obalne izobraževalne skupnosti iz Kopra so med drugim tudi sprejeli finančni načrt obalne izobraževalne skupnosti za letošnje leto in govorili o cenah vzgojnoizobraževalnih storitev; do sedaj je bila merilo pedagoška ura. Spriči prehoda na enotni slovenski program naj bi bilo v prihodnje merilo oddelek, kar pomeni razred ali vzgojno skupino.

»Preden smo se opredelili za ta novi enotni slovenski program,« je dejal predsednik skupščine Anton Skok, »samo imeli posvet, ki so se ga udeležili predstavniki izobraževalnih organizacij. Opredelili smo se do nekaterih novosti programa in hkrati ugotovili temeljne značilnosti, ki so prepuščene delu v posameznih organizacijah.«

Miran Hasl pa je imel ob tem več tehničnih in kritičnih pripomb. Menil je, da je že skrajni čas, da bi se sistem vrednotenja in ocenjevanja ustalil, kajti enkrat je merilo pedagoška ura, drugič dejavnost, tretjič razred ali skupina. Skupni imenovalec za vse to pa je cena.

»Ne morem mimo vtiša,« je dejal med drugim Miran Hasl, »da je to iskanje sistema le način iskanja poti, kako bi nas šolstvo v Sloveniji čim manj stalo! Ob tem pa bi morda kazalo najti sistem, ki bi vsaj načelno veljal pet let, kajti nenehno iskanje novih sistemov nas utruja, zanj je potrebno precej časa.«

Je 36 učencev v razredu ali skupini iz psihološko-pedagoško-metodoloških vidikov zares utemeljeno ali pa gre pri tem samo za to, da rešimo nekatere kadrovske težave in ugotovimo, da imamo preveč učiteljev?!

Pa še to! Ali ni nesmiselno, da konec oktobra sprejemamo finančni načrt in cene vzgojnoizobraževalnih storitev za letošnje leto in bomo šele novembra in decembra vedeli, pri čem smo, namesto da bi se v tem času pogovarjali o podobnih načrtih za prihodnje leto!«

Tudi štipendiranju oziroma štipendijski politiki so na seji namenili veliko časa, saj je v zadnjem letu in pol ob hitrih spremembah štipendijske politike nastalo več težav, na katere so ob obali sicer opozarjali, vendar očitno zaman. Za vse to pa so bili najbolj prikrajšani štipendisti, posebno tisti, ki jim je bila redna mesečna štipendija pomemben

Predsednik skupščine obalne izobraževalne skupnosti v Kopru Anton Skok

vir dohodkov za preživljanje in redno šolanje.
TONE URBAS

Samoupravna interesna skupnost za vzgojo in izobraževanje občine Ljubljana Moste-Polje

Prostorska utesnjenost

V tej ljubljanski občini, v kateri se je število prebivalstva od marca 1976 do marca 1977 povečalo za 8,1 odstotka (Ljubljana okrog 2 odstotka), imajo sedem osrednjih osnovnih šol z desetimi podružničnimi šolami.

Kljub temu, da so s prvim samoprispevkom dobili nove šolske zgradbe ali po nekaj učilnic pri osnovnih šolah Sostro, Zalag, Štepanjsko naselje in Novo Polje, je pri večini osrednjih šol prostorsko vprašanje še vedno v

ospredju. Še teže bo v naslednjih letih, predvsem v novih stanovanjskih soseskah. Prav pereče bo v soseski MS 4-5 — Fužine, v kateri naj bi do leta 1980 zgradili več kot 2200 stanovanj s približno deset tisoč prebivalci; od teh je skoraj 1200 šoloobveznih otrok.

Kako vpliva prostorska utesnjenost šol v občini Ljubljana Moste-Polje na delo teh vzgojnoizobraževalnih ustanov, je ocenila Mira Meljo, strokovna

Z dvanaestje seje zborov uporabnikov in zborov izvajalcev izobraževalnih skupnosti občin Izola, Koper, Piran in obalne izobraževalne skupnosti.

sodelavka v službi za družbene dejavnosti.

Po stanju 15. 9. 1977 je na sedmih osrednjih šolah v naši občini (brez podružničnih), v 199 oddelkih (102 učilnici) 5518 učencev. Med temi osnovnimi šolami ima trenutno le osnovna šola na Kodeljevem vseh 21 oddelkov v eni izmeni. Ze naslednje šolsko leto bo uvedla dvoimenski pouk. Pod svojo streho bo sprejela del otrok iz Štepanjskega naselja. Če upoštevamo sedanje število otrok na teh šolah, je ob že navedenih podatkih treba za nazornejši prikaz delovnih razmer dodati podatke o oddelkih podaljšanega bivanja. Teh je skupaj 57, v njih pa je okrog 1350 učencev in učenek od 1. do 4. razreda. To je 22 odstotkov otrok. Odstotek je sorazmerno visok, vendar nam ne pove veliko. Kot lahko razberemo, so v podaljšano bivanje vključeni le dečki in deklice od 1. do 4. razreda. Izjema je osnovna šola Polje, kjer so v podaljšanem bivanju tudi učenci od 5. do 8. razreda. Da so šole lahko sprejele toliko otrok v podaljšano bivanje, so morale poiskati prostore v vzgojnovarstvenih zavodih, domovih družbenopolitičnih organizacij, družbenih organizacij in društev ter krajevnih skupnosti. Veseli so njihovega izrednega razumevanja. Še vedno ostaja odprto vprašanje, kako bo z družbeno organiziranim varstvom učencev od 5. do 8. razreda.

Iz vsega tega je mogoče razbrati, da v naši občini še nimamo možnosti za celodnevno osnovno šolo. V srednjeročnem načrtu smo sicer zapisali, da bomo organizirali celodnevno osnovno šolo za nekatere razrede posameznih šol. To sedaj ni mogoče. Na šolah v podaljšanem bivanju nimamo čistih oddelkov. Primanjkuje nam pro-

stora in učiteljev. Spoznali smo, v kakšni prostorski stiski so osnovne šole v vaši občini. Jasno je tudi, da se bo položaj v nekaterih delih občine v naslednjih letih še poslabšal. Kako boste reševali te težave, smo vprašali načelnika služb za družbene dejavnosti Janeza Laha.

— Prostorske težave osnovnih šol bomo reševali z uresničitvijo programa izgradnje objektov drugega samoprispevka. Zbiramo ga v vseh ljubljanskih občinah, z zbranim denarjem bomo v vseh petih ljubljanskih občinah zgradili tudi 11 osnovnih šol. Devet šol bo dobilo prizidke. V naši občini bodo dobile nove zgradbe podružnična šola Dolso (4 učilnice, 2 oddelka za 48 predšolskih otrok in zaklonišče, 1979. leta), osnovna šola Nove Jarše (18 učilnic, telovadnica, kuhinja, zaklonišče, 1978. leta) in osnovna šola Štepanjsko naselje (1. faza, 18 učilnic, telovadnica, kuhinja, zaklonišče, 1981. leta). Osnovna šola Zalag se bo povečala za 4 učilnice in zaklonišče. Šola v Novem polju bo leta 1981 bogatejša za prizidek s štirimi učilnicami in zakloniščem.

Za gradnjo ali dograditev prizidkov k tem šolam (letos bodo začeli graditi prizidek pri osnovni šoli Zalag), je operativni odbor sklenil pospešiti imenovanje gradbenih odborov v krajevnih skupnostih in se opredelil, da je treba v najkrajšem času zbrati vso dokumentacijo in skrbno upostaviti roke za zgraditev teh zgradb.

Odrpoto ostaja vprašanje osnovne šole v stanovanjski soseski MS 4-5 — Fužine. Skupščina občine Ljubljana Moste-Polje je sklenila, da je treba vse »infrastrukturne objekte« graditi hkrati s stanovanjskimi zgradbami. Tudi osnovno šolo. S. J.

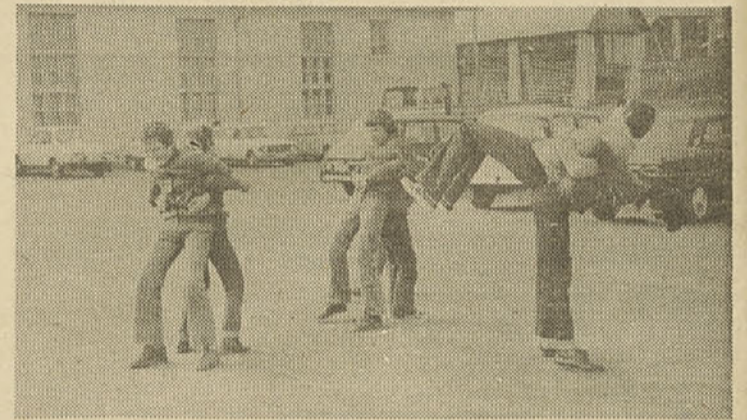
Skupaj: ceneje in hitreje

»Samoupravne interesne skupnosti na področjih družbenih dejavnosti sodelujejo med seboj, usklajujejo svoje delo in uresničujejo skupne cilje. V ta namen lahko ustanavljajo skupne organe.« Tako je zapisano v 54. členu ustave Socialistične republike Slovenije. Ali se to uresničuje? Še bolj kot ustanavljanje takega skupnega organa nas zanimajo skupne akcije, ki so jih izpeljale na Slovenskem razne samoupravne interesne skupnosti. Zanima nas tudi to, kje najpogosteje najdemo stične točke pri svojem delu. O enem izmed takih skupnih delovnih področij bomo govorili danes.

Gradnja šolskih igrišč ob podružničnih šolah, največkrat so namenjena tudi drugim krajanom, je akcija, v kateri sodelujejo občinska izobraževalna skupnost, temeljna telesnokulturna skupnost, ponekod tudi skupnost

igrišč tudi v tej občini. Dobili so že 30 x 45 m veliko asfaltirano ploščad v Sorici na Sovodnju (edina celodnevna osnovna šola v škofjeloški občini), zgradili pa jih bodo tudi pri Sv. Duhu, Retečah, Godešiču in Gorenji vasi. Uporabljali jih bodo predšolski in šolski otroci ter odrasli. V Škofji Loki, Gorenji vasi, Žireh in Železnikih imajo sicer telovadnice, razmišljajo pa, kako bi uredili primerne zaprte prostore za telesno kulturo tudi v manjših krajih. Menijo, naj bi kulturne in združbene domove uredili in opremili tako, da bi bila v njih mogoča tudi telesna vzgoja.

V kočevski občini se resno pripravljajo na športno prvenstvo Ljubljanskega vojaškega območja, ki bo prihodnje leto v mestu ob Rinži. Igrišča bodo dobili pri šolah Mozelj, Stara cerkev, Trava in Struge.

Vedno več vaških šol dobiva asfaltirane ploščadi, na katerih je mogoče organizirati telesno vzgojo za predšolske in šolske otroke pa tudi za odrasle. Igrišča so največkrat sad skupne akcije samoupravnih interesnih skupnosti, krajevne skupnosti in tudi posameznih organizacij združenega dela. Ponekod, kot npr. v Kočevju, se je pridružila tudi JLA. Na sliki: na asfaltirani ploščadi v Sorici (Foto: S. J.)

otroškega varstva, krajevna skupnost in JLA. Tako združujejo moči in denar v litijski, kočevski, škofjeloški, murskosobotski občini in še marsikje. Povejmo tudi to, da so nam ponekod dali podatke na občinski izobraževalni skupnosti, druge na telesnokulturni, pa tudi v krajevni skupnosti.

V litijski občini predvidevajo, da bodo občinska izobraževalna in temeljna telesnokulturna skupnost ter sklad za izgradnjo šolskih objektov zagotovili ureditev šolskih igrišč pri podružničnih šolah. Tako igrišče so že dobili na Dolah. V prvi fazi bodo dobile igrišče šole z več otroki. Kot nam je povedal tajnik temeljne telesnokulturne skupnosti občine Škofja Loka Tone Pogačnik, je izjemno zanimanje za graditev

Akcija za urejanje igrišč pri podružničnih osnovnih šolah izvira iz hotenj in načrtov posameznih samoupravnih interesnih skupnosti, skupna pridobitev pa bo v dobro vsem krajanom temeljne družbene celice — krajevne skupnosti. To bo omogočalo uresničitev načrta o vključevanju vseh v športno in rekreacijsko dejavnost in zmanjševalo razlike med mestom in vasjo. Tudi to je majhen prispevek k težnji, da bi čim več mladih ostalo na podeželju.

V Kočevju so nam povedali, da je ceneje, ker so se dela lotili skupaj. V sorazmerno kratkem času bodo uresničili načrte, ki bi jih vsak posebej le stežka izvedel. Nauk, ki mu je vedno prisluhniiti in z gled, ki ga velja posnemati. S. J.

Stiki med učitelji škofjeloške in selske občine trajajo že nekaj let. Pred dnevi se je pri vodstvu in učiteljih osnovne šole »Peter Kavčič« Škofja Loka pomudila tudi delegacija članov občinskega sveta pobratene občine Sele iz avstrijske Koroške. Vodil jo je tamkajšnji župan in šolski ravnatelj Toni Hribnik. Z izrednim zanimanjem so poslušali razlago o organiziranosti osnovnega šolstva pri nas in o vpeljanosti pouka na omenjeni osnovni šoli. Veseli so bili podatka, da je v Sloveniji spet več osnovnošolcev, niso pa navdušeni nad tem, je rekel selski župan, da se bo pri njih število učencev v nekaj letih zmanjšalo na polovico. Avstrija je država z izjemno majhnim prirastom. Potem ko so si ogledali nekatere kabinete, v glasbenem jim je pionirski zbor zapel v pozdrav dve pesmi, so gostitelji in gostje menili, da je treba še bolj okrepiti sodelovanje med prebivalci obeh občin. Ne samo na ravni uradnih delegacij. Srečanja naj postanejo tradicionalna in množična oblika sodelovanja 800 občanov selske občine z ljudmi iz Škofje Loke, njene okolice ter Selške in Poljanske doline. Na sliki: med ogledom fizikalnega kabineta osnovne šole »Peter Kavčič« Škofja Loka (S. J.)

tem bolje bomo delali

OB 20-LETNICI KOVINARSKA AVTOMEHANIŠKE ŠOLE V KOPRU

»Šola naj bo servis uporabnikom«

Obiskali smo Poklicno kovinarsko in avtomehaniško šolo in se pogovarjali z direktorjem, Žagarjevim nagajencem SLAVKOM BRATAŠEVCEM

Srcu slovenskega Primorja — Koper. Njegov neutrudni utrip slišimo med staro beneško gotiko mestne lože. Gosto nabito mesto, naseljeno že od 6. stoletja, je nekoč ležalo na otoku in se stoletja bojevalo za neodvisnost.

Na koncu drevoreda, kjer nas spremlja oster duh po soli in rožmarinu, tik ob obali, ki pelje do pristanišča, se vzpnemo do Izolanskih vrat. Onkraj zagledamo sodoben obraz poklicne šole, ki ga varujejo stari oboki. Zgradba je uspelo sožitje starega in novega časa. Letos je praznovala 20. obletnico svojega obstoja. Lahko rečemo, da je ta šola življenjsko delo ravnatelja — Žagarjevega nagajenca Slavka Brataševca, saj jo je gradil in se bojeval za njen razvoj s svojimi najboljšimi močmi, vlagal vanjo svoje obsežno znanje in zagnanost neutrudnega pedagoga, svetovalca in prijatelja. Dolgih dvajset let.

LEGITIMACIJA ŠOLE

Začetek organiziranega usposabljanja mladine za poklice, ki jih je v tistem času potrebovala kovinarska predelovalna industrija v razvoju, lahko štejemo leto 1956. Takrat se je tudi na tem območju, ki ga je fašizem tako zelo prizadel, začelo več vlagati v gospodarstvo, da bi se tudi ta del naše dežele čim hitreje razvil. Poklicna kovinarska in avtomehaniška šola je ob svojem rojstvu sprejela 70 učencev — prihodnjih kvalificiranih delavcev kovinarske stroke. Sproti se je prilagajala razvoju gospodarstva, njen kolektiv se je nenahno zavedal svojega poslanstva. Na šoli so si prizadevali razviti tiste dejavnosti, ki jih zahteva razvoj industrije in tehnologije: tak strokovni kader, ki ga bo moderna proizvodnja sprejela. Sedaj imajo številne oblike izobraževanja: od priučevanja na delovnem mestu do rednega višješolskega študija Fakultete za strojništvo Ljubljana — oddelek v Kopru.

V tej ustanovi se šola okrog 800 učencev, študentov in odraslih. Tako razvejano organizacijo izobraževanja narekujejo potrebe delovnih organizacij naglo razvijajoče se kovinarsko predelovalne industrije kraško obalnega območja. V dvajsetih letih do danes se je na tej šoli izobrazilo 1853 kvalificiranih delavcev, 200 strojnih tehnikov, 140 delovodij strojnikov in avtomehaničev, 100 inženirjev strojništva in več slušateljev raznih oblik potrebnega izobraževanja.

Prvotna poklicna kovinarska šola je od svojih skromnih začetkov pa do danes že temeljito spremenila svoj videz; namesto nekdanje neprijazne zunanosti in notranosti vidimo sodobne učilnice in delavnice z modernimi učili, hodnike šole pa sta ovila v zelenje in svetlobo. Iz prvotne poklicne šole je prerasla v tristopenjski center za izobraževanje mladine in odraslih ob delu. Tukaj lahko učenci dosežejo najvišjo stopnjo izobrazbe te stroke.

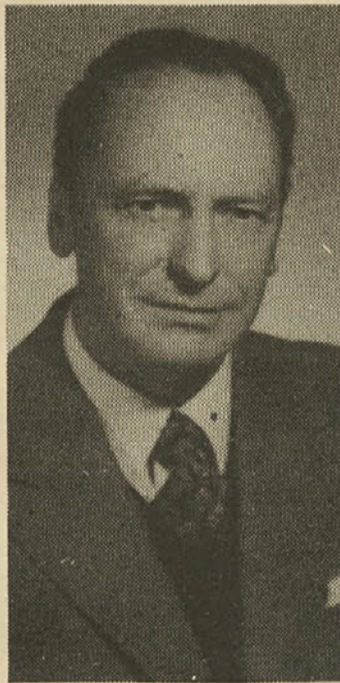
V jubilejni številki glasila ZSMS PKAŠ Koper KOVINAR, ki izhaja šestkrat na leto, je ob jubileju zapisano med čestitkami delovnih organizacij tudi tole: »Dvajsetletnico uspešnega dela Poklicne kovinarske in avtomehaniške šole v Kopru lahko obravnavamo kot praznik za vso ožjo pa tudi širšo Primorsko. Uspeh, predvsem razvoj nešteti delovnih organizacij, tako kovinarsko predelovalnih kot drugih na tem območju je bil in je tesno vezan na to šolo. Kakovostni kadri, ki prihajajo iz te šole, so nosilci določenih področij dela in razvoja v delovnih in drugih organizacijah.«

STARŠI, ZDRUŽENO DELO IN DENAR

Objavljamo pogovor, ki smo ga imeli z ravnateljem Slavkom Brataševcem. Zanimalo nas je njegovo mnenje, predlogi in pomisleki glede uvajanja usmerjenega izobraževanja.

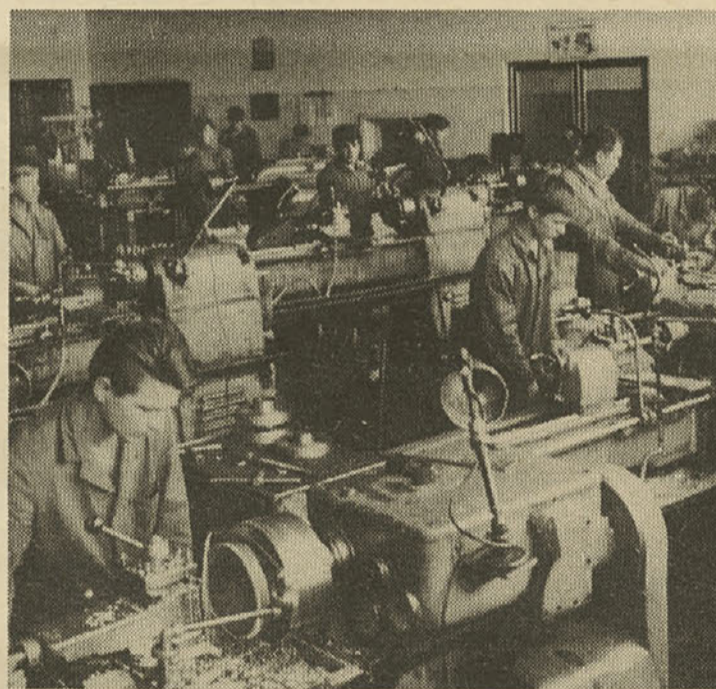
— Kaj je, po vašem mnenju, bistveno za uspešno uvajanje usmerjenega izobraževanja?

Vsem znana načela usmerjenega izobraževanja so popolnoma pravilna, vendar je treba poiskati način, kako priti do izvajanja.

Prof. Slavko Brataševac

Menim, da so bistveni trije dejavniki: starši, združeno delo in denar.

V šolski delavnici

Končno »dak« za študentske domove?

Na seji univerzitetnega sveta ljubljanske univerze smo zvedeli razveseljivo novost:

Priprava gradnje študentskega stolpca se je končno premaknila! Objekt z 240 posteljami bo zgrajen prihodnje leto.

Da bo ta stolpič le kaplja v morje glede na potrebe študentov na ljubljanski univerzi, je gotovo vsakomur jasno. Razpravljalci so podprli zahtevo, da se je treba v prihodnje kar najbolj zavzeti za gradnjo novih študentskih domov v sklopu srednjeročnega načrta.

Kako žgoča je ta problematika, naj povedo tile podatki: Univerza je objavila razpis-razpisanih je bilo 3085 ležišč. Zaradi omejenega števila ležišč so se na razpis lahko prijaviли novinci in redni študentje, katerih starši ali ožji družinski člani imajo stalno prebivališče na ozemlju SR Slovenije in študentje iz drugih republik, ki študirajo tiste študijske smeri, ki so možne le v Ljubljani.

V razpisnem roku, ki je trajal en mesec, je vložilo prošnje za sprejem preko 4500 študentov, od tega 1250 novincev.

Ugodno rešitev prošnje z možnostjo vselitve je prejelo 796 prosilcev — novincev, dodatno po pritožbi še 94, kar je skupaj 890.

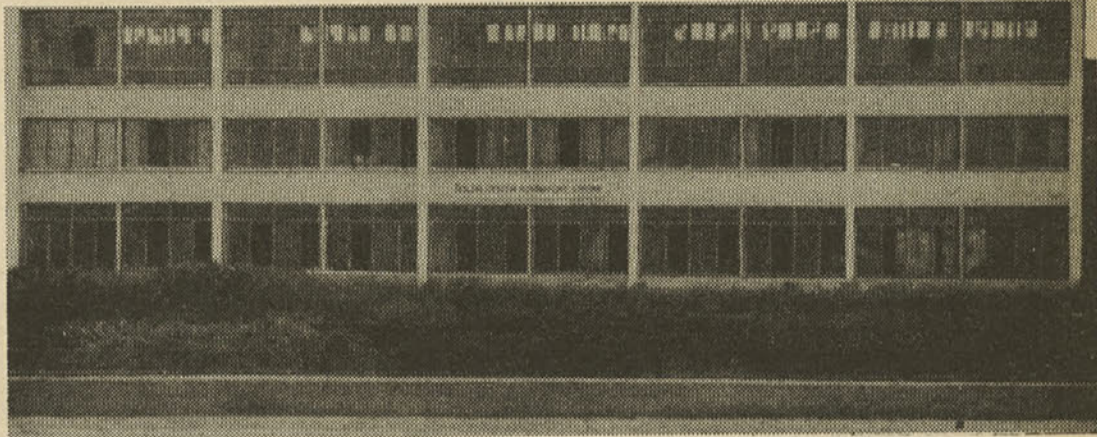
Kako »prijetno« in »lahko« je delo odbora za sprejemanje študentov v študentske domove pri univerzi v Ljubljani, ni treba poudarjati.

Nujna in vsakomur jasna je potreba po gradnji novih kapacitet — čimprej!
T. D.

Kot že rečemo, mislim, da so starši prvi, ki naj bi usmerjali otroka in mu svetovali glede izbire poklica. Izbere naj tako zvrst šole, ki ga bo usposobila za delovno mesto, na katerem bo najbolj koristil sebi in družbi. Skrb za usmerjanje bi morala potekati že od predšolske vzgoje, nato bi bilo pametno odpreti oddelek za usmerjanje na osnovni šoli, in šele potem bi lahko govorili o usmerjenem izobraževanju. Usmerjenega izobraževanja ne smemo obravnavati loterijsko, dovoliti, da se razvije nenačrtno. Pri tem procesu moramo sodelovati vsi zainteresirani, največ pa šole v povezavi s starši. Jasno je, da nas čaka veliko dela in potrpljenja pri spreminjanju mišljenja staršev in pri navajanju na to, da bodo znali objektivno oceniti sposobnosti svojih otrok.

Drugi, nič manj pomemben dejavnik je združeno delo. Vsi odobravamo sistem povezovanja uporabnikov in kadrov, saj menim, da mora biti šola servis uporabnikov, vendar bo tudi glede tega treba spremeniti miselnost združenega dela. Vemo, da se je doslej več kot polovica delovnih organizacij držala sistema pridobivanja cenene delovne sile in se gotovo ne bo brez odpora hotela takoj odreči tej »prednosti« in strokovno usposabljanju delavcev.

Tretji in enako pomemben dejavnik je denar, o katerem pa, kot je videti, nihče ne razmišlja. Ali je družba v tem trenutku sposobna izločiti tolikšno vsoto za izobraževanje? Od kod? Tam, kjer je bilo doslej združeno delo

Šolski center kovinarske stroke v Kopru

organizirano in so obstajale že verificirane šole, bo brez dvoma laže.

V štirih ali petih slovenskih organizacijah je združeno delo v resnici veliko prispevalo. Kaj pa drugod? Prej so šole dobivale denar iz republiških virov za izobraževanje.

— Kakšno naj bi bilo, po vašem mnenju, usmerjanje učencev — glede na potrebe in zmogljivosti območja, ali kako drugače?

Gotovo. Učence je treba usmerjati po območjih, le tako bomo imeli kader, ki bo stanoval v kraju in tam pognal korenine. Odpadla bo škodljiva fluktuacija in še kup težav: od stanovanjskega problema do problema šolanja. Združeno delo bo tako imelo stalne kadre in s tem se bo tudi na tistem območju razvila bogatejša družbenopolitična in kulturna dejavnost. Delavci bodo čutili večjo pripadnost kraju, saj ga bodo sami pomagali izoblikovati. Zavzemam se za to, da bi bilo to izobraževanje urejeno regionalno za poprečje. Izjeme bodo, seveda, vedno obstajale.

— In pomisleki?

Financiranje. Doslej je bilo urejeno centralistično, na republiški ravni. Moram povedati, da smo se ob zadnjem financiranju Izobraževalne skupnosti Slovenije počutili varne. Bil je red. Merila so bila bolj ali manj ugodna, obljube in podpisi so držali. Podpiram ustanavljanje posebnih izobraževalnih skupnosti. Če bodo izpolnile pričakovanja, bo združeno delo imelo besedo in bo prispevalo denar za posamezne panoge.

NAJPREJ ŠOLE, POTEM TOVARNE

Od kod moji pomisleki? Pred leti smo imeli sklad za gradnjo strokovnih šol. Takrat smo na našem območju zgradili tri šole: pomorsko, za blagovni promet in gostinsko. Odkar so ukiniti ta centralni sklad, gradnje ni več. Bojim se razdrobljenosti posebnih izobraževalnih skupnosti. Centralistično ureditev financiranja so prej morali sprejeti, ker območja niso bila sposobna sama financirati. Še nekaj: pozitivno vlogo v ustanavljanju posebnih izobraževalnih skupnosti vidim v njihovi vlogi pri usmerjanju mladine v delovnih organizacijah. Doslej so nekatere delovne organizacije preveč široko začrtale svoje zahteve in potrebe po izobraževanju svojih delavcev, ker izobraževanja niso financirale. Verjamem, da bodo sedaj, ko bodo same financirale, tudi bolj trezno presojale.

Še en pomislek imam, kar zadeva predelovalno kovinsko industrijo, pri kateri naj bi ustanovili posebno izobraževalno skupnost. Vprašujem vas: kje vse potrebujemo strojnike? Strojnike potrebujemo vsepovsod — od podmornic do letal. Kako naj ta posebna izobraževalna skupnost financira še druge? Menim, da je najprej potrebna temeljita politična akcija, nato pa še povezava s strokovnjaki, da bi se marsikaj razjasnilo, uskladilo.

In še nekaj: najprej zgradimo tovarno, potem iščemo kadre.

Mislim, da jim pripada prvo mesto, in da bi morali začeti kadre takoj načrtno izobraževati. Morda bi bil glede tovrstnega izobraževanja najboljši dolgoročni dogovor med Zavodom SRS za šolstvo, gospodarsko zbornico in univerzo.

— Kako si zamišljate usmerjeno izobraževanje na obalnem območju. Kakšno je bilo financiranje doslej?

Obstaja komisija, ki proučuje razvoj srednjega, višjega in visokega šolstva, kjer tudi sam aktivno sodelujem. Pripravili smo osnutek, kako naj bi bilo organizirano, ustrezni forumi pa ga morajo sprejeti in potrditi. Obstajali naj bi bile izobraževalni centri: pomorski v Piranu, kovinarski v Kopru, ekonomsko-administrativni in pedagoški v Kopru in v Izoli gostinski center. Zajemali naj bi območja Primorske s Krasom in tri obalne občine. Financiranje poteka takole: večino

rednega študija financirajo delno Izobraževalna skupnost Slovenije in delovne organizacije, ki potrebujejo tovrstne kadre, nekatere šole financirajo same delovne organizacije, posebna izobraževalna šola pa daje denar za pomorsko višjo šolo.

V prihodnje je veliko odvisno od posebnih izobraževalnih skupnosti in od njihovega vpliva na programe in vsebino.

— Kakšne so zmogljivosti vaših šolskih delavcev in kako so le-te opremljene?

Za letoletno šolo smo pri nas povsem pripravljeni. Svojo prakso imamo tudi v gimnazijah. Letos prvič sodelujemo s srednjimi šolami na področju obvezne prakse. Zagovarjam mnenje, da bi morale imeti najmoderneje stroje najprej šole in šele potem tovarne. Se strinjate?

Pogovor vodila:
TEA DOMINKO

Letošnje nagrade za prosvetne delavce

Že več let podeljujejo na obali najprizadavnejšim prosvetnim delavcem in kolektivom ob praznovanju dneva prosvetnih delavcev posebna priznanja in nagrade. Organizacijska enota Zavoda SRS za šolstvo je do konca septembra prejela kar 18 predlogov. Čeprav je bil prvotni predlog, naj bi letos podelili sedem nagrad, se je izvršni odbor obalne izobraževalne skupnosti odločil predlagati skupščini za nagrade osem posameznikov in en kolektiv. Skupščina je predlog soglasno podprla. Tako bodo ob letošnjem dnevu prosvetnih delavcev na obali prejeli nagrade v višini 4.000 din — poleg strokovnega zbora centra za korekcijo sluha in govora v Portorožu — tile prosvetni delavci:

Mirjana Bonin iz osnovne šole Janko Premrl-Vojko v Kopru, Vlasta Jerman iz osnovne šole Oskar Kovačič iz Škofij, Eva Kravanja, ravnateljica osnovne šole z italijanskim učnim jezikom v Sečovljah, Helena Jureš iz osnovne šole v Luciji, Stane Medved s poklicne kovinarske in avtomehaniške šole v Kopru, Nada Nanut iz Vzgojno-raziskovalnega zavoda v Smedeli, Anton Skok, ravnatelj doma učencev »Heraj Tita« iz Kopra in Marija Pavlič iz osnovne šole Dušan Bordon iz Smedele.

-tu-

Prosti čas je dopolnilno delo

Prosti čas postaja vse pomembnejši dejavnik v življenju sodobnega človeka in družbe. Ne smemo ga šteti za nekakšno nasprotno utež delu, temveč naj postane dopolnilno delo, ki se vključuje v obseg celotne vzgoje in izobraževanja mladine in odraslih. Za to pa je nujna strokovna usposobljenost.

Pedagoška akademija v Mariboru je ustanovila center pedagogike prostega časa, ki naj bi se organiziral za pedagoško, programsko-koordinativno in raziskovalno dejavnost prostega časa. Take dejavnosti ni več mogoče pogrešati, posebno pri nadaljnjem razvoju celodnevne osnovne šole.

»Prvi koraki so najtežji,« so menili člani na dvanajsti seji zborov uporabnikov in zborov izvajalcev izobraževalnih skupnosti občin Izola, Koper in Piran ter obalne izobraževalne skupnosti, ko so govorili o predlaganem

TONE URBAS

Pomoč osnovne šole učencem s posebnimi učnimi težavami

Na Pedagoškem inštitutu pri univerzi v Ljubljani poteka že drugo leto raziskovalna naloga Pomoč osnovne šole učencem s posebnimi učnimi težavami na razredni stopnji pouka. Namen naloge je, izdelati program, ki bo omogočil tem učencem učne in vzgojne uspehe ob enotnih smotrih osnovne šole in ob notranji diferenciaciji pouka. V preteklem šolskem letu je bilo vključenih v program 230 učencev prvega razreda iz 23 osnovnih šol, v letošnjem šolskem letu pa je vključenih 400 otrok drugega in tretjega razreda iz 30 osnovnih šol.

Ker je bila raziskovalna naloga usmerjena v pomoč osnovne šole učencem s posebnimi učnimi težavami, smo pripravili program s temi značilnostmi:

— program izhaja iz posebnih otrokovih težav,
— usmerjen je v posebne metodne postopke in v poglobljen pedagoški odnos med učiteljem in učenci

— učencu povečuje pozitiven odnos do sebe ter pogloblja samoupravne in humane medsebojne odnose

— spodbuja ustvarjalnost na vseh možnih področjih otrokovega delovanja.

Program uresničujemo po načelu individualizacije in gibljive diferenciacije pouka. Že v razredu posveti učitelj posebno pozornost učencem s posebnimi učnimi težavami, ki potrebujejo pedagoško in psihološko pri-

merno pomoč, na ves razred pa prenaša poglobljen pedagoški odnos do vseh učencev. Kot sredstvo uporablja del metodnih postopkov in vaje, ki pomenijo nov način obravnave otrok.

Zunaj razreda se sestaja mala skupina učencev s posebnimi učnimi težavami (od 3 do 6 otrok) v urah dopolnilnega pouka, samostojnega učenja v celodnevni osnovni šoli in v urah korekcije. Mala skupina se sestaja dvakrat ali trikrat tedensko po eno šolsko uro ali gibljivo po 20, 30, 40 minut. Program dela v mali skupini zadeva na vsa področja otrokovega delovanja v skladu z vzgojnoizobraževalnimi smotri naše osnovne šole.

Naše načelo je tudi spoznavanje otrokove osebnosti in njegovih težav z različnih vidikov. Ko se lotimo obravnave s posebnimi učnimi težavami, usmerjamo učitelje in člane šolske svetovne službe v spoznavanje otrokovih fizioloških, psiholoških in socioloških značilnosti na temelju medicinske, psihološke, pedagoške in sociološke diagnostike. Spoznavanje otrokove osebnosti in njegovih težav z različnih vidikov omogoča, da povežemo in uskladimo vzgojni vpliv, in zagotavlja, da bomo ne le uspešno izobraževali in vzgajali, temveč tudi preprečevali motnje.

Za delo z otroki se učitelji in člani šolske svetovne službe izobražujejo na rednih seminarjih, ki so organizirani na Pedago-

škem inštitutu pri univerzi v Ljubljani, v presledkih enega do dveh mesecev.

Teoretična spoznanja in izkušnje iz dosedanjega poteka raziskave nam potrjujejo, da je program pomoči učencem sredstvo integracije in da časovna notranja diferenciacija omogoča učencem doseganje boljših učnih uspehov in boljši socialni razvoj.

Poročila učiteljev in članov šolske svetovne službe nam tudi povedo, da se otroci s specifičnimi učnimi težavami v mali skupini počutijo varne. Mala skupina je tiho šolsko okolje, ki mu ti otroci pripadajo; v njem je močna dinamična interakcija v čustvenem in socialnem pomenu. Ta odnos, ki ga otroci prenašajo v matični razred, jim je v pomoč pri vraščanju in uveljavljanju v razredu.

30 let socialistične predšolske vzgoje na Jesenicah

Organizirana predšolska vzgoja je izredno pomembna za otroke, družino in družbeno skupnost. Znanost potrjuje življenjske izkušnje, da imajo sposobnosti in lastnosti odraslih svoje korenine v otroštvu. S pravilno nego in vzgojo v ranem otroštvu storimo za otroka več kot v katerikoli obdobju kasneje. Ta strokovna ugotovitev obvezuje družino in družbeno skupnost, da omogočata otroku take možnosti, v katerih si bo lahko zgradil temelje za uspešno telesno rast in duševni razvoj. Graditev dobrih temeljev pa je v interesu družine in družbe, saj so prizadevanja v otrokovo korist dragocena naložba v prihodnost. V našem vzgojnoizobraževalnem sistemu vrednotimo organizirano predšolsko vzgojo kot pogoj za otrokov vsestranski razvoj. Družbena vzgoja je nujno potrebna takrat, ko je otrok sposoben, da se vključi v kolektiv. Zato uvaja naša družba za tiste otroke, ki nimajo sreče, da bi si zagotovili stalno mesto v vzgojnoizobraževalni organizaciji — vsaj občasne vzgojne dejavnosti, ki naj bi otroka vključile v otroški kolektiv.

Vse te ugotovitve postavljajo pred družino in družbo velike in odgovorne naloge. Družba se tega zaveda in si nenehno prizadeva razširiti zmogljivost vzgojnoizobraževalnih organizacij z željo, da bi zajeli v predšolsko vzgojo vse otroke. Toda kaj, ko so potrebe vedno večje kot možnosti.

Ozrmo se 30 let nazaj. V kroniki vzgojnoizobraževalne organizacije je zapisano:

13. oktobra 1947 je Železarna Jesenice za potrebe svojih delavcev ustanovila Dom igre in dela (DID).

Namen: razbremeniti zaposleno mater, da bi ob zavesti, da je otrok v dobrem varstvu, na delovnem mestu čimbolj produktivna;

— dati mlademu rodu v novi socialistični domovini — vzgojo! V novi domovini novo vzgojo za novo družbo!

Začelo se je s 40 otroki v stari

Na temelju izkušenj v raziskovalni nalogi so izšle vaje za otroke s posebnimi učnimi težavami. Knjižico je založil pedagoški inštitut. Vaje za prvi razred osnovne šole so namenjene za skupno uporabo v skupini učencev s posebnimi učnimi težavami in za individualizirano uporabo v razredu ali v skupini otrok s posebnimi učnimi težavami. Zadevajo vsa otrokova razvojna področja: vključujejo senzomotorne funkcije, miselne procese, socialno vedenje in čustveni razvoj. Namen vaj je pospešiti otrokov razvoj na področjih, kjer naleti otrok s posebnimi učnimi težavami na ovire.

Poleg vaj za otroke s posebnimi učnimi težavami bo letošnjega decembra izšel tudi priročnik za delo s temi otroki. ANGELCA ŽEROVNIK

zgradbi — v prostorih, kjer je sedaj osnovna šola »Polde Stražišar«.

Spomladi 1949. leta so se preselili v zgradbo sedanjega vrtca »Julka Pibernik«. Prvotno so bili otroci v DID tudi ponoči. Po reorganizaciji, ko se je DID preimenoval v VRTEC in je postalo le čez dan, so se spalnice spremenile v igralnice. Zmogljivosti so se povečale. Namesto 40 otrok jih je bilo v isti zgradbi tudi do 150.

V tridesetih letih je bilo še več reorganizacij — spreminjali so se naslovi ustanoviteljske pravice so prehajale od Železarne na Mestni ljudski odbor Jesenice, nato na krajevno skupnost Sava in končno na Skupščino občine Jesenice.

Odirale so se nove enote — novi oddelki:

1959. leta v adaptirani zgradbi DID »Angelca Očepek« na Plavžu

1962. leta oddelek »Mara Šivic« Podmežaklja

1962. leta oddelek »Frančiška Ambrožič« na Hrušici

1972. leta so na Plavžu odprli nove prostore

1973. leta so odprli nove prostore pri vrtcu »Julka Pibernik« in

4. 10. 1976 novi prostor v stolpnici S-3 na Plavžu.

Vse enote in oddelki so se 1. januarja 1971. leta združili v skupno TOZD z naslovom Vzgojnoizobraževalna organizacija Jesenice v okviru VIZ Jesenice. Skupna kapaciteta je za 475 otrok, sprejetih pa jih je 595. To so za mesto Jesenice velike pridobitve, toda, kot rečeno, prostora je še vedno premalo.

Prav zato si tudi pri nas prizadevamo, da bi za tiste otroke, ki ne dobijo stalnega mesta v vzgojnoizobraževalni organizaciji, uvedli druge oblike vzgojnega dela. Že več let so pred vstopom v šolo organizirane 120-urne male šole, letos pa začnemo z osemdeseturnim programom za petletne otroke, ki niso vključeni v vrtec.

IVANKA ONUŠIČ

Žarišče skrbi in dela

Petindvajset let vzgojne svetovalnice v Mariboru! Kar lepa obletnica dejavnosti, ki jo, kot vse kaže, bore malo poznamo. Ali pa se morda vzgojnega svetovanja spominimo le takrat, kadar ima katera izmed redkih ustanov, v SR Sloveniji so v Ljubljani, Mariboru, Kopru, Celju, Novem mestu, ki se ukvarja s svetovalno dejavnostjo, obletnico. Četrto stoletja neke dejavnosti pa zasluži našo večjo pozornost in morda premišljevanje o tem: kaj je to vzgojno svetovanje?

Vzgojno svetovanje je del sistema ustanov in služb, ki delujejo na posameznika in skupine tako na vzgojnem kot na izobraževalnem področju. Hkrati pa je vzgojno svetovanje del sistema tistih služb, ki obravnavajo otroka, mladega človeka in družino, ki imajo kakršnekoli težave, posebnosti in motnje v osebnem razvoju in medosebnih odnosih. V tem širokem sistemu različnih služb ima torej vzgojno svetovanje vlogo specializirane ustanove za področje vzgoje v najširšem pomenu besede. Pomen svetovanja ni le v tem, da opravlja individualno ali skupinsko svetovanje, različne korekcije, preprečuje, blaži in odklanja nevarnosti potencialnih motenj, temveč tudi v tem, da izpolnjuje naloge širšega družbenega obsega.

Vzgojno-svetovalno delo nam je marsikaj kazalnik razvoja in slabosti naših vzgojnoizobraževalnih ustanov: od družine, vzgojnoizobraževalnih ustanov, osnovnih in srednjih šol, drugih javnih ustanov, naše politike do vprašanih vzgoje in izobraževanja. Prav skozi vsakodnevno prakso vzgojnih svetovalnic, skozi neposredno delo, lahko zaznamo, da so težave otrok, mladih in odraslih odsevi subjektivnih pa tudi objektivnih dejavnikov, tistih, ki so značilni za naše vzgojnoizobraževalno prakso in družbeno resničnost.

Razumljivo je torej, da sleherna vzgojna posvetovalnica občuti različne vzgojne in socialne negativne pojave v naši družbi. Predvsem tiste, ki negativno vplivajo na otroke in mladino, družino in vse, kar onemogoča ustrezno usmerjanje vzgojnoizobraževalnega procesa.

Dejavnost vzgojnih svetovalnic jasno kaže, da so le-te v bistvu žarišče skrbi in dela za razvoj pozitivnih vzgojnih vplivov na otroke, mladino, starše in druge odrasle osebe.

Pozitiven vpliv vzgojno-svetovalne dejavnosti je možen tudi zaradi interdisciplinarno zasnovanega strokovnega dela, saj skupina strokovnjakov različnih profilov: pedagogov, psihologov, socialnih delavcev, specialnih pedagogov in zdravnikov zagotavlja resnično vsestransko gledanje na osebo in dajanje ustrezne pomoči.

To je dokazala tudi obletnica mariborske vzgojne posvetovalnice. Priložnostna proslava in udeležba različnih strokovnjakov pedagogov, psihologov, socialnih delavcev je dala svoj pečat in odsev načina dela vzgojnih posvetovalnic.

Nenehne družbene spremembe pa postavljajo pred vzgojne posvetovalnice določene naloge, ki naj bi bile usklajene s temi spremembami. Prav kmalu bodo morale vzgojne svetovalnice dajati pobude tudi za vsakodnevno zdravo življenje. V to zdravo življenje, kot je dejal eden izmed udeležencev proslave, pa spada preživljanje prostega časa, vsebina in kakovost le-tega.

Vzgojne posvetovalnice pa se lahko s svojim strokovnim delom vključujejo v preprečevanje nastajanja morebitnih kasnejših motenj ali prizadetosti otrok, mladine in odraslih.

AZRA KRISTANČIČ

Dragan Arrigler: Mladost v jeseni

Dobro knjigo predšolskemu otroku

Kulturni center Velenje je pripravil v avli doma kulture v Šoštanju prvo letošnjo razstavo pod geslom Dobro knjigo predšolskim otrokom. Na razstavi je bilo v vitrinah na ogled več kot 100 različnih knjig z otroško tematiko sodobnih mladinskih pisateljev, poleg teh pa še številne slikanice z ilustracijami naših priznanih slikarjev in ilustratorjev. Z izvirnimi ilustracijami so se predstavili: Jelka Reichman, Marjanca Jemec-Božič, Lidija Osterc in Božo Kos.

Ker poteka letos v vseh šolah občine Velenje deseto leto, odkar so podelili prve Kajuhove bralne značke, so na to temo pripravili razstavo v posebni vitrini, v kateri so razvrščene vse Kajuhove

bralne značke, pesmi, razne Kajuhove pohvale in priznanja ter pesnikova fotografija. Prvo leto je bilo podeljeno 551 značk, v letošnjem jubilejnem letu 3669 — v vseh desetih letih skupaj pa 20447 Kajuhovih značk za 102235 prebranih knjig. Na vseh šolah so v desetih letih pripravili skupno 69 kulturnih prireditev, na katerih so podeljevali bralne značke. Ob teh prilikah so se učenci srečali in pogovarjali s 138 avtorji, pesniki, pisatelji, ilustratorji in dramskimi umetniki.

Razstava v Šoštanju je vsekar lep prispevek k širjenju knjige, posebno otroške in mladinske. V. KOJC

Vzgojnoizobraževalni zavod Zagorje ob Savi TOZD OSNOVNA ŠOLA IVAN SKVARČA

razpisuje prosto delovno mesto — učitelja matematike — fizike PRU ali P za določen čas (porodniški dopust) Pismene prijave pošljite v 15 dneh po objavi na naslov: Vzgojnoizobraževalni zavod Zagorje ob Savi, Šolska cesta 1.

Odbor za medsebojna razmerja OSNOVNE ŠOLE TREBNJE

razpisuje prosto delovno mesto — učitelja tehničnega pouka

POGOJ: Dokončana pedagoška akademija na oddelku za tehnični pouk. Prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa.

Razstava PREKMURSKO ŠOLSTVO SKOZI STOLETJA

V Slovenskem šolskem muzeju v Ljubljani bo 23. novembra 1977 ob 11. uri odprta razstava o razvoju prekmurskega šolstva od njegovih začetkov do osvoboditve leta 1945.

Zgodovina prekmurskega šolstva kot tudi druge zvrsti zgodovine Prekmurja doslej še niso bile dovolj osvetljene. Ta vrzel bo zapolnjena prav v teh dneh, ko bo prišla iz tiskarne obsežna zgodovina prekmurskega šolstva, ki sta jo napisala Miroslav Kokolj in Bela Horvat. Omenjena razstava je imela tako pri svojem nastajanju čvrsto osnovo.

Razstava bo prikazala začetke šolstva v Prekmurju, njegovo stanje v reformacijski in protireformacijski dobi, za časa Marije Terezije in Jožefa II., prebujanje in rast madžarskega nacionalizma in s tem povezane nasilne madžarizacije Nemadžarov v Ogrski, razmere ob prevratnih letih 1918-19, razvoj prekmurskega šolstva v povsem drugačnih razmerah stare Jugoslavije in obdobje madžarske okupacije od leta 1941 do 1945.

ANDREJ VOVKO

Lepo je živeti...

X. razstava LIKOVNI SVET OTROK

Pionirski odred Karel Destovnik Kajuh Šoštanj razpisuje pod pokroviteljstvom Pionirskega lista natečaj za X. razstavo LIKOVNI SVET OTROK.

Razstava bo odprta 11. marca 1978.

Pogoji za udeležbo:

1. Izbira motiva je svobodna
 2. Izbira tehnike in formata je svobodna, ne sme pa biti večja od A0 (84x118cm)
 3. Pri natečaju lahko sodelujejo učence in učenci od 1. do 8. razreda
 4. Na hrbtni strani izdelkov naj bodo podatki: — naslov dela — avtorjevo ime in priimek in leto rojstva — likovna rešitev v zvezi z učnim načrtom — ime in kraj šole — ime in priimek likovnega pedagoga
 5. Likovna dela naj izbere na šoli likovni pedagog. Zaradi izdaje kataloga prosimo, da bi likovna dela poslali zanesljivo do 31. januarja 1978.
- Likovna dela bo pregledala strokovna komisija. Prve tri nagrade so umetniška dela in so namenjene šolam. Vsak učenec, katerega delo bo razstavljeno, bo prejel likovni katalog in Kajuhovo priznanje. Ob desetletnici razstavljanja se zahvaljujemo vsem dolgoletnim sodelavcem, likovnim pedagogom, razstavljalcem, članom komisij in Pionirskemu listu za pokroviteljstvo.
- Pionirski odred
Karel Destovnik Kajuh, Šoštanj

Za prakso

Delavnica odprta za vsakogar

PROSTOVOLJNE TEHNIŠKE DEJAVNOSTI KOT PEDAGOŠKI PROBLEM

Tehniški pouk je razmeroma novo učnovzgojno področje, ki se postopoma uveljavlja v splošno izobraževalnih šolah kot sestavni del vzgoje celotne osebnosti. Pri tem pouku učenci odkrivajo, raziskujejo in spoznavajo svet tehnike, ki ga je izobiljeval človek, in z dejavno udeležbo v didaktično organiziranih fazah ustvarjalnega delovnega ciklusa odkrivajo in osvajajo za življenje potrebno znanje, razvijajo tehniško-ustvarjalno mišljenje, pridobivajo spretnosti in delovne navade. Tehniški pouk spremljajo številne prostovoljne tehnične dejavnosti, v katerih učenci neposredno izražajo sintezo različnih znanosti in materiala ter ustvarjalno preoblikujejo gradiva v izdelke — projekte pedagoško — didaktične vrednosti. Glavni smoter je dobila izraba prostega časa, razvijanje ustvarjalnega mišljenja, domiselnosti in konstruktorstva, vzpostavljanje primernih odnosov z drugimi subjekti v prostem času, odkrivanje sposobnosti in interesov za poklicno usmeritev, ljubezen do tehnike in oblikovanje pravičnega odnosa do dela. V teh dejavnostih, ki jih imenujemo sekcije ali krožki, se uresničuje načelo individualizacije in se uveljavlja načela pionirske samouprave. Učenci dobijo priznanja in doživijo potrditev svojih sposobnosti ob lepih in uporabnih izdelkih in na tekmovanjih, kjer uspešno nastopajo s svojimi modeli.

Zanimanja za te dejavnosti je precej, zato naj se vanje vključi čimveč učencev. Odločitev za delo v različnih dejavnostih je prosta, praksa pa kaže, da prevzemajo učenci s tem, ko se samostojno odločijo, tudi naloge, ki jih potem morajo opraviti po določenem in sprejetem načrtu. Zato je prav, da lahko učenec v prostem času spreminja dejavnosti, da ima široke možnosti »gibanja« od skupine do skupine. Zaživet mora načelo »odprtih vrat« v delavnico ob vsakem času in za vse učence, ki se prostovoljno odločajo, v katere dejavnosti se bodo vključevali, da

- modelarska sekcija, ki ima lahko tele podsekcije: ladijsko, letalsko in avtomobilsko modelarstvo.
- radioamaterska sekcija
- maketarska sekcija
- elektro — strojniška sekcija
- sekcija šolskega produktivnega dela
- konstrukcijska sekcija,
- prometna sekcija.

MAKETARSKA SEKCIJA

Izdelava sestavnih delov in sklopov za gradnjo maket zahteva obdelavo najrazličnejših materialov in seznanjanje s tehnologijo materiala in obdelave. Program dela obsega lahko izdelavo maket mostov, hiš, stolpnice, gradbenih strojev, prometnih sredstev, industrijskih objektov, naselij, elektrarn idr.

Izdelava poteka od maket, izdelanih po načrtu, do racionalizacijskih maket in maket po lastni zamisli. Za uporabo orodja in strojev velja enako kot pri modelarski sekciji.

RADIOAMATERSKA SEKCIJA

Mladi radioamaterji se poljudnoznanstveno seznanjajo z razvojem radiotehnike od prvega sprejemnika do sodobnih naprav avtomatske uravnave in naprav za daljinsko upravljanje. Seznanjajo se s funkcijo in z namenom uporabe posameznih elementov v radiotehniki. Pri delu je treba upoštevati načelo postopnosti in načrtnosti. To pomeni, da bodo učenci, po danem načrtu najprej izdelali detektorski sprejemnik, nato tranzistornega in postopoma prehajali do racionalizacijskih izvedb in izvedb po samostojni zamisli.

Preverjanje rezultata (preiskovanje sprejema in meritve) pripomore, da radioamaterji iščejo nove konstrukcijske fizikalne, tehnološke in estetske izboljšave in dopolnitve (boljše vezave elementov, boljša izvedba stičnih mest, uporaba tiskanega vezja, boljše programiranje sestavnih delov); tako prehajajo na stopnjo racionalizacije in novatorstva.

Sčasoma lahko preidemo h konstruiranju in izdelovanju naprav za daljinsko upravljanje, ki jih potem uporablja klub mladih tehnikov za tekmovanje z RC modeli.

ELEKTRO-STROJNIŠKA SEKCIJA

V tej sekciji se mladi tehniki seznanjajo z viri električne energije, z načini proizvodnje, prenašanja in distribucije električne energije ter z učinki električnega toka. Spoznavajo funkcijo in namen sestavnih delov nekaterih pogonskih in gnanih strojev ob konstruiranju modelov s sestavljanjem fischer in z drugimi sestavljanji po načrtu in po samostojni zamisli ter uporabljajo znanje iz fizike pri praktičnem delu.

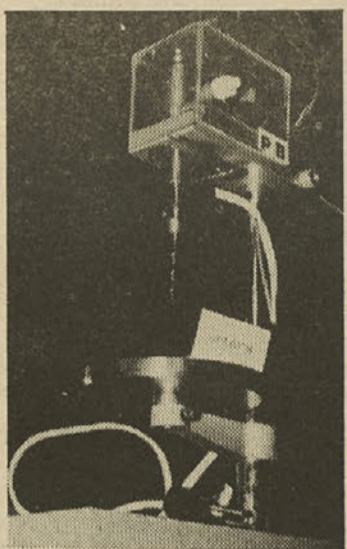
Po načrtu in po samostojni zamisli izdelujejo makete in modele elektro naprav, pogonskih in obdelovalnih strojev. Uporabljajo najrazličnejši material, orodje za individualno

delo, pod mentorjem vodstvom kombinirane stroje.

SEKCIJA ŠOLSKEGA PRODUKTIVNEGA DELA

Produkti krožka šolskega produktivnega dela v šolski delavnici so razni modeli, učila, obeski, akvariji, terariji, albumi, svečniki, intarzije, knjižne police, panoji, električne svetilke, pepelniki, puške za podvodni ribolov itd.

Sovjetski pedagog V. Šarov pravi, da dobi delo učencev lastnost produktivnega dela tedaj, če prestopi meje ozkega poskusništva in izpolnjevanja učnih nalog in če ima za rezultat ustvaritev materialnih vrednot. Učenci si ob izdelovanju mate-

Vrtalnik po lastni zamisli

rialnih dobrin pridobivajo delovne sposobnosti, razvijajo tehniško ustvarjalno mišljenje in povezujejo teorijo s prakso.

Produktivno delo ima didaktično-pedagoško vrednost le, če ekonomsko — pridobitveni vidik ne nasprotuje vzgojnoizobraževalnim smotom. Ne smemo ga omejiti samo na eno stroko ali samo na uporabo določenega materiala in na ožek obseg izdelkov, saj ima le ob uporabi raznovrstnega materiala, orodja in strojev v fazah ustvarjalnega delovnega ciklusa pomembno vzgojnoizobraževalno vrednost. Poudariti je treba, da so, učenci, ki obiskujejo sekcijo produktivnega dela, subjekti vzgoje v prostem času in avtonomno motivirani, da vztrajajo v določeni dejavnosti, ki je nujno potrebna za uresničitev dogovorjenega trenutnega proizvodnega programa (npr. izdelava sto učil za skupinsko delo pri fiziki v osmem razredu). Pričakovane »radosti jutrišnjega dne« (izdelava izdelka, nakup novih strojev s čistim dohodkom, izlet za konec šolskega leta) je samostojna motivacija vsakega učenca in pogoj za vzgojo individualnosti.

Oblike dela

Delo v sekcijah poteka prek raznih tečajev, predavanj, pogovorov, prikazovanja poljudnoznanstvenih filmov, razprav, spremljanja mladinske tehnične literature, ekskurzij, dela v skupinah, individualnega dela, tekmovanje in razstav.

Razstave naj prikažejo ustvarjalno delo vseh sekcij ob koncu šolskega leta (fotografije, fotografije, uporabni modeli, makete, konstrukcije s sestavljanjki fischer).

Tekmovanja organizira klub mladih tehnikov šol in občinske zveze organizacij za tehnično kulturo.

Organizacija in vsebina dela v nekaterih sekcijah

FOTO-KINO SEKCIJA

Foto-kino sekcija daje veliko problemskih situacij, ki otroka ustvarjalno vežejo in ga s primerno mentorjevo motivacijo in spodbudo silijo k rešitvi problema. Fotografija sega v področja kemije, optike, prostorskih odnosov, tehnologije materiala, estetske in moralne vzgoje. Oblikuje dialektični odnos do narave, ljudi in kulture. Foto

sekcija je pomemben člen kluba mladih tehnikov ter pionirske in mladinske organizacije na šoli saj omogoča spremljanje, evidentiranje in ohranjanje vzgojnoizobraževalnih vrednot, stališč in prepričanj, ki izvirajo iz pouka in prostovoljnih dejavnosti.

Okvirni program foto-kino sekcije:

- osnovni tečaj iz fotografije in snemalne tehnike
- fotografija zajema motive iz narave, prikazuje in ohranja simbolični svet subkulture, je orožje za osveščanje ljudi za varstvo okolja in narave in prikazuje delo pionirske in mladinske organizacije (razstave, izleti, krožki, tekmovanja itd.).

Povezava s krajem: Člani foto-kino sekcije lahko v dogovoru in sodelovanju s krajevno skupnostjo in s krajevnimi organizacijami združenega dela fotografirajo in izdelujejo fotografije in filme, ki prikazujejo življenje in delo krajevnih organizacij združenega dela in krajevne skupnosti (razvoj proizvodnje, gradnja cest, družbeni standard, tehnološke procese). S snemalno kamero pripravijo filme z enako vsebino. Mentor naj bo le organizator objektivnih možnosti za delo in svetovalec, ki učencu ne ukazuje in ga ne prisiljuje, pač pa ga spodbuja in usposablja za svobodno izbrano dejavnost.

MODELARSKA SEKCIJA:

Dejavnost v modelarski sekciji poteka po fazah ustvarjalnega delovnega ciklusa v obliki reprodukcije ali izvirne konstrukcije. Tehnična ustvarjalnost se uresničuje prek tehle stopen:

- tehnična zamisel: skica, načrt, tehniška dokumentacija
- zbiranje in analiza materiala za realizacijo uresničitve zamisli
- realizacija (izvedba).
- preverjanje rezultata (delovanje, izboljšave, tekmovanja).
- realizacija (izvedba).
- preverjanje rezultata (delovanje, izboljšave, tekmovanja).
- realizacija (izvedba).
- preverjanje rezultata (delovanje, izboljšave, tekmovanja).

Ne kaže pa idealizirati poti, po kateri naj bi učenci dosegli lastnosti konstruktorstva in novatorstva. Novi člani sekcij ne bodo mogli »čez noč« in samo po načelu »odprtih vrat« doseči stopnje novatorstva, ampak bodo morali začeti z reprodukcijami konstrukcijami na začetni stopnji racionalizacije.

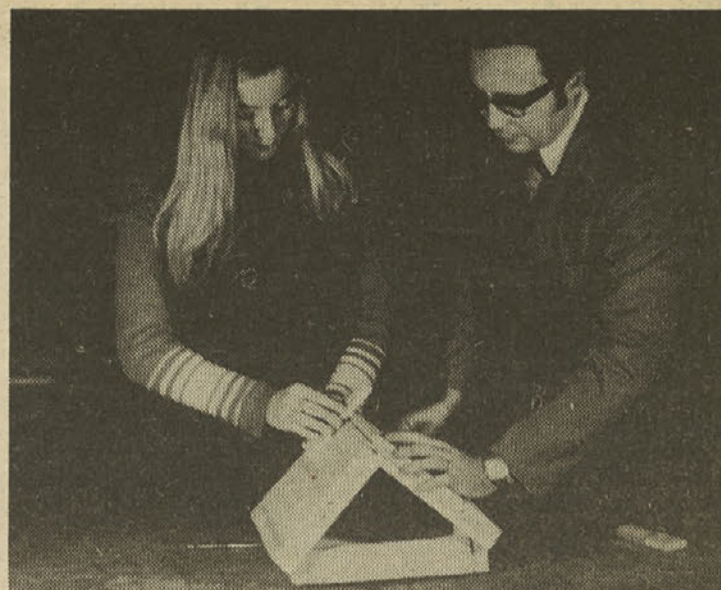
To pomeni, da bodo najprej izdelali model motornega čolna po danem načrtu. Pri tem se jim razvijajo delovne navade, pridobivajo si znanje in spretnosti. Preverjanje rezultata (modela) privede do problemskih situacij, ki otroka ustvarjalno vežejo, da išče nove fizikalne, tehnološke in

Kompleti iz hobi in šolskega didaktičnega programa omogočajo konstruiranje in gradnjo po predlogih, racionalizacijske konstrukcije in konstrukcije po lastni zamisli.

Elementi dajejo učencem neomejene možnosti za gradnjo modelov. Osnovne dele, kolesa, zobnike, osi in podložne plošče lahko preprosto sestavijo v sklope, te pa v modele in jih kasneje tudi razstavijo.

Izdelani so tako, da zahtevajo natančne gibe otrokovih rok, razmišljanje, in koncentracijo.

Člani foto sekcije pri delu v fototemnici

Sekcija produktivnega dela v šolski delavnici

estetske izboljšave in dopolnitve. Tako se razvija tehniško-ustvarjalno mišljenje in učenci postopoma prehajajo na stopnjo novatorstva. Večina učencev je ob delu in uspehih dela avtonomno motivirana za vztrajanje v tej dejavnosti. Izdelovanje modelov ladij, letal, raket, sobnih modelov, avtomobilov in kombiniranih vozil je možno v modelarski sekciji praksa pa kaže, da so šole osvojile eno ali več predsekcij modelarstva.

Gradnja poteka od izdelovanja preprostih modelov motornih čolnov za baterijski pogon, jadralnih letal, gumenjakov, enostopenjskih raket, sobnih modelov in GO-cartov do modelov na eksplozijske motorje in radijsko krmiljenih modelov.

Pri konstruiranju in izdelovanju modelov uporabljajo učenci orodne pladne za individualno delo, samostojno, kombinirane stroje emco — star in hobi garnitur pa samo pod mentorjem vodstvom.

KONSTRUKCIJSKA SEKCIJA

Uporaba konstrukcijskih sestavljanek Fischertechnik pripomore pri pouku in sekciji k boljšemu razumevanju tehničnih načel in osnov tehnike do zahtevnih sklopov z več funkcijami, npr. upravljanje in avtomatsko uravnavanje.

Kompleti omogočajo, da prenašajo učenci življenjsko resničnost ali tehnično fizikalne pojave na stopnjo modela. Učenci opazujejo, načrtujejo, preskušajo, razčlenjujejo in prenašajo svoj model v realne odnose. Gradnja omogoča problemske situacije, ki otroka ustvarjalno vežejo in silijo k rešitvi problema.

Kompleti iz hobi in šolskega didaktičnega programa omogočajo konstruiranje in gradnjo po predlogih, racionalizacijske konstrukcije in konstrukcije po lastni zamisli.

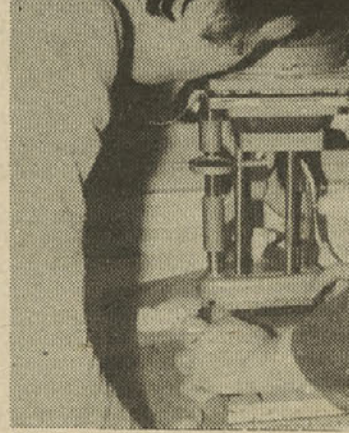
LITERATURA:

Dr. Vlado Schmidt: Analiza vzgojnega procesa SP 70-3-4
Dr. Vlado Schmidt: Vzgoja samoupravljalcev TP 70-2
Mag. Rudi Lešnik: Šolarji in prostovoljne dejavnosti TP-73, 1, 2.

Dr. Danilo Viher: Tehniško stvaralaštvo kao pedagoški problem
Slavko Filipi i Brana Kovačević: Priručnik za osnivanje i rad klubova mladih tehničara
Bezdanov — Potkonjak: Prispevki k metodi splošne tehnične vzgoje

Boris Malinar: Metodika tehničkog i proizvodnog odgoja u osnovnoj školi
Emanuel E. Erikson: Nastava opštetehtničkog obrazovanja
Dr. Janez Sagadin: Povezovanje pouka s produktivnim delom učencev v osnovni šoli
Knol — Supan: Otroci v prometu

Tone Pavlovič: Brodarsko modelarstvo
Vladimir Krstič: Mala škola elektronike TN sistem
Božo Petek: Letalsko modelarstvo
Ivan Alajberg: Raketno modelarstvo
Fran Hlupič: Fotografija
AMAND PAPOTNIK

Člani foto sekcije pri delu v fototemnici

Razstava Jožeta Brumna v Moderni galeriji

S prikazom del Jožeta Brumna je ljubljanska Moderna galerija omogočila vpogled v področje, ki šele začenja prodirati v zavest širše javnosti — v grafično oblikovanje namembne vrednosti. Do nedavnega so tovrstnemu oblikovanju odrekli umetniški pomen in so se v glavnem omejili na njegovo funkcionalno vlogo. Prav v povojnih letih pa je grafično oblikovanje na Slovenskem doseglo zavidljiv vzpon. To je tudi obdobje, v katerem se je izkazal Jože Brumen kot izjemen oblikovalec.

Čeprav iz razstave in iz kataloga ni mogoče razbrati, ali gre za celoten prikaz Brumnovega oblikovanja, pa se nam že v taki postavitvi odpirajo pogledi na posamezna področja grafičnega oblikovanja. Pri tem mislimo še posebej na knjižno opremo in njeno grafično ureditev ter na plakate, čeprav to dvoje ni edino, s čimer se je Jože Brumen ustvarjalno ukvarjal. Tisto, kar je najbolj opazno v celotnem prerezu razstavljenih del, lahko poenostavljeno skrimo v misel: ustvarjalcev individualni način dela, obvladovanje modernih sredstev in izrazil, upoštevanje vsakokratnih posebnih zahtev in možnosti, ekonomičnost grafičnega izraza, zlahka prilagodljivost naravi vsebine, težnja po nepodrejenem deležu, kjer gre za več medialno delo. In še kaj. Morda je tudi čistost oblike ena posebnih odlik Brumnovega oblikovanja.

Tudi tisti, ki ga ni posebej pritegnila knjižna oprema z možnostmi grafične ureditve, je moral postati pozoren ob mnogih rešitvah Jožeta Brumna. Vse od petdesetih let, ko se je pri grafičnem opremljanju knjig in revij ustvarjalno avtorsko uveljavilo več oblikovalcev, ki so vtisnili pečat tovrstnemu delu, je ohranjal Jože Brumen svoj profil in ustvaril nemalokrat izjemne dosežke.

Vsakokrat si prizadeva doseči individualno rešitev. Izrazno so njegova dela raznovrstna, vse od svobodne konstrukcije do stilizirane figurative, vsakokrat pa se avtorju pozna, da izhaja iz vsebine, ki jo predmet zahteva. Poseben pečat njegovemu oblikovanju dajejo grafične rešitve, povezane z vsebino knjige. Brumna grafična izpeljava ne trpi podrejenosti in ohranja svežino tega, kar po navadi preohlapno imenujemo moderna stilizacija v celostnem oblikovanju. In ne nazadnje: Brumen je nemalokrat nadgradil knjigo s svojimi oblikovalnimi rešitvami in ji kot grafični oblikovalec dal še posebno vrednost. Izmed mnogih dosežkov pri knjigah, revijah, razstavnih katalogih in podobnem, spominimo vsaj na nekatere: Kosovelovi Integrali, s posebnim posluhom za površinsko razmerje in konstrukcijsko komplementarnost z vsebino, upoštevanje med tipografskim in slikovnim deležem pri J. Berniku, funkcionalno celostnost katalogov za grafični bienale, kartonirane mape za izbor umetnikov za razstavo v tujini idr. Seveda je tega več in bi bila primerna širša študijska razčlenitev.

Če je plakaterstvo na Slovenskem doživelo cenzuro ob danes že utrjenem in umetniško sodobnem, doganem oblikovanju raznih avtorjev na Slovenskem in je doba bedne vizualizacije tradicionalnega in stereotipnega kova ali celo kiča že preteklost, je med deli ustvarjalnih oblikovalcev tudi Brumnov delež tak, da ga ni mogoče obiti. Že pri knjigah in katalogih opazna lastnost J. Brumna — namreč gospodarno ravnanje in sorazmerje med sporočilom, stilizacijo in kompozicijsko celino — pride do veljave prav tako pri plakatu, spomenici, ipd. Kajpak ima tudi tu barva zlahko vlogo in zrcali avtorjev senzibilen posluh za učinek. Ponemkod upošteva zgolj sporočilo ali pa vnaša likovne elemente, kljub temu pa ga oblikujejo jasnost in preglednost celote, smisel za bistveno, kar naj bo izraženo hkrati tudi estetsko. Takšen je lahko plakat za novejšo slovensko arhitekturo, plakat za grafični bienale ali pa znak in seveda še kaj.

Katalog za razstavo bi moral biti študijski, tako pa preskromno predstavlja delo Jožeta Brumna. Ne v besedi in ne v slikovnem gradivu ni dovolj prikazana specifičnost grafičnega oblikovanja avtorja, ki ima vendarle osrednje mesto med ustvarjalci tega področja.

IGOR GEDRIH

Misli o knjigi

Knjiga je dragocenejša od vseh spomenikov in vseh grobnic, ker gradi spomenike v srcu tistega, ki bere. STAROEGIPČANSKI NAPIS

Knjige so naočniki, skozi katere opazujemo svet. FEUCHTERSLEBEN

Nekatere knjige nas pustijo svobodne, druge pa nas naredijo svobodne. R. W. EMERSON

Knjiga, ki ni vredna, da bi jo prebral dvakrat, tudi ni vredna, da bi jo prebral enkrat. WEBER

Jezik naš vsakdanji

Da nam ni vseeno, kakšna je javna podoba materinščine, je pred dnevi pokazal tudi pogovor o aktualnih vprašanjih slovenščine v javnosti na filozofski fakulteti v Ljubljani (vodila ga je docentka dr. Breda Pogorelec), vendar je škoda, da se ga ni udeležilo več prosvetnih delavcev.

Skrb za materinščino v javnosti se ni rodila včeraj, odkar pa je jezik na javnem prostoru postal tako zmaličen, je ta skrb dobila dodatne, lahko bi rekli forumske oblike. Sem je treba pristiati odprto pismo tov. Ribičiču; povod zanj so bile razmere v šolah in zmanjšano število ur. Že leta 1965 pa je skupina občanov skušala pri SZDL pripraviti zakon o zavarovanju jezika. Tik pred vrati je večdnevno posvetovanje o jeziku, sprejeti dokumenti pa bodo obvezujoči za vse medije, ki jezikovna sporočila kakorkoli posredujejo javnosti. Ne le za časopise, radio, televizijo, tudi za množico poslovnih sporočil vse do vplivnih reklam, lepakov, prospektov itd.

Priprave za to pomembno zborovanje potekajo v 13 sekcijah. Zajelo in prikazalo bo vso jezikovno problematiko in pomenilo začetek pozitivnega odnosa do jezikovnih vprašanj, zagotovilo pa tudi trajno kontinuiteto skrbi za jezik.

Današnje stanje je namreč zaskrbljujoče; po eni strani se v strukturo našega jezika vriva vsiljiva tuščina, znani pa so celo primeri, ko se je slovenščina že

povsem umaknila angleščini (razni napisi, prospekti, zborovanja strokovnjakov) ali pa srbohrvaščini (navodila za uporabo zdravil, kozmetike, raznih aparatov ipd). Med nami se širi zelo škodljiva miselnost — mit malega jezika —, da je slovenščina primerna le še za privatno komuniciranje in za sporazumevanje v ožjem družbenem krogu, sicer pa se je treba prilagoditi jeziku, ki ga govorijo številčno močnejši zastopniki. Od tod izvira naše uslužno prilagajanje srbohrvaščini in angleščini. To, kar se danes dogaja z jezikom, je postalo protuustavno in najeda celotno družbo. Prav to dejstvo je eden od poglavitnih razlogov za široko zasnovano posvetovanje o jeziku, ki ga z Zvezo slavističnega društva pripravlja RK SZDL.

Najvažnejši oblikovalec jezikovne zavesti je vsekakor šola. Vsakemu občanu, čigar pravica in dolžnost je, da tvorno dodeluje v samoupravnem sistemu (te dolžnosti pa ni mogoče uresničiti z zaprtimi usti!), je jezikovno znanje in zavest oblikovala ali pa neizoblikovala šola. Pozabljam, da je dolga vrsta piščočih ljudi, novinarjev in drugih, nad katerimi, upravičeno jadikujemo, osnovno jezikovno znanje pridobila v šoli! Prav tako pa tudi vsi delavci — samoupravljalci, ljudje vseh poklicev, saj na Slovenskem ni človeka, ki ne bi obiskoval vsaj obvezne osemletne šole. Toda kakšna je naša jezikovna ozaveščenost? Zakaj na primer spre-

vodnik v avtobusu iz neprimerne vlnudnosti zataji svoj jezik in pači jezik potnika, ko ga sprašuje, »do kuda se očete vi peljati?« Kaj je za jezikovno ozaveščenost napravila osnovna šola, kaj poklicna, kaj srednja, višja, visoka? Kaj izobraževanje ob delu in kako bo odnos do jezika oblikovalo usmerjeno izobraževanje? Kako bo njegov načrt in učni program uresničil — učitelj!

Slabost vzgoje je še v tem, da jeziku namenjena skrb bolj ali manj le razredni učitelj in slavist, mnogi drugi pa njuna prizadevanja pridno sproti podirajo.

Vsak dan je mogoče slišati tudi tožbe, češ da učenci ne kažejo niti najmanjšega smisla za jezik in da je predmet zanje eden najmanj privlačnih. Učitelji slovenskega jezika komaj kdaj pomislimo (ali pa sploh ne), da današnjega učenca in mladince ni mogoče navdušiti z idiličnimi gesli o jezikovnih svetinjah ter o plamteči ljubezni do materinščine, hkrati pa jezikovna dejstva posredovati na najbolj zastare, nepriljubljen in odmaknjen način. Mladega človeka dandanes zanima, kje bo je-

zikovno znanje res lahko s pridom uporabil in koliko mu jezik lahko pomaga do tega, da se bo uveljavil kot samoupravljalec. Vodilo naših prizadevanj mora biti jezikovno ozaveščenje učencev, funkcijska vloga jezika in potrebno poznavanje norme, ne pa brezkrvna ali imaginarna »ljubezen« do jezika. V usmerjenem izobraževanju se bo vsak učitelj srečal tudi z ustreznim odnosom do materinščine, v tem pa je poročstvo, da se bo razmerje do jezika poglobilo.

V šolskih okvirih pripravljamo problematiko za posvetovanje o jeziku v javnosti posebna sekcija, ki je pripravila že ogromno gradiva. Vendar je treba vedeti, da zgolj gradivo stanja na jezikovnem področju ne bo spremenilo, če njegovih smernic ne kanimo upoštevati in če se ne zavemo, da že zdavnaj ne gre več za ocvelljeno ljubezen do jezika, ampak za to, da se kot družba in kot posameznik zavemo njegove temeljne vloge — komunikacije v samoupravni družbi, ko mora biti obveščanje jezikovno precizno in nedvoumno ter naše (brez nepotrebnih CAMERA, ZIMMER, ROOMS), v strokovnem pogledu pa temeljiti na najnovejših dognanjih jezikoslovja kot znanosti. BERTA GOLOB

Ob koncu meseca knjige

Mesec knjige kot zlahka pobuda in vabilo h knjigi. Mesec knjige, ki naj ne bo enkratna bleščavica, ampak uvodni korak k resničnemu ovrednotenju pomena knjige. Pomena za vsakogar: za otroka v zgodnjem otroštvu, ki še ne zmore branja in se veseli slikanice in pripovedi odraslega, za šolarja, ki je premagal prve napore na poti do spoznavanja črk in se mu začenja odpirati čudoviti svet knjige, za odraslega, ki išče v knjigi razvedrilo, učno vsebino in izobraževalni pripomoček, pa do tistega, ki se v zaslužnem pokoju zateka h knjigi in išče v njej potrdilo za svojo z življenjskimi izkušnjami pridobljeno modrost.

Spoznanje je na dlani: ne le književnik, založba, knjižnica. Izvira knjižne kulture ni mogoče izmeriti po imenitnih književnih delih in po zgledni knjižni opremi, ampak predvsem po številu bralcev. Še veliko bo treba narediti: zbuditi v občanih zanimanje za knjigo, jih usposobiti, da jo bodo znali pravilno vrednotiti, hkrati pa zagotoviti njeno dostopnost. Za to so zadolžene predvsem knjižnice. Kakršnekoli: od mladinskih, šolskih in javnih, do strokovnih, specializiranih ipd. Še posebno se je treba zavedati, da je mladina najbolj potrebna uvajanja v knjižno kulturo. Delo mora temeljiti na sposobnost učitelja, ki naj nepriljubeno zbuditi zanimanje šolarjev za knjigo. Ne le za leposlovno, temveč tudi za poljudnoznanstveno, praktično. Če dosežemo spontano navezovanje na knjigo in knjižnico, smo dosegli vse ali skoraj vse.

Mesec knjige je dobronameren skupni korak do knjige, korak, ki ima pred seboj še dolgo pot. Le tako lahko obrodi zamisel tiste sadove, ki si jih kot skupnost navsezadnje želimo. Pa se najprej vprašajmo: kaj sem sam pripravljeno narediti, kaj je mogoče narediti v domači, šolski knjižnici? Od zamisli do dejanja je ponavadi dolga pot. Cilj na tej poti pa bomo dosegli tedaj, ko bo postala knjiga dobrina in duhovna svojina vsakogar. Ko ne bo več razkosje in občasna poslastica, ampak potreba, ki izvira iz človeka in življenja. IGOR GEDRIH

Iz dnevnika učitelja v tujini

Jutri bom resna

Ne vem, zakaj sem danes obsedela v učilnici in začela premišljevat o preteklih letih. Kot da bi morala narediti obračun. Ni še čas za to, saj imam za seboj šele petnajst let učiteljevanja, pa vendar veliko trenutkov, ki jih ne smem in nočem pozabiti.

Morda je za premišljevanje kriva tujina, ki mi niti med mojimi učenci, te srečujem vsako soboto — ne daje uštesga popolnega zadovoljstva, ki sem ga doživljala v prvih dneh svojega poslanstva.

Skozi okno uzrem znake prihajajoče jeseni. Spet bo nekaj umrlo v naravi. Postajam melanholična. Spominjam se neke lepše jeseni. Tiste, ki me je popeljala v čudoviti kolektivni učiteljev na vasi. Jeseni, ki mi je odprla vrata v ljubezen do poklica.

Taka bogata in čudovita jesen je samo med notranjskimi hribi. Tam daleč od mestnih središč industrijskega vrveža in hudobije malomeščanstva so čakala odprta vrata stare šole, ki je ohranila še veliko let mojeg učiteljevanja znamenja vojne — poškodbe, ki so jih povzročili granate in streljanje. Skozi ta vrata sem vstopila polna pričakovanja, tako kot vsak začetnik. Tisto, kar sem našla v tej šoli, pa me še danes spremlja na vsakem koraku. Toplina, prijateljski nasveti, nesebična pomoč pri premagovanju prvih poklicnih težav, skratka, vse lepo, kar sem pozneje velikokrat pogrešala.

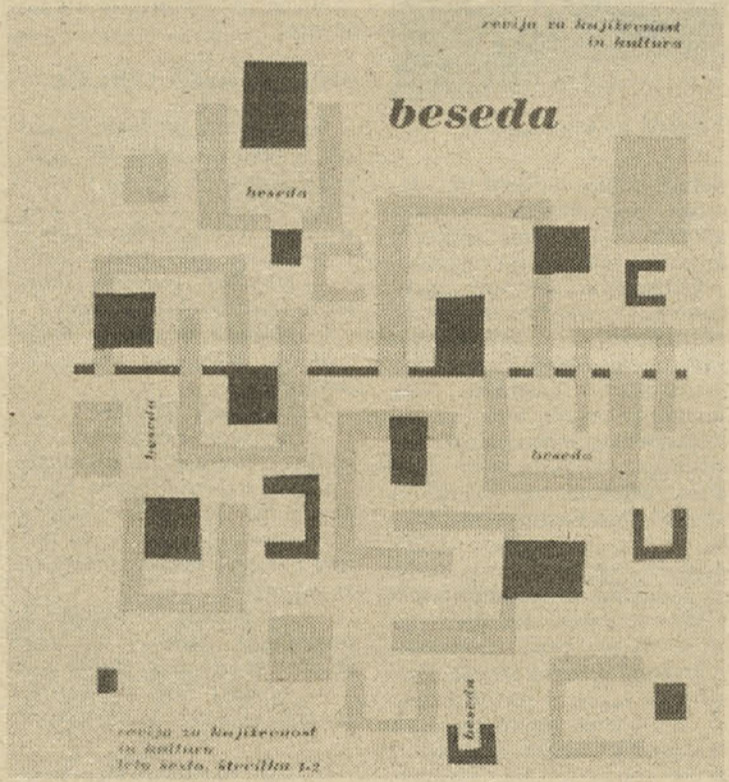
Pravijo, da postaneš tak učitelj, kakršnega te naredita prvo, službeno mesto in okolje. Okolje, tam med notranjskimi hribi, še dandanes cenim in nosim globoko v sebi.

Spominjam se večerov, ko so učenci s torbicami na ramah odhajali skozi zasneženo vas v oddaljene okoliške zaselke in je naš mali devetčlanski kolektiv posedel v topli zbornici. Mize so nenadoma postale kot novoletno drevo, polne raznih izdelkov in risbic, ki smo jih potrebovali naslednji dan pri pouku.

Nisem vedela, da znam risati, pisati pesmi in podobno. Vsega sem se naučila tam med temi mojimi prvimi vzorniki. In ko je zima že zdavnaj pokopala ostanke bogate jeseni pod svojo belo odejo, smo vsi skupaj po škripijočem snegu velikokrat odšli, nasmejani, zadovoljni in srečni tistih »borih« šest kilometrov peš do prve kmečke gostilnice, kjer so nam postregli s krvavicami in kislim zeljem.

Spominjam se, da bi se najraje pogreznila od zadrege, ko me je stari kmečki očanec pobaral, kaj sem naredila s svojimi lasmi, da so taki kot koruza, jaz pa sem mislila, kako lepa blondinka sem postala v bližnji frizeriji.

Spominjam se našega »učiteljskega bloka«, kjer sem poskušala svoje

pogled skozi šolsko okno

prve večine kuhanja in je ravnateljova žena vsa preplašena pridrvela v moje stanovanje vprašat, kaj gori. Zažgali so se mi piškoti.

Spominjam se, kako ga je moj zborček na proslavi 4. julija pred združnim domom tako strašansko »polomil«, da me je takoj minilo veselje, do tega »konjička«, pa me je Špilarjev ata potolažil, češ, zunaj na zraku se vse narobe slíši.

Spominjam se, kako je plaho potrkalo na vrata mojega razreda. Bila je soseda. Svoje zgarane roke je skrivala v predpasnik in me je boječe vabila na repo z »matevžem« in domačimi ocvirki.

Spominjam se prvega inšpektorjevega obiska. Inšpektor je strogo sedel zadržan v razredu in me vprašal, če ne bi bilo bolje ob pravljici, ki jo pripovedujem prvošolčkom, sproti risati na tablo volka in Rdečo kapico. Še danes me lomi smeh, če se spomnim, kakšne »velike oči« in »velike zobe« je imela Rdeča kapica namesto volka.

Spominjam se tudi dne, ko sem odhajala iz tega kraja med notranjskimi hribi. Na katedru je bilo veliko poljskega cvetja in Vinko se je neusmiljeno cmihal.

Pozneje me ni nihče več bodril in prijateljsko navduševal, kot so počeli moji prvi poklicni kolegi.

Spomini. Lepo je, če jih imaš. In danes sedim tu v tej pusti učilnici, kjer nihče ne riše Rdeče kapice in volka, kjer »inšpicira« švicarski hišnik in me opozarja, da mi bo drugič zaprl učilnico, če bom pozabila obrisati na polički pri tabli prah krede. Sedim tu, kjer ob pol šestih popoldne ob sobotah zamre še tisto edino, kar je podobno moji stari šoli na vasi, smeh malih Slovencev. Samo smeh, kajti ko je konec slovenskega pouka, se vsi spozabijo in ne govore več slovensko.

Sprašujem se, ali je sploh še kje možno doživeti idilo povezanosti šolskega življenja, poklica in življenja iz šolske okolice. Ne verjamem več v pravljice, pa vendar bi tako pravljico rada še enkrat doživela.

Jutri bom bolj resna. Jutri ne bo sobota in ne bom gledala teh prvih stopinj jeseni, ki so me spravile v obžalovanje in objokovanje lepih trenutkov iz prvih dni učiteljevanja.

Jutri bom resna in bom lahko povedala, da sem bila še tudi pozneje kdaj srečna. Jutri. Danes sem še vedno v mislih tam daleč med notranjskimi hribi, kjer ni več okrušenih zidov stare šole, kjer se na zidovih ne pozna, da je bila nekdaj tod vojna. Danes stoji tam ponosna, lepa, bela stavba s spomenikom na šolskem dvorišču. Mojim kolegom iz tistih starih, lepih časov, ki so še na tej šoli, je spomin na staro šolo in naše življenje v njej samo še neverjetna pravljica. Zapisal jo je ritem časa, ki nas vse tako neznansko priganja, da pozabljam. Jutri bom resna.

Danes pa sedim v pusti učilnici in se spominjam. MARJETA DE REGGI-KOBE

Rokov šolski dan

Dnevi otroške brezskrbnosti so hitro minevali. Bližal se je dan, ko so se v šolah ponovno odprla velika vrata. Posebno velika so bila tudi za mnoge prvošolčke, ki so prvič in zares začeli hoditi v šolo.

Tudi Rok je bil med njimi. Večer pred tem pomembnim dnevom je bil zelo nemiren in zamišljen. Ni in ni mogel zaspiti. Dopovedoval si je: »Jutri grem v šolo, jutri grem v šolo...« Tako je zanj se je že vpraševal: »Kdaj bo ta jutri? Kaj neki bom doživel? Kako bom vstopil v šolo? Kdo bo še prišel in kaj...?« Počasi so ga misli utrudile in zaspal je.

Jutri je postal danes. Rok se je prvi prebudil. Ni imel časa za poležavanje in premetavanje po postelji, kar je vedno rad delal. Ne, tokrat mora v šolo. Hitro je bil pripravljen. Videti in čutiti je bilo močan utrip srca in nestrpen pogled v očeta, ki je Roka spremljal v šolo. Pot do šole je hitro minila, malo je bilo besed pa mnogo premišljevanja in že je stal Rok pred velikimi šolskimi vrati. Za hip se je korak zaustavil, potem pa... Rok je bil v razredu.

Prijeten glas tovarišice je prelomil otroški živčav. Radovedne otroške oči so strmele vanjo, še ena, dve besedi in nitka napetosti je bila pretirana. Za prijetejši prvi stik je tovarišica otroke vprašala, ali jo kdo pozna in morda ve, kako ji je ime. Vse je bilo tiho. Tudi Rok, ki je tovarišico dobro poznal. Tovarišica ga je poklicala in rekla: »Rok, ti pa veš, kako mi je ime!« Rok si je zakril oči z dlanmi in odkimal.

Mamič je to zadevo takole pojasnil: »Ker so bili vsi tiho, sem bil tiho še jaz!« JOŽICA LEGEN

Kultura

Krst slovenske novitote SLG Colje in SNG Maribor

»Oskubite jastreba«

Zgodilo se je. Bila je premiera Partljičevega, iz Cankarjevih Hlapcev izhajajočega dela Oskubite jastreba — na isti dan in ob istem času (14.10.1977 ob 19.30) v celjskem in mariborskem gledališču. V začetku ne prezrimo, da ima noviteta Toneta Partljiča Oskubite jastreba veliko skupnega s starima odrskima deloma Ščuka in O, ne, ščuka pa ne. Avtor obdeluje Cankarjevo temo v različnih variacijah in odkrito »uporablja« Cankarjeve simbole (ščuka, jastreb).

Jastreb ima svojega upornika in političnega puntarja Jermana. V Ščukah sta bila, denimo, upornika praktikant Peter in zrotirani ravnatelj; župnikova strežnica Gela v Jastrebu je polnokrvna Kalandrova žena iz Ščuk itn.

Kalandra, Hvastjo, župnika in druge bo lahko na odrju z gnevom in naslado spremljal samo dober poznavalec Cankarjevih Hlapcev, ki bo ugotovil, da je Oskubite jastreba premeteno in burkaško skubljenje Cankarja s politično angažiranim zagonom, ki noče tvegati in se zato ne zateče v globlja satirična iskanja. Taka iskanja pa bi bila delu v prid.

Prvo dejanje Oskubite jastreba nas seznanja z učiteljskim zborom in z župnikom po zmagi klerikalcev. Na zborovanju v župnišču se razkrije razvrat in pokvarjenost (v mariborski izvedbi brez moralizatorskih očal krojajo, se trepljajo in ljubijo ter polnijo ušesa in oči včasih z že kar priličnimi domisljicami, celjska predstava pa je bolj zadržana, sramečljiva, bliže Cankarju in trajnejšim gledališkim izrazilom). Župnik ujame učitelje na pečene piške. Samo napredno misleči učitelj Jerman, ki piše in piše, ostane trden v svojih nazorih. To ga pokoplje. Zato se v drugem dejanju znajde na Goličavi, odrezan od sveta, kjer pa udobno živi z ženo, otrokom in materjo in piše knjigo. Četudi skuša biti drug del duhovit in izhajajoč iz naše zdajšnjosti, je, v primerjavi s prvim delom, nekako zvođenel, brez pričakovane dramaturgije in konfliktov med junaki. Drugo poglavje je izvedba. V Mariboru bogata vizualna paša za oči s poenostavljenim, a dinamičnim burkaštvom in s sočnostjo, to je na vrtljivem odrju dobro izpeljal režiser Oreškovič, v Križajevi režiji v celjskem gledališču na sinhronem prizorišču pa je nastala interpretacijsko in vizualno umirjena predstava z izhodiščnim iskanjem nekkih (še Cankarjevih) vrednot. Hlapec Jernej se pojavi v Celju hrupno in sporočilsko, v Mariboru pa blede, tiho.

Mariborski Jerman (Evgen Car na domiselnem funkcionalnem in razvrat zbujačnem odrju po scenografskih zasnovah Miodraga Tabacka) je bil prepričljivejši od celjskega Jermana (Bogomira Verasa), prepričljivejši v svoji smešnosti in v želji po od-

ločnosti, ki je nima, celjski Jerman pa je pretresljivejši v svoji ponotrjenosti, v zaprtosti, ki ustvarja napetost in pričakovanje, da bo ta nič kaj junaški junak vendarle napravil odločilno potezo. Te poteze ne napravi, s tem pa omogoči gledalcu spremljanje notranjih konfliktov. Tudi mariborski Kalandar je bil ubran na širokoustne in hrupne strune v zasledbi Rada Pavaleca; celjski Kalandar Drago Kastelic pa je upodobil zganenega rokokelca, ki se od skrbi in dela komaj še drži pokonci; naprej ga žene vera v neki ideal, ki ga ne doseže. Boris Brunčko v Mariboru ne bi mogel bolje izoblikovati polnokrvnega starega župnika, ki ima v rokah oblast in je v svoji propagirani človeški dobrotljivosti pravzaprav nečloveški in krvavo razuzdan, kot izrezan iz neke stare provincialne fars. Celjski župnik Stanko Potisk ni prav nič podoben temu pravemu župniku, ampak domišljavemu kapelniku s prehlajenimi glasilkami, ki še ni videl župnika. Celjski Hvastja (Miro Podjed) je bil prepričljivejši od mariborskega. Tudi Anica Kumrova je bila v Celju izrazitejša »bivša devica«, ki omejeno nori za vsem, kar je na oblasti, in je solidno odigrala Minko. Sonja Blaževa, igralka mariborskega gledališča je šla v drugo skrajnost: uspešno je potencirala zlasti razvrat. Mariborski kaplan Peter Ternovšek je bil napol versko blazen božji hlapček, celjski kaplan Janez Starina pa zadržan, z občasnim izbruhom neuravnovesenosti. Janez Klasič je v mariborski izvedbi Komarja vnovič pokazal nekatere odlične humoristične drobce svoje igre, ki je bila simpatična, celjski Komar je bil blede. Premetena mariborska mati Angelca Jankova je bila na ravni celjske matere Nade Božičeve. Nadučitelj Marjan Bačko je upodobil človeka — vetrnico, ki se pravočasno obrne po vetru, celjski nadučitelj Bernež pa je bil nekoliko zaprt vase. Mlada celjska igralka Milada Kalezić je predstavila gibčno in vzhvato Anico s tankočutnimi vzgibi svoje mladosti.

Celjani so ustvarili bolj celostno in skladno predstavo. Mariborska paša za oči pa je preselila z nosne meje užitnega komedijantstva. Na sporedu sta torej dve različni predstavi (po zaslugi režiserjev in igralcev) z istim naslovom. Velja si ogledati obe. Če je Partljič želel pritegniti novo gledališko občinstvo, potem je uspel. Drugo pa je vprašanje, ali to zadostuje? Ali mora gledališče samo in zmerom izhajati iz visoko letelih filozofskih razglabljanj? Ali ni Partljič navsezadnje tista svetla točka, ki nas za trenutek iztrga iz kaosa vsakdanjih tegob dvajsetega stoletja in nas skuša razvedriti? O tem odločite sami po ogledu Jastreba. MIROSLAV SLANA-MIROS

Gostje na »POROK«v ljubljanski Drami

KAMERNI TEATAR '55 IZ SARAJEVA, ki se je udeležil Borštnikovega srečanja v Mariboru, je gostoval v Drami s farso Witolda Gombrowicza POROKA. Režiral jo je Tadeusz Minc, poljski režiser iz Narodnega gledališča v Varšavi.

Tri dejanja, ki so splet zavestnega in podzavestnega, prehodov iz sanjskega v resnični svet: mlad vojak se vrne domov iz severne Francije — kar je prikazano kot sanjska alegorija — in najde med ruševinami mesta in gostilne svoje polblazne starše in sedanjo služkinjo, svojo nekdanjo zaročenko. Junak onemi na pol poti k izlivom dolgo zadržanih čustev in izjavi: »Ne bom se več vračal k družini. Jaz sem sin vojne!« Trop iztirjencev, obupancev, počestnikov grabi po sedanjih vlačugi, davek si vzame nakazani streap tease, južni strasni koloriti da igri elementarnosti.

Glavni junak Zoran Bečić išče pot v višji svet in duši v sebi tišino, ki jo širijo okrog njega vse te karikature vojne in sivega obupa (igra daje slutiti razmere v okupirani Poljski v drugi vojni).

V drugem dejanju nas Mendelsohnova poročna koračnica popelje v svet oblasti, na dvor. Oče junaka je kralj, mati — krečmarica postane

kraljica, služkinja kneginja, na odrju se namnožijo dostojanstveniki sumljivega izvora in porekla. »Toliko človečnosti, pa vendar toliko nečlovečnosti... Spokojno v sebi stanujem... Neki neskončnosti se predajam... Naš bog se rojeva iz nas, mi sami ustvarjamo boga... Norec, norec, kralj je norec! Sin postane Henrik, avtor se spogleduje s Shakespearovim Henrikom III; očetu se zamaje pravi dvor. Živi dvor se prevéša na sinovo stran, Henrik vse bolj preti očetu z JAZ SAM! peneči se ego, ki prerašča sinovstvo in norme. Očeta in mater vrže v ječo. Oče je karikatura izumetničenosti, ki ne more držati zrcala svoji dobi, je bilka. Sin: »Ali se ne moreš vesti kot človeško bitje? Ali se moraš zmeraj skrivati za neko dostojanstvo?... Kralj je steklen. Sodoben človek raste med ljudmi...«

V tretjem dejanju se novi kralj udejani. Aretira vse živo: vrhovno sodišče, vsa ministrstva. »Tudi policija je aretirana!« goltne v višku farse njegov svetovalec. Neandertalska tišina ga objame, vladajočega Sina. »Morala, ljubezen, sovraštvo, vse to se delu iz ljudi kot alkohol iz krompirja.« Ničejansko se poisti z bogom tako, da ga poprejizniči. Nad vladarskim veličanstvom pa preži lutka oblečena v nevesto, njegov beli nagelj, ki mu ga je razpad vrednot, grda vojna, vrgla v blato. Kralj se igra do ponovne tišine. Resnično ženo resnično poroči. »Igra. Kakšen domet imajo moje besede? Izigravam samega sebe. Vse lahko počnem s seboj...«

Na koncu se simbolika usodnosti, bivanja, usode in samoprerashčanja igra s filozofijo: »Dajte mi človeka! Naj bo nedovršen, da raseem z njim...« Po kraljevi zapovedi se ubije ljubimec njegove žene prijatelj, poročna koračnica se prevesi v pogrebni marš.

Zoran Bečić (Henrik, sin in knez) je podal osrednjo suvereno in samozavestno vlogo, s katero obvladuje dvorano. Faruk Sofić kot Vlado, njegov prijatelj in dvorjan, je Henrikov šibkejši odmev, ki ga prerašča v drugem dejanju. Hranislav Rašić kot Ignac, oče in kralj, je dokaj blede in hlasta za dostojanstvom poprej pa, z ženo Daro Stiljković izrišeta v prvem dejanju močni figuri očeta in matere. Jasna Beri kot Manja-služkinja in kneginja je prepričljiva.

Temperamentno in z močjo nabito igro je nagradilo dolgotrajno ploskanje. IVAN CIMERMAN

Lep filmski dosežek

Komedija D. Karaklajića LJUBEZENSKO ŽIVLJENJE BUDIMIRA TRAJKOVIĆA

Filmov o mladostnikih in za mladostnike je sorazmerno malo po svetu in pri nas. Po Sreči na vrhovi, namenjeni predvsem pionirjem, mo deležni komedije Dejana Karaklajića Ljubezensko življenje Budimira Trajkovića. To zbuja upanje, da bo jugoslovanska filmska ustvarjalnost znala poskrbeti tudi za zanimive mladinske filme iz sodobnega domačega življenja. Čeprav je režiser Dejan Karaklajić debitant celovečernika, se to filmu ne pozna. Preprosto, brez bravur in napreznaj po učinkih je posnel film z zanimivo vsebino. Gledalec čuti odmev na življenjske situacije in drobne vsakdanjosti, ki krojijo krožni tok vsakdanjosti. Režiserjeva zasluga je, da je znal z občutkom za stvarnost zaokrožiti scenarij in režijo.

Zgodba je dokaj preprosta. Družina se venomer seli iz kraja v kraj, ker pač »glava« družine, oče-inženir gradi mostove. Čeprav žena rohni, da se ne bo več selila in ganljivo prenašala lonec prsti za svoje sadike kot prikrito željo po ustaljenem življenju in umirjenem domačem krogu, se mora vedno znova sprizniti z novimi razmerami. Seveda je tu še sin Budimir — Budo — ki po svoje doživlja moderno nomadstvo; seli se iz šole v šolo, komajda si pridobi nove znanec, prijatelje, že jih izgubi; še huje pa je, do usahne tih, nezahtevna prva ljubezen, ko znova natovarjajo tovornjak za selitev. Kdo od odraslih ve za probleme pubertetnika, ki odradča, kdo sluti tiho dogajanje mladega fanta. In ko je videti, da so se končno ustalili, da bo družinska ihtavica mimila in se tudi Budo nadeja porajajoče se ljubezni, je treba kljub kriku in viku znova drugam.

Režiser je znal popeljati igralce v prepričljivo komedijsko stvarnost vsakdanjega življenja, še posebno pa se je trudil, da bi prislutil utripu mladega človeka. Škoda, da je režijsko pretirano karikiral vlogo matere — Milene Dravić, sicer prepričljive igralko; Ljubiša Samardžić je lahko imel na voljo register igralskih možnosti, tudi par Predrag Bolkačić in Marina Nemet sta solidno odigrala svoji vlogi. Nepretenciozen film, ki je lahko mlademu Karaklajiću v spodbudo. Režiser je znal lahko in prijetno prikazati zorne kote članov družine. Film je zelo primeren za učence višjih razredov osnovnih šol in srednješolce. I. G.

Jagodičevi »spraygrami«

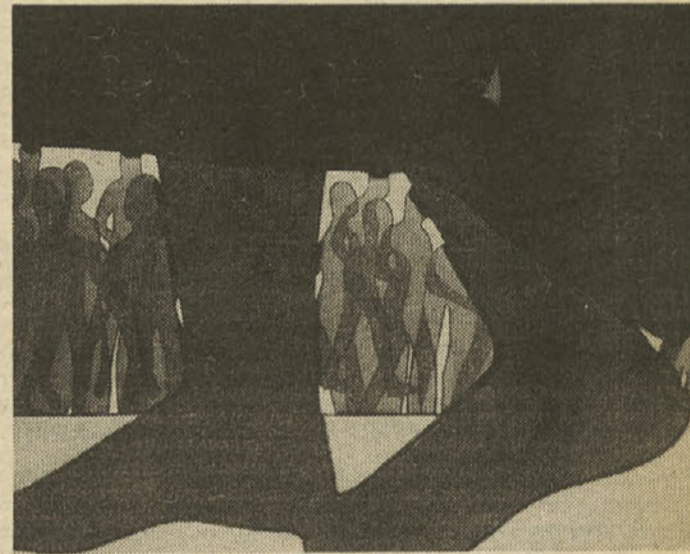
Te dni je bila v zgornjem nadstropju Mesne galerije v Ljubljani odprta razstava novejših del Staneta Jagodića. Sestavljena je pravzaprav iz dveh delov: iz starejšega cikla del (iz okr. 1975 in 1976), ki se opirajo na fotografijo ter iz najnovejših »spraygramov«, kot jih imenuje avtor. Likovno izhodišče za oba cikla je Jagodičev umetniški objekt izpred petih, šestih let; nedvomno so nam še vsem v spominu njegove plitvice z uro, Mona Liza za oknom, konzervne škalke z naboji, pa njegove zemlje, kompozicije iz ščipalk ipd. Posnetki teh del in njihova interpretacija znotraj angažiranih figurativnih sestavkov in akcij so mu dali v fotografiskih izrežih dovolj uporabnega likovnega gradiva za več sijajnih sitotiskov. »Spraygrami« so v resnici prava vzporednica fotografskega postopka le s to bistveno razliko, da Jagodič objektov in njihovih elementov ne slika več, temveč jih neposredno polaga na slikovno površino in z barvnim pršilom »odslika«. To pot je uporabil nekatere prvine, ki jih poznamo iz njegovih starejših objektov (na primer ščipalke) in več novih, kot obešalnike, glavnike, dele ure, mreže itd. Seveda mu ni šlo za čisto odslikavo podobno nekoga predmeta, temveč za kompozicijo različnih rastrov, ki so vsebovani že v uporabljenem objektu (mreža, izrezi v šablono) ali pa jih je umetnik dobil s pomikanjem teh elementov vzdolž slikovne površine (»obešalniška sekvenca«). Treba je reči, da je v nekaj podobah dosegel tako visoko kakovostno raven, da je ne le opravičil svoj novi postopek, temveč si je hkrati na široko odprl novo likovno-raziskovalno pot. Sodim, da so bolj kakovostna tista dela, kjer je kasnejša ureditelj rastrov preglasila prvotno pomensko banalno sporočilo golega (prepoznavnega) objekta, kjer je podoba bolj »abstraktna«, manj ilustrativna. To so predvsem slike kot Bitje iz vesolja, Rdeče obrežje, Visočica dimenzija II in še nekatere. Manj uspešna se mi zdijo dela, kjer je dal avtor duška svojemu nagnjenju k ilustrativnemu in je z odslikanimi objekti sestavljal figure ter jih dokončno opredelil s pikčasto nakazano risbo. Tu se je namreč po moji sodbi oddaljil od prvotne čistosti zasnovne postopka ter se nekoliko nagnil k izraznemu sklopu, zaobjetem v pojmu ljubljanske grafične in slikarske šole, česar vse doslej v njegovih delih, razen nemara čisto začetnih, ni bilo najti. To je seveda le obrobna kritična pripomba, ki ne more ogroziti pomena in splošne kakovosti te razstave. PETER KREČIČ

Iz likovnega sveta

Barvni reliefni tisk

V predzadnji številki časopisa sta bila na tem mestu obravnavana grafična tehnika reliefne jedkanice in tiskanje take jedkanice v slepem tisku ter v kombinaciji slepega in visokega tiska. Danes bo z objavljeno grafiko opisano tiskanje reliefne jedkanice v globokem tisku in v kombinaciji visokega ter globokega.

Grafični list »Na plaži« prikazuje motiv s plaže v Portorožu. Zapažen je bil nehoti, intuitivno, in potem zavestno, tu in tam pa avtomatično urejen v kompozicijo, ki jo sestavljajo: del ležeče figure v prvem planu, del stopajoče po pomolu v drugem in del množice, ki se v ozadju giblje v več smereh. Groteskni prizor pripoveduje o absurdnih pojavih v današnji preobljudenosti, kar je izraženo z močno kontrastnimi proporcijami in z nenavadnim mestom ljudi v prostoru. Proporce in celotno kompozicijo si je možno razlagati simbolično, kot da velika figura s svojo krenjo bdi nad drugimi. K taki razlagi navaja njen dominantni položaj in radialni ritem risbe nog z žariščem v njenem očesu. Sicer pa velja, da si razlaga podobe vsak gledalec sam glede na svojo psihično strukturo. V tem je popolnoma svoboden pri nepredstavni, abstraktni umetnosti, pri figurativni pa le delno. Figure množice v zadnjem planu so prikazane kot transparentne, da bi bile preglednejše in da bi bila gneča in gibanje bolj očitna.

Tinca Stegovec: »Na plaži« 1973, barvna reliefna jedkanica in akvatinta

Grafika je izdelana v barvni mešani tehniki globokega tiska, kjer se družijo črna jedkanica, reliefna jedkanica in akvatinta.

Na začetku je bila cinkova plošča grundirana s tekočim asfaltnim lakom ter so bile z iglo izrisane vse oblike. Po večstopenjskem jedkanju in čiščenju plošče je bila tej črni jedkanici dodana še reliefna, jedkana v petih stopnjah: najprej je bila z asfaltnim lakom in čopičem pokrita najbližja ploskev (del obraza) in ostalo jedkano. Za tem sta bila pokrita izprožena roka in oko, po jedkanju tega pa stopajoče noge; naslednja stopnja je bila zid pomola, nato figure množice in slednjič ozadje, kjer je bila plošča v kislini toliko časa, da jo je ta prejedkala. Perforacija, ki je pri tem nastala, je bila še ročno obdelana z različnimi finimi pilami do obrisov figur. Plošča je bila nato očiščena asfaltnega laka in s tem je bil postopek jedkanice končan.

Nato so bili izvedeni drobno zrnatni toni akvatinte (zrnati zato, da bi pomagali predstaviti ozračje vročine poletnega dne). Plošča je bila naprašena s srednje drobnim prahom kolofonije nasute v kozarec, prek katerega je napeta srednje gosta tkanina. Z udarci po obrnjenem kozarcu se je prah razpršil po plošči, s previdnim ogrevanjem plošče pa se je raztopil in pričvrstil na podlago. Akvatinta je bila nato jedkana v več stopnjah. Po končanem jedkanju je bila plošča očiščena s terpentinom, ki je odstranil asfaltni lak, in z gorilnim špiritom, ki je odstranil kolofonijo.

Potem je bila dodana še grobo zrnat in zelo malo jedkana akvatinta, ki je dala rahlo teksturo površini zidanega pomola.

Grafika je tiskana v kombinaciji visokega in globokega tiska. Plošča je šla pri tem dvakrat skozi stroj. Prvič so bile odtisnjene barve navajane na površino, drugič pa barve, vrte v globine — oboje seveda na isti, natančno položeni papir — v takem vrstnem redu: najprej je bila s trdim valjem navajljana tenka plast modre barve na figuro v prvem planu, z mehkejšim valjem, ki so mu dostopne tudi nižje, zjedkane ploskve, pa oranžna čez in čez. Modra in oranžna sta se pri tem spojili v zeleno, s pomola in očesne beločnice pa je bila barva tik pred tiskanjem zbrisana.

Ko so bile odtisnjene barve visokega tiska, je nastopil še globoki tisk. S trdim čopičem je bila vrta barva za globoki tisk, delno s krpo, delno z roko zbrisana s površine ter odtisnjena pod zelo močnim pritiskom, da je stroj iztisnil na papir tudi barvo iz najgloblje izjedanih mest. Reliefna jedkanica tiskana kot globoki tisk se prepozna ravno v tem, da ima vsaka ploskev močan temen rob, ki je oster ob višji ploskvi in mehko izgineva proti nižji.

Jasno je, da je vsako ploščo reliefnega tiska možno tiskati na več načinov. Ze s spremembo barve dobi grafični list drugo vsebino ali vsaj drugačno razpoloženje. Grafiki pri izgotovljeni plošči navadno poišču kač, kakšen tisk in katere barve bi najbolj ustrezale. Pri neki različici začuti, da grafika »zapoj«. Takšna je, kot si jo je v začetku zamislil, ali pa drugačna in zanimiva. Prav kot v življenju, kjer se nekam napotimo ali se česa lotimo z določenim ciljem, na tej poti pa odkrijemo ali opravimo čisto nekaj drugega, kot smo prvotno hoteli. Ampak to drugo, to nepredvideno, je lahko bolj zanimivo, lepše, bolj novo in predvsem bolj pravo. Odkrije se nam, če smo odprti, pozorni, iskreni in dovolj radovedni — skratka — živi.

Straničevi zapisi

V mariborskem salonu Rotovž se ponuja obiskovalcu presenetljivo komunikativna razstava zagrebškega slikarja Bojana Stranića, ki je več let živel in ustvarjal tudi v Mariboru.

Stranić je namreč v malem salonu Rotovž razstavil risbe s tušem na časopisnem papirju pod skupnim naslovom Zapisi. Risbe je pripravil nekoliko nenavadno: navdihnili so ga časopisni članki in kulturnih rubrikah zagrebških časnikov Oko in Vjesnik. S pričujočo razstavo nam Stranić razkriva, kako je mogoče obdelati polemične vsebine z grafičnimi izrazi. Ta izrazila so likovno izpeljana in prikazujejo možnosti, ki jih ponujajo črkovni rastrji, risbe in fotografije.

Monografija

Maksim Gaspari

Pred nedavnim je izšla pri založbi Mladinska knjiga monografija našega znanega in priljubljenega ljudskega umetnika, akademskega slikarja Maksima Gasparija. Ob tem kulturnem dogodku je založba pripravila tiskovno konferenco, ki je bila še posebno slovesna, ker se je je udeležil 94-letni mojster.

Publikacija zajema na 133 straneh nazoren uvodni prikaz umetnikove rasti in njegovo življenjsko delo vse do danes — v izbranih besedilih dr. Staneta Mikuža, ob likovni govorici splošno razumljivih umetnin oživita pred nami mojstrovino delo in njegov čas, ujet v 50 barvnih reprodukcijah njegovih del, pozorno in z velikim prizadevanjem zbranih po Sloveniji. Zamisel o tej monografiji je nastala že zdavnaj, prve podatke pa so pričeli zbirati pred desetimi leti. Zakaj zanimanje prav zanj? Povsod je bilo najprej staro tovarištvo umetnika z dr. Mikužem, zmagalo pa je prepričanje poznavalcev, da je mojstrova umetnost glede na njeno resnično vrednost premalo upoštevana.

Mojster Gaspari spada v rod naprednih Vesnanov, ki so se pojavili na Dunaju kmalu za impresionisti. Po dvajsetih letih si je ta umetnost utrla tudi pot pri nas. Zaradi želje, da bi pisali o mojstru in njegovem delu in tako popravili krivico ter poravnali dolg napredni Vesni (pripadala sta ji tudi doslej zapostavljena umetnika Birola in Smrekar), je nastala čudovita publikacija — monografija Maksima Gasparija. Je ugleden dosežek združenih prizadevanj in ljubezni do mojstra, pravo sozvočje med obliko in vsebino.

Mladinska knjiga se je potrudila, da bi ta kakovostna knjiga postala kar čim bolj množična. Da je zanimanje za to publikacijo izredno, kaže podatek, da je že v prvih petih dneh prodano kar 1500 izvodov.

Publikacija je izšla v skupni nakladi 20.000 izvodov in gotovo pomeni kakovosten prispevek programa založbe Mladinska knjiga. T. D.

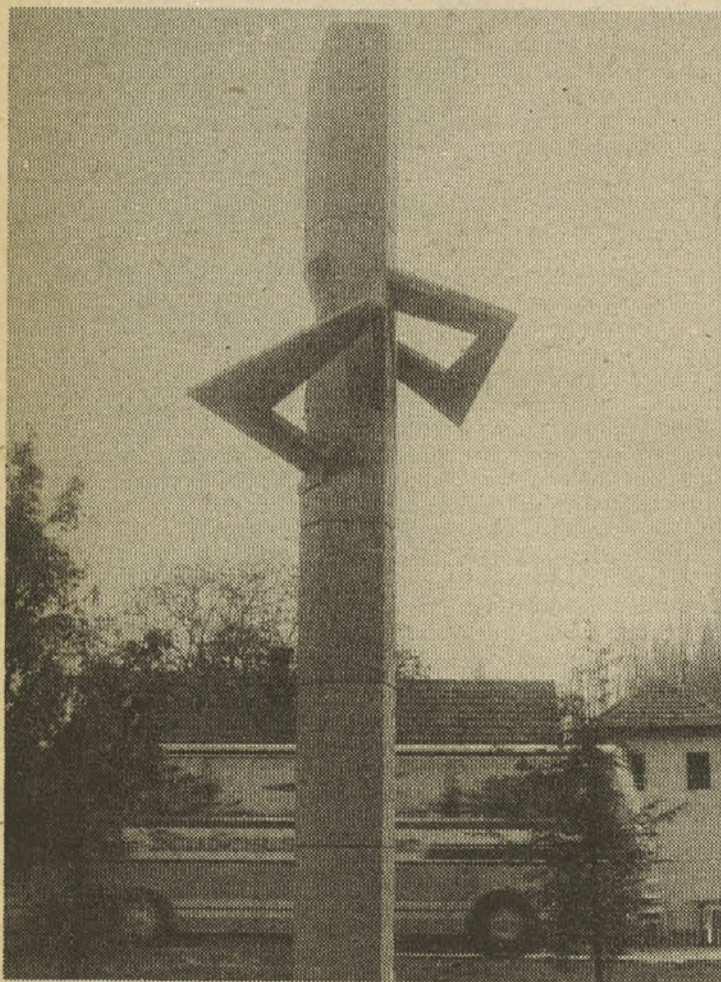
Maksim Gaspari: Ob zibelki, 1917

V beton ujeta govornica

OB DESETLETNICI MARIBORSKE FORME VIVE V BETONU SE JE V MARIBORU KONČAL ČETRTI SIMPOZIJ MOJSTROV BETONA, KI SO LIKOVNO OBOGATILI MESTO OB DRAVI — SODELOVANJE MED KULTURO IN GOSPODARSTVOM.

Mariborska forma viva v betonu je pomembna ne samo zavoljo izmenjave izkušenj likovnih umetnikov sveta, marveč tudi zato, ker neposredno seznanja javnost z likovno kulturo tujih dežel; je most prijateljstva in vez med tistimi narodi, ki so bili v preteklosti dokaj odrezani od Jugoslavije.

Na nedavni slovesnosti so mariborski predstavniki kulturnega in javnega življenja predali namenu likovna sadova letošnjega kiparskega simpozija, ki je uradno trajal 45 dni; zavoljo zahtevnega dela so se dela nekoliko zavlekla, zato bo tretja skulptura, delo ljubljanskega kiparja Luja Vodopivca z naslovom Vodnjak, končana šele konec prihodnjega meseca. Prva skulptura tokijskega kiparja Banza Toshie Matsuura stoji na Teznu na ploščadi Prvomajske ulice pred zavodom za zdravstveno varstvo. Kipar je poimenoval svojo stvaritev Prostor — svetloba — veter. Druga, skulptura poljskega kiparja Macieja Szankowskega pa se lepo ujema z obravnavanim okoljem pod motelom Jezero v Brestanici in ima naslov Odprto okno.

Mimo 10 m visokega obeliska Toshie Matsuura z naslovom Prostor — svetloba — veter drve avtomobili. Betonska stvaritev ob betonski cesti je odblesek našega časa. (Foto: M. Slana)

MEDNARODNI KIPARSKI SIMPOZIJ

Mariborska Forma viva v betonu je pravzaprav del mednarodnega simpozija kiparjev Forme vive Slovenije. K temu simpoziju spadajo še Forma viva v jeklu v Ravnah na Koroškem, ki jo je doslej zvečeno gmotno podpiralo mariborsko gradbeno podjetje Stavbar, in Formi vivi v Ko-

stanjevici in Portorožu.

V Mariboru, Portorožu, Kostanjevici in Ravnah na Koroškem je ustvarjalo doslej več kot 155 kiparjev iz 23 dežel, ki so obogatili Slovenijo s 190 likovnimi novostmi.

Za nadaljnji obstoj mednarodnega simpozija slovenske Forme vive je upravni odbor Forme vive v Ljubljani predlagal, da posta-

nejo soustanoviteljice Forme vive štiri kulturne skupnosti slovenskih občin Piran-Koper-Izola, Krško, Maribor in Ravne na Koroškem.

Gmotne težave narekujejo upravnemu odboru Forme vive v Ljubljani iskanje novih izhodišč. Trenutno se ponujata dve možnosti: sklenitev dogovora kulturnih skupnosti štirih slovenskih občin s sodelovanjem kulturne skupnosti Slovenije ali pa financiranje Forme vive s soudeležbo delovnih organizacij, ki naj bi podpisale tudi dogovor o soustanoviteljstvu.

MARIBORSKA FORMA VIVA V BETONU 77

Neurejene gmotne razmere bi bile kmalu za vedno pokopale mariborsko Formo vivo. Na drugi strani so se Mariborčani zavladali, da bi bilo treba Formo vivo obdržati in ji zagotoviti nemoteno delovanje.

Letošnja akcija gradbenega podjetja Stavbar, ki je prevzelo tehnološko in operativno vodstvo celotne Forme vive, in izvršnega odbora mariborske kulturne skupnosti, je bila uspešna in je spodbudila k sodelovanju več mariborskih organizacij združenega dela.

PRIZADEVNOST GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ

Če je bil Maribor nekoč znan po tem, da podjetja niso odprla vrat kulturnemu življenju, so se razmere v času podružbljanja kulture in v času približevanja kulture delavcu bistveno spremenile. Začelo se je s sporazumom med IMP TOZD Maribor in SNG Maribor o projektiranju velikega načrta obnove in dograditve mariborske gledališke hiše, ko so podpisali pogodbo o menjavi dela neobveznih prispevnih stopenj, nadaljevalo pa s sodelovanjem podjetij na Borštnikovem srečanju. Mariborčani pričakujejo, da bo to prava pot tudi za rešitev pletenih kulturnih prireditev, ki so že več let tik pred »porodom«, a se ne morejo roditi zaradi gmotnih težav.

Poslušajmo, kaj je povedal o tovrstnih težavah Forme vive 77 v Mariboru predsednik mariborskega pododbora Forme vive v betonu, ki je obenem direktor gradbenega podjetja Stavbar, inž. Boris Majaron: »Za letošnjo Formo vivo v betonu je mariborska kulturna skupnost prispevala 50.000 dinarjev. Nekatera podjetja so omogočila Formo vivo z reklamnimi oglasi. Sodelovale so še tele skupnosti in delovne organizacije: Samoupravna interesna skupnost za komunalne dejavnosti in cestno dejavnost Maribora,

Hidromontaža, Cevovod, Mariborski vodovod, Projekt, Mariborska livarna, IGP Gradis in Elektrokovina.

Letos so prvič sodelovala vsa gradbena podjetja. Skulpturo Japonca na Teznu je realiziral Gradis, skulpturo v Brestanici Stavbar, Vodopivčev Vodnjak pred hotelom Slavija pa Konstruktor. Nigrad je prevzel vsa zemeljska dela, Florina hortikulturno ureditev, gostinci pa so gostili umetnike. Odboru se je posrečilo zbrati 526.534 dinarjev, kar je še vedno premalo, saj bo samo Vodopivčev Vodnjak stal več kot 150.000 dinarjev.

BESEDO IMAJO LIKOVNIKI

Poljski kipar MACIEJ SZANKOWSKI se je predstavil takole: »Akademijo lepih umetnosti sem dokončal leta 1963 v Varšavi. Imel sem več razstav doma in na tujem. Sodeloval sem na likovnih kolonijah v Avstriji, Nemčiji ter leta 1973 v Prilepu. Leta 1971 sem se študijsko izpopolnjeval v Parizu kot štipendist francoske vlade. Za svojo skulpturo sem izbral primerno mesto ob dravskem jezeru pod motelom hotela Orel. Moja skulptura je narejena iz barvnega (rumenega) betona in se imenuje Odprto okno. Pogled skozi okno je misljen kot pogled v svet, kot odpiranje src in razumevanje med narodi.«

Ljubljanskega kiparja LUJA VODOPIVCA ni bilo na otvoritvi, ker ta čas v svojem ateljeju rešuje zapleteno in zahtevno stvaritev. Ta mladi slovenski kipar, ki je pred nekaj leti končal likovno akademijo, želi napraviti svoj prispevek k mariborski Formi vivi v betonu tudi funkcionalen. Njegov Vodnjak je namreč sestavljen iz pokončne figure v bazenčku, iz katerega se bo pretakala voda v ležečo figuro. Zamišljena je vodna zavesa. Potrpimo tedaj.

Nekoliko dlje se pomudimo pri kiparju iz daljne Japonske, ki se imenuje BANZO TOSHIO MATSUURA. Rojen je 3. 7. 1926 v Tokiu, kjer stalno živi in dela v skupini znanega mojstra Nobuya Abe.

MATSUURA je povedal tole: »Izhajam iz umetniške družine. Moj oče je bil prav tako kipar. Vprašujete me, kje sem dobil idejo za svojo skulpturo Vesolje — prostor — veter? Doma in v Evropi, pravzaprav se je ideja izoblikovala poem, ko sem prišel v Maribor. Moja skulptura, postavljena ob cesti med Mariborom in Zagrebom, je po velikosti in izbiri tvarine, betona, harmonična z okolico, sklada se z urbanističnim načrtom in je vidna iz avtomobila. Skulptura izraža odnos med dvodimenzional-

Spominjamo se jih Tanji Fajnikovi

Komaj dobro leto je minilo od dneva, ko je naša sodelavka in prijateljica Tanja prišla v zbornico, prvič in zadnjič v življenju, ne da bi odšla k pouku, temveč zato, da bi nam sporočila, da je nekaj časa ne bo, ker mora v bolnišnico.

Takrat smo presenečeno obstali; učitelj vendar ne zbolí — tudi o Tanji se nismo spominjali, da bi si kdaj dovolila bolezen med šolskim letom.

Kot da se opravičuje, je odšla od nas. Učenci so spraševali po njej. Člani šolske igralske skupine, ki jih je že nekajkrat vodila na nastope, so nestrpno čakali, kdaj se bo vrnila njihova učiteljica in režiserka, da bodo spet vadili in nastopali.

Neštokrat so — v prejšnjih časih — na večer po dolgih vajah že trdno spali, ko je njihova režiserka še vedno slonela nad papirji, prilagajala in razmnoževala liste z vlogami za naslednja dejanja, razmišljala, kdo ji bo pripravil scenerijo in kje bo poprosila za igralske kostime.

Več kot 25 let njenega učiteljevanja pomeni hkrati več kot 25 let dejavnosti na dramskem področju. Pomeni neštete popoldanske vaje v učilnicah, na naših improviziranih odrih, v prahu zakulisja, pomeni nastope, tekmovanja. Vsaka premiera in premierica šolske dramske skupine je bila podvig svoje vrste. Edino plačilo zanj je bilo veselje igralcev in zadovoljstvo mladega gledalstva in staršev. Ne gledalci ne starši pa niso nikoli zvedeli, koliko truda in časa je žrtvovala za to urico odrskega veselja svetlolasa žena, ki se je le tu in tam pokazala ob odru.

Tanje ni več. Pogumno se je borila do zadnjega. Nekaj vemo: v prenekaterem mladem človeku je vzbrstela prav po njeni zaslugi ljubezen do slovenske umetniške besede, do odrskega jezika. Ta ljubezen bo živela naprej in po svoje oblikovala naše ljudi. In kadarkoli bomo kje začutili to ljubezen, nas ne bo presenetila: v njej bomo začutili tudi Tanjo in jo sprejeli kot nekaj, kar je samo po sebi umevno.

Sodelavci z Osnovne šole JANKO GLAZER, Ruše

Ob prvi obletnici smrti

Manice Malenškove

Zgodilo se je sredi lanskega oktobra. Zazvonil je šolski zvonec. Začel se je nov delovni teden. Tudi v enem izmed razredov osnovne šole v Laškem se je pričnela učna ura, ena izmed tistih, ki so se je učenci vedno veselili. V razred, poln nemira, je stopila Manica Malenšek, vsa živahna in nasmejana. Svoje učence je nemudoma popeljala v čudoviti svet glasbe. Imela jih je rada. To so vedeli. Če jih je zaradi njihove mladostne razigranosti morala kdaj pokarati, je še v istem trenutku zavelo iz njenih besed tolikšno razumevanje za njihov otroški svet, iz njenih modrih oči pa tolikšna dobrot, da so učenci čutili: rada nas ima in ni prav nič huda.

Po končani drugi šolski uri je odšla. Odšla in se ni več vrnila. Kot da bi odnesla s seboj sonce — sonce in veselje, kajti med nas, njene sodelavce in med učence je šinil mračen strah. Vztrepetali smo za njeno življenje.

In potem se je vrnilo sonce in vrnilo se je upanje. Med nami je ves teden vrhalo: »Tovarišica Manica že govori! Poslala nam je pozdrave.«

Se vedno je sijalo sonce, ko se je delovni teden končal, upanje, ki smo se ga tako trdovratno oklepali, pa je ugasnilo. Moralo je odstopiti mesto bolečini in solzam.

Vedeli smo: Pesmi Lastovkam v slovo, ki jo je tovarišica Manica učila učence zadnjo učno uro, ne bo mogla nikoli naučiti do konca. Za dolgo je zamrla tudi vesela pesem otrok pionirskega pevskega zbora, ki ga je vodila. Iz teh otroških grl je z nala izvabljal viže, da nam je zaigralo srce in svet se je zadel tako lep.

Manice ni več in spet je vse puho in prazno.

Za nas ni umrla. Na njeno delovno mesto je sicer stopil nekdo drug, toda ko so se učenci učili začeto pesem do konca, so mislili nanjo. Kadar pionirski pevski zbor poje svojo najlepšo pesem, je med njimi Manica. Čudovit človek in čudovita učiteljica.

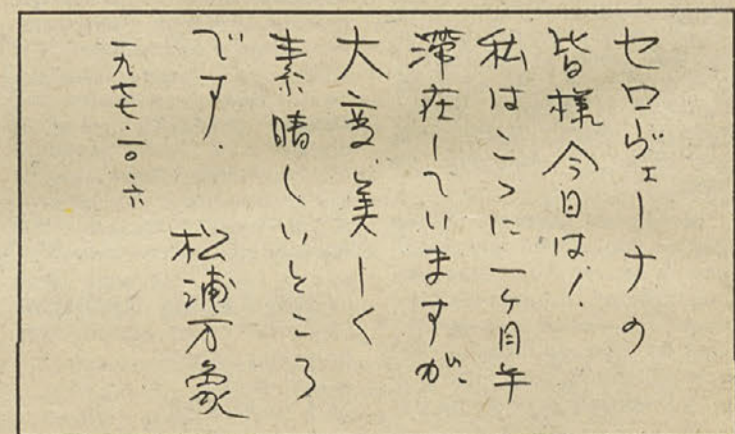
E. KRAŠEK

nostjo in trodimenzionalnostjo, v sredini prehaja v trodimenzionalnost in nato se nadaljuje dvodimenzionalno. V sredini se ustavi, zamrzeta gibanje in čas; tako nastane poetična praznina.

Mariborska Forma viva v betonu je na Japonskem znana. Naš

ski ulici; Hudo Takeski, Japonska, skulptura na Frankolovski ulici; Lino Tinè, Italija, Stolp, visok 10 metrov, na Kidričevem trgu.

II. Forma viva 1970: Vlasta Tihec, spomenik Milošu Zidanšku na Taboru; Masuda Masani, Japonska, skulptura na odcepu

Japonski kipar Matsuura bralcem: »Dober dan, Slovenci! V poldrugi meseci mojeg bivanja med vami sem bil prijetno presenečen nad vsem, s čimer sem se srečaval. Bralci, lepo pozdravljeni!«

odbor Japanese artists association je za mariborski simpozij izbral prav mene po zaslugi mojih kakovostnih in že ustvarjenih del. Več mojih betonskih skulptur stoji na javnih mestih, v parkih, na trgih, pred železniškimi postajami.«

PREGLED USTVARJENEGA

Od leta 1967 do leta 1977 so bile v Mariboru štiri Forme vive, na katerih je sodelovalo 13 domačinov in tujih kiparjev.

I. Forma viva 1967: Tone Lapajne, skulptura na Gosposvet-

Titove ulice; Momčilo Krković, Beograd, skulptura na Gosposvetjski pred VTS, Graves Bradford, ZDA, Bik na pručki pred VEKŠ.

III. Forma viva 1974: Luciano Ceschia, Italija, krogla z izsekom, ulica Proletarskih brigad; Janez Boljka, fasadna dekoracija, Jemčev vrt in Slavko Tihec, črna krogla, mariborski park, nedaleč od akvarija.

Naslednja Forma viva v betonu bo v Mariboru predvidoma leta 1980.

MIROSLAV SLANA-MIROS

RADIO IN ŠOLA

Niža stopnja:
11. nov.: Za pravljicami okoli sveta
18. nov.: A. Martić: Deček in gozd

Srednja stopnja:
8. in 9. nov.: Slovenski predalpski svet
15. in 16. nov.: Rondo

Višja stopnja:
8. in 10. nov.: Zgodovinsko mesto oktobrske revolucije
15. in 17. nov.: Slovenska kriminalka

Nenavadni pogovori
9. in 10. nov.: Težave pri dozorevanju otroka

Za srednje šole
Književnost jugoslovanskih narodov
7. nov.: Pavle Zidar
14. nov.: Jože Snaj

9. in 10. nov.: Samoupravljanje s temelji marksizma
16. in 17. nov.: Samoupravljanje s temelji marksizma

Evropska konferenca radijskih šol

Od 12. do 14. oktobra je bila v Münchnu EVROPSKA KONFERENCA RADIJSKIH ŠOL — po več kot desetih letih prvo mednarodno posvetovanje, ki je zajelo ustrezne organizacije iz večine evropskih dežel, če seveda predpostavimo, da sta delegaciji Madžarske in Nemške demokratske republike zadovoljivo predstavili vzhodnoevropske dežele.

Pod pokroviteljstvom UNESCO je konferenco organiziral Mednarodni osrednji inštitut za mladinsko in izobraževalno televizijo pri Bavarskem radiu, torej raziskovalna ustanova, katere prvotni namen gotovo ni bil to, da bi se ukvarjala z radijskimi izobraževalnimi programi, posebno s tistim delom, ki ga po tradiciji povsod po svetu imenujejo »radijska šola«.

Konferenca je obravnavala pet tem:

Radijska šola v Evropi — koncepti, načini dela in smeri razvoja;

Glasbena vzgoja v radijski šoli;

Pouk tujih jezikov;

Zaznavanje in pozornost pri poslušanju radijskih oddaj;

Radijska šola in povratna informacija.

Kratka informacija o tem posvetovanju, ki jo tu ponujamo, se seveda ne more dotakniti vseh obravnavanih tem. Omejuje se na tisti del, ki nekolicin odgovarja na vprašanje, zakaj je konferenco organiziral inštitut, ki se sicer ukvarja z vprašanji mladinske in izobraževalne televizije; ta vidik konference pa utegne biti tudi najbolj zanimiv.

Problem se je izostril že takoj

na začetku, v pogovoru za »okroglo mizo« pred avditorijem. V pogovoru so sodelovali po en predstavnik Velike Britanije (BBC), Jugoslavije (RTV Ljubljana), Danske, Francije, Zvezne republike Nemčije, Nizozemske in Cipra.

Izostril se je seveda ob vprašanjih, ki jih je postavil formalni vodja pogovora, predstavnik BBC, in jih je mogoče za silo strniti v dve poglavitni:

V zadnjih dvajsetih letih se je šolska televizija in izobraževalna televizija nasploh, uveljavila kot pomembna sila v izobraževalnem procesu. Nadalje se je — ponekod dramatično — spremenil način šolskega dela. Vprašanje je, kako so te spremembe učinkovale na koncepte radijskih šol in radijskih izobraževalnih programov? Kakšna je vloga teh programov v »delitvi dela« med televizijo, radijem, radiovizijo, tiskom itn.?

Ali ima radio v tako imenovani »televizijski eri« kakšno možnost, da pritegne, zadovolji in motivira svoje poslušalce z izobraževalnimi oddajami? Ali ima izobraževalni radio sploh kakšno prihodnost?

Vprašanja so bila torej dovolj provokativna, zlasti glede na sestav sodelujočih v pogovoru in glede na sestav avditorija, ki je v drugi polovici pogovora tudi aktivno sodeloval. Argumentacija je bila obširna in raznovrstna, ponekod celo nekoliko enostranska, vendar dovolj prepričljiva v pomenu, da niti pojav šolske in izobraževalne televizije niti spremembe v metodiki pouka v nobenih od sodelujočih dežel niso zmanjšale potrebe po radijskih izobraževalnih programih, po programih radijske šole. Nobena dežela se jim tudi v prihodnje ne namerava odpovedati.

Med zanimivimi utemeljitvami, ki jih tudi v Jugoslaviji pogosto navajamo, omenimo samo splošno soglasje, da tudi tisti programi, ki so namenjeni kolektivnemu poslušalcu v šolah in izobraževalnih ustanovah za odrasle, niso in ne morejo biti namenjeni samo tem. V veliki večini dežel so mišljene — tako kot pri nas — tudi kot sredstvo dopolnilnega izobraževanja širšega kroga poslušalcev. Ohranjale naj bi vednost poprečnega poslušalca na ravni splošne izobrazbe, ki jo daje obvezno šolanje, vsaj kar zadeva tisto znanje, ki je za družbo najbolj pomembno. Nadalje naj bi te oddaje ohranjale stik med starši in otroki, ki obiskujejo šolo, seznanjale naj bi starše z novostmi v šolskih programih, z na novo nastalim znanjem itn.

V globino problema pa je v tej uvodni razpravi segla naša, jugoslovanska intervencija, ki je skušala opozoriti na posledice tako imenovane »televizijske ere« za vzgojnoizobraževalni proces. Gre za spoznanje, da televizija s konkretnostjo svoje slike navaja k temu, da govor avtomatično »prevajamo« v podobe, da ga »vizualiziramo«, na drugi strani pa nas pri tem prevajanju omejuje. Vzgojnoizobraževalni proces normalno teče, ali naj bi tekel, od podobe, od konkretnega, k pojmu, k govoru in jeziku kot edinemu popolnemu simbolnemu univerzumu, če naj se konča s sposobnostjo abstraktnega mišljenja, ki je nedvomno eden izmed najpomembnejših smotrov sodobne šole. Pomembno je torej le vprašanje, kako ta ali oni medij v tem procesu sodeluje in ga podpira.

To vprašanje je bilo osrednja tema dveh predavanj in plenarne razprave. Predavanji sta pripravili direktorica Inštituta za mladinsko in šolsko televizijo v Münchnu in sodelavka tega inštituta. Tema obeh je bila vprašanje, kako ta ali oni medij v tem procesu sodeluje in ga podpira.

loškega kot praktičnega vidika. Obe pa sta daleč presegle naslova svojih predavanj in se poglobili v vprašanje različnih možnosti obeh poglavitnih medijev: radia in televizije. Na rezultate številnih raziskav oprta stališča obeh predavateljic so v celoti potrdila tista stališča, na kateri v jugoslovanskih izobraževalnih programih opiramo koncepte izobraževalnih programov in radijske šole, na katerih načrtujemo tudi

njihovo prihodnost v tako imenovani televizijski eri.

Sklep, ki ga je potrdila tudi razprava v plenumu, bi lahko strnili v misli, da je skupno obstajanje obeh medijev izostrilo poslušalca za specifične možnosti enega in drugega, da je tako eden kot drugi nenadomestljiv in da je nujna učinkovitost odvisna predvsem od tega, koliko se zavedata mej svojih možnosti. JANEZ DOKLER

Prve slovenske kriminalke

Ciklus oddaj za višjo stopnjo Od pridige do kriminalke se počasi izteka. Iz zanimive oddaje dr. Matjaža Kmecla vam predstavljamo kratak odlomek:

UČITELJICA: Vse kriminalke so napisane po zelo natančnih, pa čeprav nepisanih pravilih; redkokdaj se odmaknejo od njih, pa še takrat bolj v svojo škodo. Že pred kakšnimi petdesetimi leti je skušal ta pravila ugotoviti eden izmed precej uspešnih piscev kriminalk, Van Dine. Takšnih pravil se mu je nabralo dvajset, čeprav niso vsa enako važna. Ker vem, da vas zanimajo, jih bom zdajle naštel. Janez in vsi drugi poznavalci kriminalk pa zraven na tihem premišljujete, ali pravila v resnici veljajo tudi za tiste kriminalke, ki ste jih že sami kdaj prebrali.

JANEZ: Dobro.

UČITELJICA: Prvič — vsaka kriminalka ima lahko največ enega detektiva in enega hudo delca (morilca, roparja, tatu, goljufa) ter eno žrtev; še bolje je, če je žrtev več. Bo?

JANEZ (IN NEKATERI): Jaaaa... pomočniki kot je Watson, seveda ne štejejo!

UČITELJICA: Seveda ne. Drugič — hudo delca ne sme biti poklicni gangster in tudi ne detektiv sam; morilec ali ropar mora postati iz osebnih razlogov, iz lahkomišelnosti, sovraštva, stiske in tako dalje. Drži?

JANEZ: Jaaaaa....

UČITELJICA: Dobro. Tretjič — čim manj ljubezenskih zmeš-

nav stranskega značaja. Četrtič — hudo delca ne sme biti kakšen služabnik ali sobarica, ampak mora biti važna oseba, po svojem družbenem položaju in po pozornosti, ki mu je kot knjižni osebi v kriminalki namenjena. Bo?

JANEZ: To, zadnje, gotovo. Tisto o ljubezni pa manj.

UČITELJICA: Si že kdaj bral kriminalko, v kateri bi bil na primer detektiv zaljubljen v žensko, ki bi ga vlekla za nos in zavajala na napačno sled? Ali pa da bi ženska iz ljubezni do koga, recimo detektiva, izdala morilca? To ne bi bilo zanimivo. Uganko, kdo je morilec, mora razvozlati detektiv s svojo prodorno pametjo, ne pa da se mu razveže po nakučju. A ne? — No, peto pravilo poudarja prav to: krivca je treba odkriti s pametnim, logičnim sklepanjem. Šestič: čim manj opisov, recimo pokrajine in podobnega, razen če niso v tem svetu podrobnosti, ki so odločilne za »razkritje«. Sedmič — bralec in detektiv se morata čutiti eno, kolektiv, ki stoji pred enako nalogo in ima tudi enake možnosti za njeno rešitev. Prav v nekakšnem tekmovalstvu, kdo bo krivca prej našel, je posebna zanimivost kriminalke. Nasprotno pa sta avtor, pisatelj in krivec na drugi strani, trudita se vsi reči kar se da skriti. Tako nastopata v kriminalki pisatelj in krivec zoper detektiva in bralca.

ARMADA SMO VSI

Čaka nas še veliko dela

Obrambni dan vsake naše šole naj bi bil praktičen prikaz in preskus znanja, ki so si ga učenci pridobili pri pouku in pri dodatnih dejavnostih v šoli in zunaj nje. K tem dodatnim dejavnostim spadajo prav gotovo srečanja z borci NOV, z rezervnimi vojaškimi starešinami, vojaki iz najbližje vojašnice in miličniki, sodelovanje v taborniški organizaciji, v društvu radioamaterjev in podobno.

Resnica je, da vse šole pri nas nimajo enakih možnosti za obrambno vzgojo v širšem pomenu besede, in vendar je prav zato tovrstna vzgoja lahko toliko bolj pestra in zanimiva. Taka postane posebno tedaj, če se šoli posreči pridobiti za sodelovanje tudi zunanje dejavnike, kot so to storili v osnovni šoli TONE TRTNIK-TOMAŽ v Sostrem, nedaleč od Ljubljane.

»Pa ne napišite prosim, da imamo pri nas vse, naj. Dobro se zavedamo pomena obrambne vzgoje naših učencev, zato vemo, da nas čaka še veliko dela,« je že na začetku najinega pogovora poudaril ravnatelj ALBERT ŠIBLI. Pogovarjala sva se o tem, kako načrtujejo obrambni dan šole v letošnjem letu.

»Obrambni dan,« je pripovedoval ravnatelj, »je pregled dejotne obrambno-vzgojne dejavnosti, v kateri naj bo na svojevtrsten način obravnavana vsebina vseh predmetov. Pri konkretni pripravi obrambnega dne nam predvsem pomagajo predmeti, pri katerih obravnavamo elemente, ki bodo vsebina letošnjega obrambnega dne. Naj naštejemo samo nekatere: Pri zgodovinski obravnavamo zgodovino NOB z območja naše občine, kjer je med NOB delovala 11. skupina odredov, govorimo o Molniški četi, o krajih, kjer so vodile številne pomembne kurirske poti, delali ilegalci... Pri nas, na pragu Ljubljane je bilo ra-

zvitno tudi delavsko gibanje pa kulturno-prosvetno in politično delo »Svobode« v Zadvoru, ki prav letos proslavlja 50-letnico. Pri urah zemljepisa poudarjamo zemljepisne značilnosti in posebnosti našega območja, podgozdenost, komunikativnost itd. Pri biologiji govorimo o živalstvu in rastlinstvu, o možnostih začasnega prehranjevanja v naravi, spoznavamo rastline, ki jih lahko uporabimo za prehrano. Pri urah slovenščine pišemo spise s tematiko iz NOB in jih objavljamo v šolskem glasilu Mladi novinar. Pri pouku tehnične vzgoje izdelujejo učenci pripomočke za organizacijo obrambnega dne itd. Znanje iz prve pomoči uporabljamo tudi na občinskih tekmovanjih.

— Obrambni dan vaše šole načrtujete proti koncu letošnjega šolskega leta. Kdo vam bo največ pomagal pri organizaciji?

»Pri organizaciji in izvedbi obrambnega dne bodo zaposleni predvsem učenci in učitelji kot mentorji. V pomoč nam bo tudi aktiv ZRVS v šoli, OO ZSMS Zadvor, pohodna enota Jožeta Moškriča-Molniška četa, člani strelske družine Pugled, krajevni organizaciji ZB Zadvor in Sostro, gasilsko društvo Sostro, v katerem sodelujejo tudi učenci naše šole itd. Pomagali nam bodo tudi vojaki bližnje vojašnice Bratstvo in enotnost, s katerimi smo že več let resnični tovariši. Ti nam bodo pokazali nekatere vo-

Andreja Lunka

Lilijana Curk

Miran Šubelj

Branka Salkič

Zdravko Potokar

jaške večine. Vodilo obrambnega dne bo orientacijski pohod v zadvorski hrib in nato proti Molniku, kjer je bil med NOB tabor Molniške čete. Orientacijski pohod bo združeval številne prvine — od fizične pripravljenosti učencev do teoretičnega in praktičnega prikaza znanja, ki so si ga učenci nabirali vse leto v šoli in zunaj nje. Za učence bosta še posebno zanimiva srečanje in pogovor z nekdanjimi borci z našega območja. Celotno dejavnost obrambnega dne bodo ocenjevali člani ZRVS. Obrambni dan bomo sklenili v šoli, kjer bomo objavili dosežene rezultate celotnega dne.

— Rekli ste, da je obrambni dan v minulem šolskem letu sicer uspel, letošnji pa bo še boljši, bolj celosten — ob sodelovanju učencev, učiteljev, vojakov, gasilcev, borcev NOB in aktivistov, člani ZRVS itd. Kako ste pripravili pred dvema letoma prvi obrambni dan?

»Res je, da takrat nismo imeli še nikakršnih izkušenj. Zaorali smo ledino. Računali smo na obljubljeno pomoč pri zunanjih sodelavcih, vendar so nas vsi pustili na cedilu. Obljubo je izpolnil le prvoborec, naš domačin iz Zadvo-va Stane Keber-Kogo. To je bila za nas dobra šola. Zdaj smo verjetno našli pravo pot in način,

kako dobro organizirati obrambni dan. Upamo, da bodo tovrstni dnevi vsako leto bogatejši in privlačnejši ne samo za učence naše osrednje šole v Sostrem, temveč tudi za učence naših podružničnih šol iz Janč, Zadvo-va, Besnice, Prežganj in Lipoglav.

— Ali so tudi obrambni krožki že našli svoje mesto v vaši šoli?

»Predvidevam, da bodo obrambni krožki v naši šoli zaživeli v drugem polletju letošnjega šolskega leta, saj jih imamo že v delovnem načrtu šole. Že sedaj se učenci zelo zanimajo zanje. Nekoliko težje je s kadri. Že res, da nam predsednik krajevne organizacije Zveze borcev Stane Keber veliko pomaga, pomagajo nam tudi strelska družina Pugled in člani ZRVS na šoli, vendar nimamo mentorja, ki bi vse to povezoval. Ob tem nas spremljajo tudi finančne in materialne težave, ki bi jih morali rešiti takoj.

Učenci in učence osnovne šole Tone Trtnik-Tomaž sodijo že več let med najboljše poznavalce delavskega gibanja pri nas. To so dokazali na številnih tekmovanjih za Moškričevo značko, za katero tekmujejo učenci petih, šestih, sedmih in osmih razredov. Ne samo da dobro poznajo de-

lavsko gibanje, temveč so dobro seznanjeni tudi s pripravami na splošni ljudski odpor. Na vprašanja, kaj razumete pod pojmom splošni ljudski odpor in kakšna bi bila tvoja vloga v tem odporu, so odgovorila tri dekleta in dva fanta iz osmih razredov te šole nekako takole:

ANDREJA LUNKA: »Splošni ljudski odpor pomeni,

sodelovali naši vrstniki pred mnogimi leti. Mlada sem še in si vojnih grozot pravzaprav niti ne znam dobro predstavljati. Vem pa, da bi bila v vsakem trenutku pripravljena sodelovati z našim ljudstvom.«

MIRAN ŠUBELJ: »Splošni ljudski odpor — to je odpor vseh ljudi do sovražnika; zato se moramo nanj pripravljati vsi, ne

da se vsi državljani enotno upremo morebitnemu okupatorju. Pri tem moramo organizirano sodelovati prav vsi, od otrok do starejših. Na to se moramo že v miru dobro pripravljati. Naloga nas mladih bi bila, da bi zbirali hrano, trosili letake, skratka, opravljali bi podobne naloge, kot so jih naši vrstniki pred petindesetimi in več leti.

LILJANA CURK: »Pod pojmom splošni ljudski odpor razumem, da bi se vsi, če bi kdo napadel našo domovino, enotno uprli. Moja dolžnost bi bila, da bi pri tem uporu sodelovala, kot so

samo naša vojska.«

BRANKA SALKIČ: »Splošni ljudski odpor je enoten upor proti okupatorju. Vloga nas mladih v tem uporu bi bila podobna tisti, ki so jo imeli naši kurirji med vojno.«

ZDRAVKO POTOKAR: »Pod pojmom splošni ljudski odpor razumem upor proti nekemu, ki bi se mu zahotelo naše zemlje in svobode. Svojega naroda ne bi nikoli pustil na cedilu. Proti okupatorju bi se bojeval kjerkoli: doma na vasi ali v gozdu!« TONE URBAS

Srečanja učencev z vojniki vojašnice »Bratstvo in enotnost« so vedno bolj pogosta in zanimiva. Potem ko jih vojaki poučijo o skrivnostih orožja, se učenci in vojaki pomerijo v šahu, nogometu, streljanju, kšarki in roketu. (Foto: T. Urbas)

A U SATIRA H MOR

Začudenje z debelimi očmi

»Da, ravnatelj Krednik nam je prigovarjal, naj gremo na učiteljske. Da bomo imeli nekoč na naši šoli učitelje iz domačih krajev, učitelje, ki poznajo naše otroke v dušo,« je govoril. Ob tem je bil mladosten, ponosen na besede, ki so nas prepričale. Več mulcev in mul iz moje generacije. Pet let smo potem jedli enolončnico in pet let smo se vozili z vlakom v veliko mesto. Pravili so nam: vozači. Po maturi smo se zaposlili v naši šoli, ki je zrasla s pomočjo samoprispevka nad Zeleno reko. Polni optimizma in poleta, ki pa je splahnel že na prvi konferenci.

»Nekateri mladi kolegi, ki so komaj zlezli iz plenice, menijo, da so pozrli vse pedagoško znanje,« je pripomnil profesor za biologijo.

»Se veliko žgancev bodo morali pospraviti, da nam bodo enaki,« je pristavila učiteljica prvega razreda in naprej pletla jopico za moža.

Kmalu smo opazili, da se profesor za zemljepis ne pogovarja z učiteljico iz tretjega razreda, da matematik ne odzdravlja slavistu in da zgodovinarica med odmori joče, ker so ji naprtli še skrb za učiteljsko knjižnico, da profesor za glasbo pije, ker stanuje v istem bloku z učiteljico drugega razreda, ki ji gredo popoldan in zvečer na živce otroci, razposajeni in razigrani nad njeno glavo v glasbenikovem stanovanju.

Pa še to, da predmetni učitelj tehničnega pouka sploh ne hodi med odmori iz svoje učilnice, ker se z nikomer v zbornici nima kaj pametnega pogovoriti. To je izjavil nekoč v Vinski gori, ko je pripravil piknik, ker je upal, da bo postal ravnatelj namestnik, a mu je načrte prekrižala anglistka, ki je imela močno zaledje v družbenopolitičnih organizacijah.

In mladostni ideali so se pričeli počasi sesipati.

Prvič je zapustil šolo domačin Franci Šestitnik. Zaposlil se je v Hitrokalu, v tovarni nogavic.

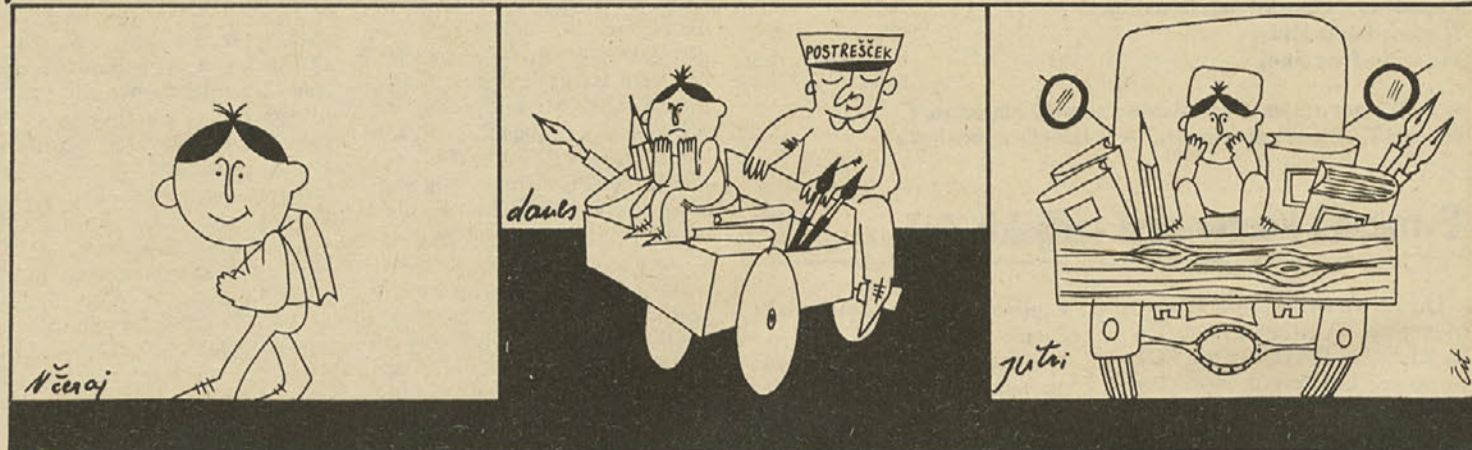
Za njim je obesil prosveto na klin Jože Izohipsa in je postal tajnik stanovanjske skupnosti. Tone Notnik se je odselil s celo družino v mesto ob Modri reki, Barbara Razrednik pa si je poiskala košček kruha v skupnih službah vseh samoupravnih interesnih skupnosti.

Ravnatelj Krednik pa se je jeseni, ko se odpro šolska vrata, siv v obraz čudil, kaj je z mladimi ljudmi, da trumoma zapuščajo tako lep poklic, kot je prosvetarski.

TONI GASPERIČ

»Moralnopolitične kvalifikacije naj ne nihajo v etičnem, estetskem in materialistično-zgodovinskem pogledu. Biti mora član vsaj petih družbeno osveščenih organizacij, s tenkim poslušom za interno zakonodajo, ki jo bo usklajal v osnovnih organizacijah. Njegov duh mora biti tako rekoč univerzaalen!« podkrepi psiholog in socialni delavec mu prikima.

Janežek

Črt Masten

»Naj bo dinamičen, figuro mora imeti, figuuuro, pa ne prestar,« uide njegovi bodoči tajnici, ki že pol leta hlepi po žametnem šefovskem glasu.

»Bilo je že devet kandidatov, pa se bojim, da smo jih vse preplašili. Nismo jim postavljali pametnih vprašanj, zato tudi nismo dobili pametnih odgovorov,« dahne Cica, članica komisije iz baze.

»Prišel je tudi eden, ki je imel college, nekje v Ameriki je bil. Saj vemo, kako to gre: dva meseca tu, dva meseca tam, potem pa imaš ameriški kolidžžž, pa še tega ne ve, kdo je bil Plečnik ali Ravnikar. Potem je tu še mnogo padalcev: prihajajo z nekakšnimi kvalifikacijami, za katere ni še živ krst slišal. Gasilski tečaj, šiviljski tečaj, pa vaška univerza, pa poldnevna univerza. Zadnjič priskaklja ljubko bitje: boki visoki, noge lepe, glava polna lakov. Ko jo vprašamo za spričevala, potegne na dan pismo svojega profesorja, češ da velja namesto diplome. Ali bomo imeli pisarniškega molja, ki se bo prizibal v pisarno, pokimal, se sprehodil in izginil na dopoldansko sejo ali kaaa?« pravi veteran Mašek.

»Sem slišal, da je 1600 naših arhitektov raje za klošarje v Parizu, kot da bi delali za pripravniške plače,« zagostoli študent pripravnik.

»Kje pa je kandidat, ki je bil na specializaciji v Krakovu, tisti polslikar, ki ima dve fakulteti? Ja, pa petnajst let je vodil firmo AVTODUSA in AVTOLAKI. Ali ga ni kadrovska komisija že potrdila?« krakne kadrovnik.

»Ta je prišel že z načrtom, z organizacijsko shemo, pokazal je svoja dela, povedal, kaj bi ukrenil, odločno, jasno, konkretno, neposredno. Formalnopravno smo ga že potrdili... saamo, saamo... pomočnik individualnega poslovnega organa za podvodno masažo v hotelu Curek tov. Pljus je opazil, da je ta tovariš kandidat kronično zardel. Rdeč ima nos, rdeča ima lica, čelo... tovariši, to je vendar kandidat za kroničnega alkoholika. Mi pa potrebujemo jasne, prodorne duhove, ki...«

Pravnika je prekinila »trikratna čarovnica«, kot smo pravili genialni pripravniki, ki dela hkrati tri fakultete: »Centralni delavski svet je pravkar odločil, da se oddelek za napredek računalništva ukine, ker je individualni organ sosednjega oddelka Podvodna masaža v hotelu Curek tov. Pljus naredil višjo večerno šolo in bo potreboval močne kadre. Vse vas bo vzel pod svojo perut. Govorila sem.«
IVAN CIMERMAN

Bumerang v ogledalu

— Predlagam, da osnovno šolanje skrajšamo za polovico; nekateri tudi v brezrazredni družbi zelo lepo shajajo s štirimi razredi.

— Absurd: kadar hočejo podmazati učitelje, da ne bi rjaveli — učenci.

— Ali tudi v matematiki tvorijo trdne funkcije mehke fotelje?

— Naši otroci bodo zamujali, če boste v prosvetni vlak vpregali vsakega osla.

— Učitelji, ne dovolite, da se vam otroci povzpnejo na glavo; vse jim bo šlo po maslu.

— Resnica naših pedagogov je pogosto boleča; k sreči se z njo redko srečujemo.

— Tudi študentkam pripada nadomestilo za nesrečo pri delu; zlasti alimenti.

— Absurd: kadar se mora avantgarda krotiti, da ne bi bila — dresirana.

— Nekaterim predavateljem vstopa slava v glavo; očitno imajo v njej dovolj prostora.

— Ne ignorirajte slabih učencev, tudi oni se utegnejo lepo vzpeti.

— Učitelji gredo naprej; drugi se peljejo.

— Nekateri profesorji so učencem dobre odskočne deske; nekateri samo deske.
MILAN DEDIČ

Mali slovar tujk za vsak dan

Analfabet — eden od 17% Jugoslovanov ali vsak 11. Jugoslovan.

Altruizem — človeško čustvo, ki nas navdaja ob bogatem sorodniku.

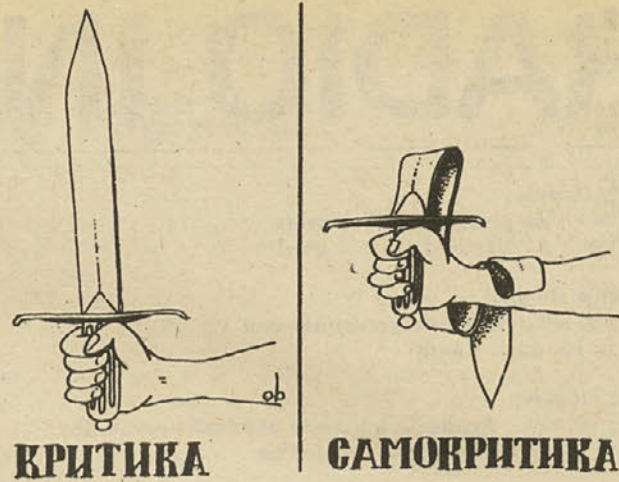
Aristokrat — pri nas nepravilni bogatin, ki ga ni izsledila komisija.

Bar — večerna šola za sladko življenje.

Basnopisec — človek, ki piše o živalih, misli pa na ljudi.

Ceha — ljudska izposojenka za zapitek ali dolg, za katerega se ne ve, kateri naslednji rodovi ga bodo plačali.

Campagna — pokrajina, v kateri vsake toliko časa poteka kampanja za samoprispevke, prispevke, posojila in darila.

KРИТИКА

САМОКРИТИКА

Karikatura: Branko Obradović (Prosvetni pregled)

Input in po čem so jajca

V bifeju fakultete so sedeli za mizo naši prihodnji komunikologi, se pravi študentje novinarstva, naši perspektivni reporterji, obveščevalci in osveščevalci. V bližini so sicer potekala predavanja, ki bi jih morali poslušati, toda kaj, ko je tek predavanj veliko suhoparnejši od teka piva.

»Je pa hec, kako nas na predavanjih filajo s teorijo, kaj je to input, output, feedback in podobne klamfe,« je rekel Joc. »Ko pa na počitnicah opravljaj obvezno prakso pri časopisu, te pošljejo na trg pisat o tem, po čem so jajca in po čem redkvice. Tiste, ki so bolj sposobni, doleti čast, da hodijo vsak dan na železnico spraševati za zamude vlakov!«

»Perfekten primer razhajanja med teorijo in prakso,« je pritrdil Jur. »Sijajna primerjava. Še jaz bom povedal eno: na predavanjih nas globlino osveščajo o petsto različnih sistemih komuniciranja, jasno, brez praktičnih primerov, same tabele, pa sheme in visokoleteče besede. K sreči sem skoraj vsako popoldne doma, ko pridejo k nam ženske iz sosesčine na kofetek. Pol ure jih poslušam, pa že veš, kdo s kom, kako in kdaj, koga bodo odžagali im. Če si bistar, hitro ugotoviš ta sistem in kanale informiranja. Klepetulja Mica — Poldka — sosednji blok — in prek razširjenih medijev — vsa soseska. Razumeli?«

»Lepo povedano s precejšnjim deležem konstruktivne kritike,« so hvalili Juretovo izvajanje prisotni. Medtem ko so naračali novo rundo, je Jasna povedala svojo izkušnjo.

»Na prvi obvezni praksi na RTV sem prvo leto trgala listke s teleksa, kaj malega prevedla in za to, dragi moji, je treba imeti eno

leto fakultete. Tako delo bi lahko opravljale snažilke...«

»... ali pa šintarji,« jo je dopolnil Joc in zažvižgal, kajti mimo sta se prizibali polnokrvna Sonja in všečna Lili, ki bosta tudi novinarke. Če ne za drugega, pa za pudre, šminko, modo in shujševalne kure, čemur posvečata glavni del svojega študija. Revij, ki so zveste tem temam, pa pri nas še zlepa ne bo zmanjkalo.
JOŽEF

Aforizmi

Da postaneš slab učenec, ni nujno, da hodiš v šolo.

Vsem, ki se učijo samo na napakah, bi morali zaračunati visoko šolnino.

Pot navzgor je najbolje začeti na kolenih.

Delo je ustvarilo človeka, denar gospoda, pisanje pa revnega pisatelja.

Ne hodite po stopinjah svojih učiteljev, imeli boste majhno plačo.

Samokritika je pogosto samokritje.

Živimo od svojega dela in tujih obljub.

Plešavost je lahko tudi posledica pogostega pranja možganov.

J. MRKALJ-KADMUS

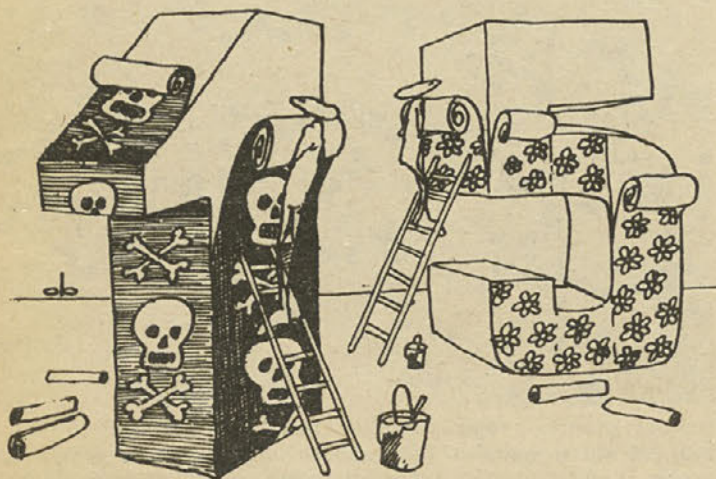

»Zapomni si, sinko, knjiga je tvoj najdražji prijatelj!« (Karikatura: Rade Jovanović, Školske novine)

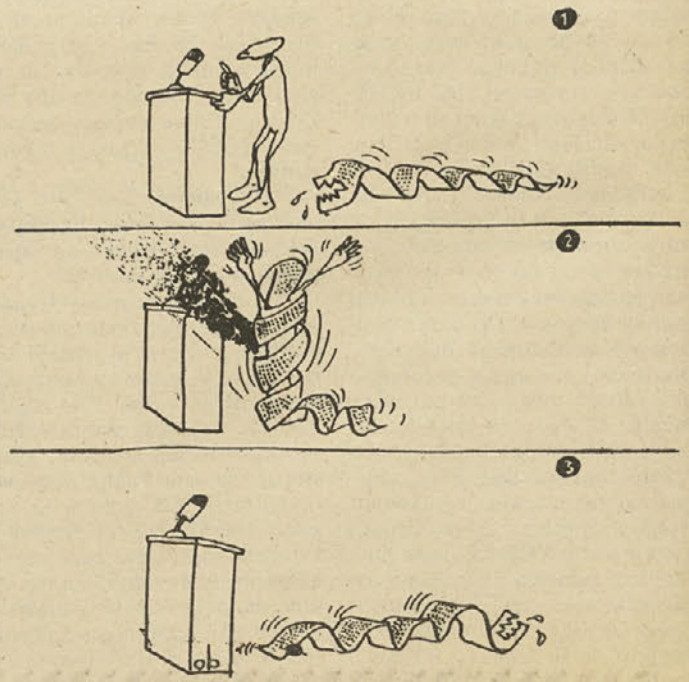
Izbiranje individualnega poslovnega organa

Glavni organi: delovno predsedstvo, plenum in občni zbor so se zedinili, da potrebuje oddelek za napredek računalništva individualnega poslovnega organa. Temu so vneto pritrdili pomožni organi: zapisnikar, verifikacijska komisija, kandidacijska komisija, komisija za sklepe in predstavniki baze, ki so bili izbrani v komisijo za izbor pričakovane šefa.

»Rad bi poudaril, da smo spremenili razpisne pogoje. Novi šef mora imeti vsaj višjo izobrazbo, pet let delovne dobe na vodilnih mestih in govoriti mora dva evropska, dva azijska jezika in en indoevropski jezik. Naši partnerji so iz tretjega sveta...« strokovnjaki šef kadrovske.

Opisno ocenjevanje (Karikatura: Branko Obradović, Prosvetni pregled)

Karikatura: Branko Obradović (Prosvetni pregled)

Jesenska megla na pohodu

Pravijo, da je skoraj vse, kar spremlja jesensko in zimsko obdobje, za nekaj »uporabno«, npr. sneg, mraz idr. Le megla je popolnoma odveč. Ne samo odveč, za varnost cestnega prometa je celo sovražnica številka 1. Povzročila je že veliko zla. Če bi le mogli, tako pravijo avtomobilisti, bi jo za vse večne čase pregnali z naših cest.

Megla omejuje vidljivost, ki je za varen promet najbolj potrebna. Med seboj se težko opazijo vozniki, pa tudi vozniki in pešci. Kljub zelo oteženim prometnim razmeram, ki nastanejo v megli, so pešci vseeno na boljšem. Zakaj? Vozniki motornih vozil vozijo z določeno hitrostjo in ko se jim iz megle pojavi prometna ovira, potrebujejo nekaj časa, da ukrenejo potrebno in se izognejo oviri. Drugače je s pešci. Med hojo v megli bolje vidijo druge na cesti, posebno avtomobiliste, ki vozijo s prižganimi lučmi; zato se jim lažje izogibajo pa tudi ustavijo se lahko, če je to potrebno zaradi bližajočega se avtomobila. Pri hoji in prečkanju ceste izberejo najugodnejši trenutek in se tako izognejo nesreči.

V enako nevarni prometni situaciji so tudi naši šolarji. Z njimi se moramo pogovoriti o tej zahrbtni prometni nevarnosti. Svetujmo jim, naj nosijo svetlejša oblačila. Dopovejmo jim, da jih vozniki mnogo težje opazijo na cesti v megli kot v jasnem, čistem vremenu. Povejmo jim tudi, da avtomobilisti ne morejo ustaviti vozila naenkrat, ampak šele potem, ko prevozijo določeno pot. Po cesti naj hodijo ob skrajnem robu ali po pločniku. Preden stopijo na vozišče, naj se prepričajo, da v bližini ni vozil.

MARJAN METLJAK

Joseph Ki-Zerbo

Zgodovina črne Afrike

V Založbi Borec je izšla obetavna Zgodovina črne Afrike. Pisana je v živahnem in slikovitem slogu. Avtor, zgodovinar črnc Joseph Ki-Zerbo, je diplomiral na pariški Sorbonni. Zaradi zahtevne naloge je moral med letom 1962 in 1969 veliko potovati ter zbirati gradivo po študijskih knjižnicah in arhivih doma in na ozemlju nekdanjih kolonialnih gospodarjev in gospodarskih podjetnikov. Skozi pragozd podatkov iz več kot tisoč knjig se je moral prebiti do sistemske jasnine in objektivnosti za vsako izmed obravnavanih afriških dežel. Pri tolikšnem gradivu je moral uokviriti le bistvene podatke, nenehno improvizirati ter tvegati vrzeli, ki jih ugotovi zlasti bralec — strokovnjak. Za vsako afriško deželo bi moral namreč prispevati vsaj tako zajetno knjigo, kakršna je pričujoča. Nemalo kritikov njegove Zgodovine pa vidi prav v jedrnatosti prednost tega dela, saj daje uporabnejši vpogled v civilizacijsko in kulturno dogajanje posameznih obdobj. Kotel kolonializma je povzročil osvobodilni boj, boj za neodvisnost in neuvrčenost. Šele po drugi svetovni vojni so bile dane stvarne možnosti za samostojnost afriških ljudstev, pri tem so si priborili dokaj zaslug ljudstvu zvesti revolucionarji, ki so obsojali kvilinstvo in sužnjeposestništvo.

Besedilo tega dela obsega 631 strani. Na dodatnih 32 straneh so razvrščene kronološke in sinoptične tabele. Indeks šteje 29 strani. V knjigi je 33 zemljevidov. Preglednost stopnjuje tudi stvarno kazalo. Na 32 straneh je zbrana fotografska dokumentacija.

Zgodovina črne Afrike je vezana v platno in spada v vsako šolsko in študijsko knjižnico. Sodobni razumnik jo bo rad videl na svoji knjižni polici. Zanj je posebej značilno, da obravnava zgodovino črne celine z vidika afriškega strokovnjaka. Iz francoščine jo je spretno poslovenila Marjeta Ciglenečki.

FRANJO ZORIN

Komisija za volitve in imenovanja pri SKUPŠČINI OBČINE ŽALEC

razpisuje delovno mesto
— ravnatelja osnovne šole Nada Čilenšek, Griže

Za ravnatelja osnovne šole je lahko imenovan, kdor izpolnjuje tele pogoje:

- da ima najmanj višjo strokovno izobrazbo pedagoške smeri in 5 let vzgojnoizobraževalne prakse
- ali srednjo strokovno izobrazbo, če gre za delavca, ki izpolnjuje pogoje iz 23. člena družbenega dogovora o osnovah kadrovske politike v občini Žalec (Uradni list SRS, št. 14-73 in 18-73)

delovno mesto

— ravnatelja osnovne šole Bratov Juhart, Šempeter v Savinjski dolini

Za ravnatelja osnovne šole je lahko imenovan, kdor izpolnjuje tele pogoje:

- da ima visoko strokovno izobrazbo pedagoške smeri in 5 let pedagoške prakse ali višjo strokovno izobrazbo pedagoške smeri in 10 let pedagoške prakse
- ali srednjo strokovno izobrazbo, če gre za delavca, ki izpolnjuje pogoje iz 23. člena družbenega dogovora o osnovah kadrovske politike v občini Žalec (Uradni list SRS, št. 14-73 in 18-73)

Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisanih pogojev pošljite v 15 dneh po objavi razpisa komisiji za volitve in imenovanja skupščine občine Žalec.

Obvestilo

Rdeči križ Slovenije poziva občane in delovne ljudi navedenih občin, da se odzovejo krvodajalskim akcijam, ki bodo NOVEMBRA 1977. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivist, odgovoren za krvodajalstvo.

Dajanje krvi je dokaz človečnosti, zato pričakujte RKS, da se bodo odvzema krvi udeležili vsi zdravi občani.

NOVEMBER

MIREN PRI NOVI GORICI	7.
NOVA GORICA	8., 9. in 10.
DESKLE	11.
DOBROVO V BRDIH	12.
METLIKA	15. in 16.
BOHINJSKA BISTRICA	17.
KROPA	18.
BLED	22., 23., 24. in 25.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE
REPUBLICANSKI ODBOR

Popravek

V prejšnji številki Prosvetnega delavca se prvi odstavek v članku Metka Kraševac razstavlja v Labirintu na str. 9 pravilno glasi: Sedanji izbor slikarskih del Metke Kraševac v bistvu nadaljuje že prej zastavljeno smer; nagib k hiperrealizmu je pri slikarki osebno barvit, nepodrejen in v sedanjem izboru utrjen.

Opravičujemo se slikarki in bralecem za neljubo tiskarsko pomoto!

JELOVICA

lesna industrija Škofja Loka

PONUJA

iz svojega programa

za vzgojnovarstvene zavode, šole in inštitute, ki jih gradite, popravljate in preurejate

stavbno pohištvo:

- vrata: notranja, vhodna, balkonska in garažna,
- okna različnih velikosti, belo pleskana in v naravni izvedbi »JELOBOR '76«
- žaluzije, polkna in rolete.

montažne zgradbe:

- stanovanjske,
- šole in vzgojnovarstvene zavode,
- delavnice in ateljeje,
- poslovne in pisarniške prostore,
- počitniške hišice.

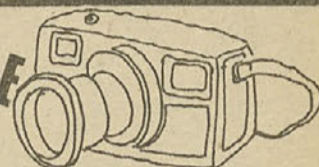
Informacije: Jelovica, Škofja Loka,
Kidričeva 58, telefon: (064) 61-361.

VIATOR — Ljubljana

tel: 314 544

PRAZNIK REPUBLIKE

Za 29. november smo vam pripravili prijetne počitnice v enem izmed udobnih hotelov na istrski obali, na Gorenskem in Primorskem. Poleg udobne hotelske namestitve in kopanja v bazenih boste lahko uživali v lepotah jesenske narave. Trajanje počitnic boste odločili sami, v večini primerov lahko izbirate od 3 do 5 dni. Naj omenimo še hotele, ki smo jih rezervirali za vas: Delfin v Poreču, Emonia v Novem Gradu, Varaždin v Selcah, Palace, Neptun, Metropol in Roža v Poreču, Umag in Adriatic v Umagu, Pineta v Vrsarju, Laguna v Gradcu pri Pločah, Spik v Gozd Martuljku, Golf na Bledu in Kanin v Bovcu.

Lahko pa se odločite za eno izmed potovanj po domovini in tujini:

● Kumrovec — Stubica	— 1 dan	— 29. 11. 77	— 265 din
● Kozara — Bihač	— 3 dni	— 27. 11. 77	— 1.050 din
● Po Jugoslaviji	— 4 dni	— 26. 11. 77	— 1.500 din
● Budimpešta	— 3 dni	— 27. 11. 77	— 1.330 din
● San Marino	— 3 dni	— 27. 11. 77	— 950 din
● Dunaj	— 3 dni	— 27. 11. 77	— 1.290 din
● Liechtenstein	— 3 dni	— 27. 11. 77	— 1.300 din
● Firence	— 3 dni	— 26. 11. 77	— 1.040 din
● Praga — München	— 4 dni	— 27. 11. 77	— 1.800 din
● Monaco	— 4 dni	— 26. 11. 77	— 1.650 din
● Rim — Neapelj — Sorrento — Capri	— 7 dni	— 24. 11. 77	— 2.600 din

Prijavite se lahko v vseh Viatorjevih poslovalnicah in pri drugih pooblaščenih agencijah.

lesnina

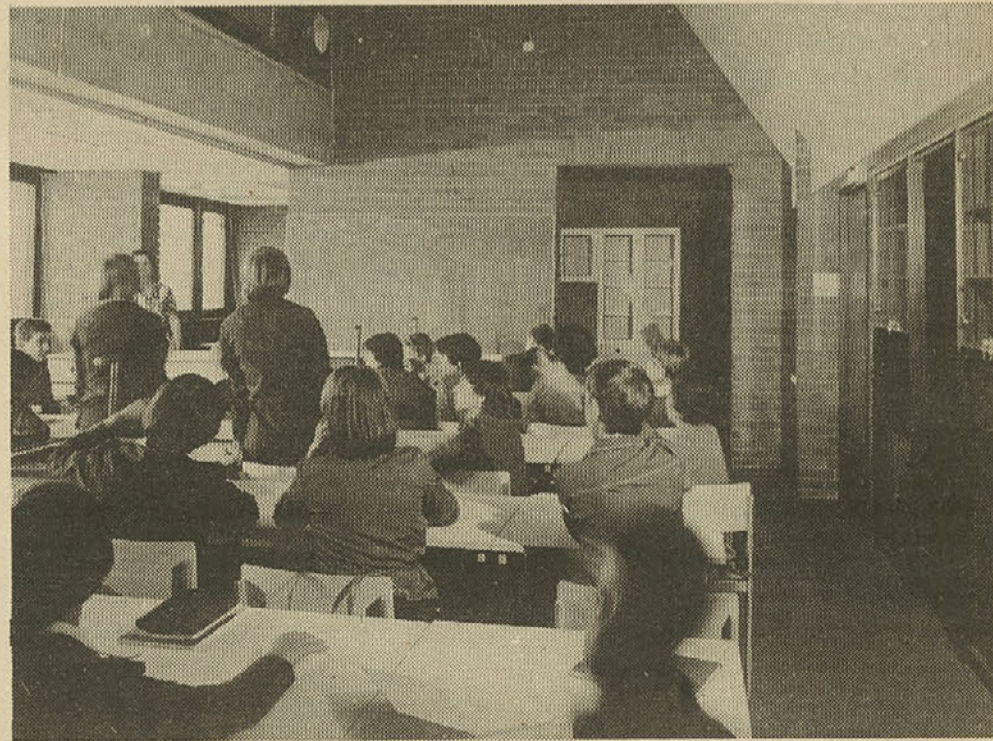
proizvodno in trgovsko podjetje z lesom,
lesnimi izdelki in pohištvom, n. sol. o.

LJUBLJANA, Titova 51

TOZD notranja trgovina na debelo, Ljubljana, o. sub. o.

Naša osnovna dejavnost je opremljanje stanovanjskih zgradb, šol, bolnišnic, domov za učence in študente, kinematografskih dvoran, elektronskih centrov, gostinskih objektov, hotelov, ladij itd. V našem projektivnem biroju načrtujemo notranjo opremo po individualnih naročilih.

Glede na nasvete strokovnjakov, da naj bi pri vzgoji uporabljali sodobne pripomočke za vzgojo in razvedrilo, vam iz proizvodnega programa tovarne

gornje-elrad

iz Gornje Radgone priporočamo:

tv igre

geti - 3220

- TV igre izpolnijo čas učencev v podaljšanem bivanju in celodnevni šoli
- dopolnijo program športnih krožkov
- povečajo uporabnost namenskih prostorov v domovih za učence
- šolskemu psihologu dajejo možnost, da proučuje hitrost in kakovost pogojnega refleksa, od katerega je odvisna uspešnost športnega in strokovnega delovanja
- TV igre priključimo na antenski vhod televizorja, da lahko na zaslonu spremljamo mete žog, opazujemo tarčo in igralce. Lahko igramo nogomet, hokej in tenis, z dodatkom elektronske puške pa vadimo streljanje. Potek in rezultat igre sta odvisna od refleksov soigralcev, ki upravljata s TV igrami.

Vzgojnoizobraževalni zavodi so pri nakupu osnovnih sredstev oproščeni prometnih davkov.

Komplet TV iger »GETI« 3220 stane 2.870 din

uniles

lesnina
"BOR" LAŠKO

TOZD

LAŠKO

PROIZVAJA POHIŠTVO ZA OPREMO PREDSOB,
DNEVNIH SOB, SPALNIC IN OTROŠKIH SOB.

IZVAJA TUDI DELA PO NAROČILU ZA OPREMO
VRTCEV, ŠOL IN DRUGIH OBJEKTOV ZA
BIVANJE OTROK IN ODRASLIH

PRIJETNO BIVANJE V

AMBIENTU

VELETRGOVSKO, GOSTINSKO-TURISTIČNO
IN PROIZVODNO PODJETJE CELJE

MERX, N. SOL O.
TELEX: MERXCE 33513
POŠTNI PREDAL 13

Kuhinjam

vzgojnovarstvenih zavodov,
šol in domov za učence
in študente

PONUJAMO

● **prehrambeno blago:**

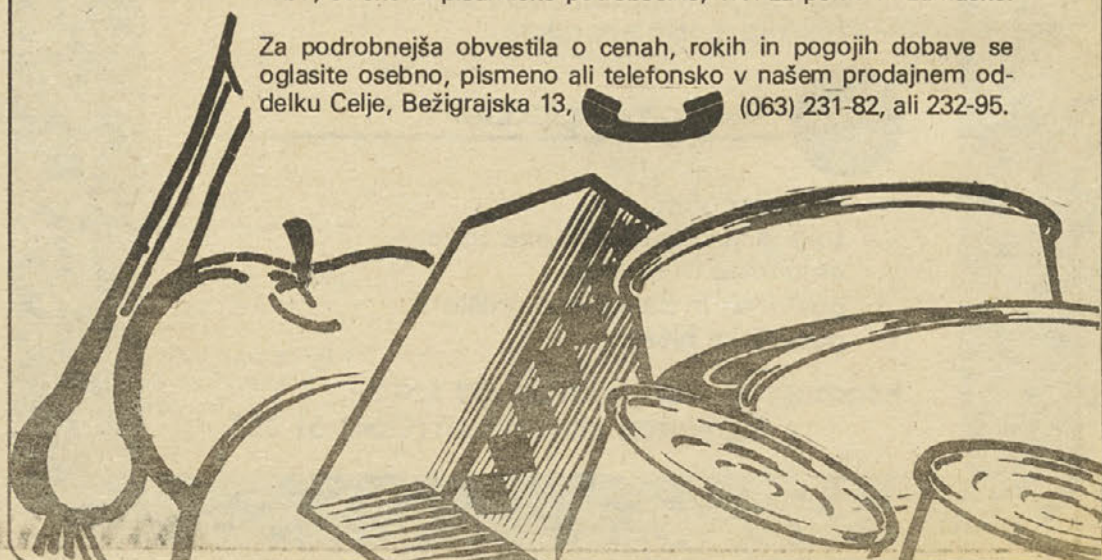
svežo in konzervirano zelenjavo, sveže in konzervirano sadje, svežo in konzervirano povrtnino (do 31. decembra letos tudi svežo in konzervirano ozimnico po ugodnejših cenah), tolšče in mlevske izdelke, dišave in čaje, pravo kavo in kavne nadomestke, sveže in konzervirano mleko, mlečne izdelke, mlečni prah in koncentrat, sadne sokove in mineralne vode.

Na zalogi imamo različne juhe hkrati z dodatki, velik izbor čokolade, bonbonov, keksov in vaflov.

● **industrijsko blago:**

snažila, pralne praške, mila, paste za parket, loščila, barve za tla in tekstil, papirno konfekcijo za sanitarije, vse gospodinske potrebščine ter vsa kozmetična sredstva za šport in rekreacijo, suho robo, šolske in pisarniške potrebščine, vrvi za perilo in zamaške.

Za podrobnejša obvestila o cenah, rokih in pogojih dobave se oglasite osebno, pismeno ali telefonsko v našem prodajnem oddelku Celje, Bežigrajska 13, (063) 231-82, ali 232-95.

aero

kemična, grafična in papirna industrija
celje

proizvodni program

jasnit papir, AC samokopirni impregnirani in samolepilni papirji; računski in pisalni trakovi; aertype korekturni lističi; teleks role; matrice in pribor za razmnoževanje; akvarel; tempera in prstne barve; umetniške oljne barve; selotejp in stojala za selotejp; fotokopirni ali kseroks papir; aerostik in lepikol lepila; robčki za osvežitev; tiskane, netiskane in etikete za printer; tiskanje neskončnih obrazcev za avtomatsko obdelavo podatkov in klasični tisk; papirji različnih vrst in kakovosti.

aero

sistem
viva savinja

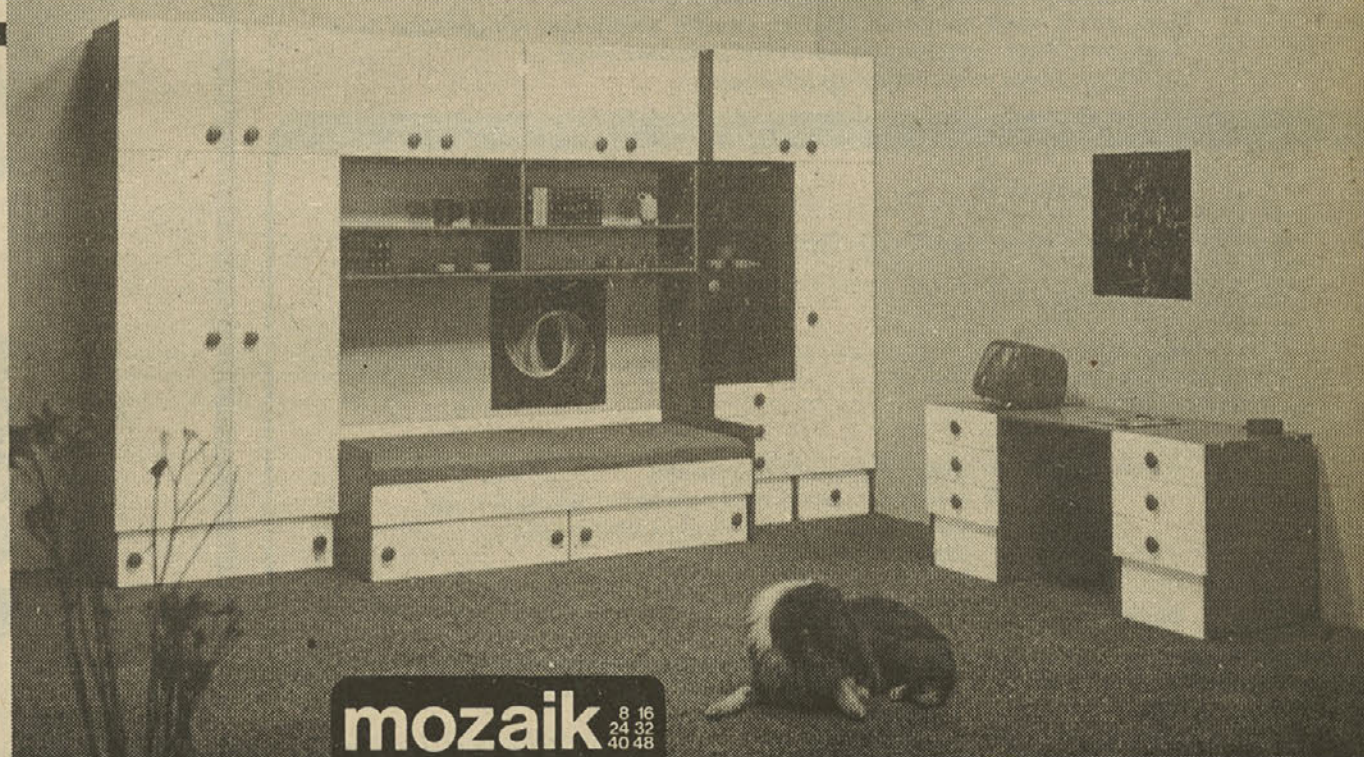

Lesno industrijski kombinat Savinja,
63000 Celje,
Mariborska c. 116
Telefon: 23 866,
Telegram: Savinja Celje,
Teleks: 33619 YU SAVLIK,
P.p.: 77

FURNIRJI - ŽAGAN LES - POHIŠTVO - PARKET - STROPNE IN STENSKÉ OBLÓGE - LADIJSKI POD -

NAŠ PROIZVODNI PROGRAM
VAM OMOGOČA OPREMO

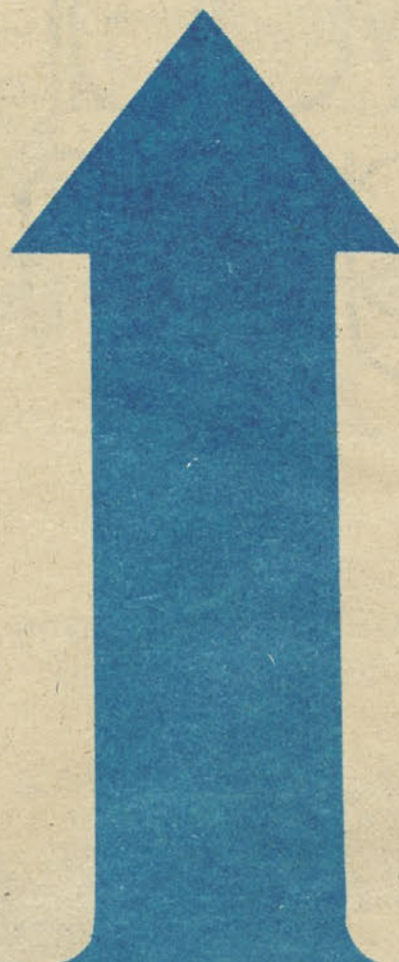
VZGOJNOVARSTVENIH ZAVODOV
DOMOV ZA UČENCE
IN ŠTUDENTE OSNOVNIH,
SREDNJIH, VIŠJIH IN VISOKIH ŠOL,
KONFERENČNIH SOB
KNJIŽNIC
KABINETOV
LABORATORIJEV ...

mozaik 8 16
24 32
40 48

Iz svojega obširnega proizvodnega programa ponujamo investitorjem javnih objektov, zlasti v šolstvu, zdravstvu in turizmu, za napeljave vodovoda, ogrevanja, ventilacije in klimatizacije:

- vse vrste ventilatorjev (aksialnih in centrifugalnih)
- izmenjevalce toplote za vodo in paro, zračno-električne in rekuperatorje odpadne toplote
- strešne ventilatorje s sistemi za centralno odsesavanje iz prostorov
- grelnike (kalerije) za vodo, paro ali elektriko (posebno primerne za telovadnice)
- centralne klimatizacijske naprave, tudi visokotlačne za komfortno klimatizacijo
- distributivne elemente za zrak: kanale, rešetke, žaluzije, dušilce zraka itd.
- posebne izvedbe ventilatorjev in grelnikov, varne pred eksplozijo
- projektiranje in montažo napeljav, centralne kurjave, prezračevanja in klimatizacije.

Informacije dobite pri osrednjem podjetju v Celju, Delavska cesta 5, služba prodaje, telefon: 25-350, 22-600, 23-168, ponudbeni biro, telefon: 22-868,

ali v naših predstavništvi:

Ljubljana, Vojkova 61, telefon: 343-195, 343-184
Zagreb, Hotel Esplanade, Mihačovičeva 1, telefon: 512-943

Beograd, Šafarikova 2, telefon: 327-394
Skopje, Gradski zid, blok 4, lokal 8, telefon: 37-509

Teleks: 335-31 Klima Yu

KAKOVOST, MAJHEN ŠUM IN SODOBNO OBLIKOVANJE SO PREDNOSTI NAŠIH IZDELKOV.

založba borec
ljubljana
miklošičeva 28

Joseph Ki-Zerbo:

**ZGODOVINA
ČRNE AFRIKE**

Knjiga ima 700 strani in je vezana v platno.

Bralec, ki so mu predstavljali črni kontinent doslej le z evropskih stališč, bo ob branju presenečen. Kakšna je Afrika v očeh domačina? Kakšne so bile velike afriške države, o katerih bodo mnogi prvič brali? Kako ocenjujejo Afričani trgovino s sužnji?

Avtor je sin kmečkih staršev iz Gornje Volte. Po drugi svetovni vojni je diplomiral na pariški Sorboni. Že besedi »črna Afrika« v naslovu opozarjata, da je obravnaval zgodovino z afriškega vidika; pri tem se je ravnal po načelu, da je zgodovina učiteljica in most v prihodnost.

Eno izmed vodil njegove knjige so besede pokojnega kongoškega voditelja Lumumbe: »Zgodovina bo nekoč povedala svoje... Afrika bo pisala svojo lastno zgodovino.«

NAROČILNICA PD

Joseph Ki-Zerbo: ZGODOVINA ČRNE AFRIKE cena 450,- din

Podpisani(a):

Natančen naslov:

Zaposlen(a):

Plačilni pogoji: ● znesek bom plačal po povzetju
● znesek bom plačal takoj po prejemu računa in knjige
● znesek bom plačal v treh zaporednih obrokih (Ustrezno podčrtaj!)

Datum: Podpis:

Naročilnico odpošljite na naslov:
Založba Borec, knjigotrški oddelek, Miklošičeva 28, Ljubljana

ALPETOUR

ŠKOFJA LOKA, Titov trg 4/b
TOZD Potniški promet Kranj,
telefon: (064) 61-961

OPERATIVNI CENTRI:

● Kranj	● Litostroj
● Škofja Loka	● Bohinj
● Radovljica	● Zagreb

**MESTNI PROMET, PRIMESTNI PROMET,
MEDREPUBLIŠKE LINIJE**

Rent a car v:

● Zagrebu	● Dubrovniku	● Brniku
● Splitu	● Zadru	

ALPETOUR — TOZD Potniški promet vam po vaših željah v sodelovanju z DO Turistično agencijo organizira:

- izlete po Jugoslaviji in tujini
- sindikalne izlete
- strokovna potovanja in ekskurzije
- smučarske pakete v naša zimsko-športna središča na Voglu, Krvavcu in Starem vrhu
- posebne prevoze delavcev na delo.

Pojasnila o cenah, rokih, kapacitetah in pogojih dobite osebno, pismeno ali telegrafsko.